

”Turku ansaitsee uuden museon”

Turun historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessi 2011–2022

Saara Starck

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurihistoria

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Maaliskuu 2023

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, Kulttuurihistoria

Saara Starck

”Turku ansaitsee uuden museon”

Turun historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessi 2011–2022

81s.

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen Turkuun suunnitteilla olevaa Historian ja tulevaisuuden museota. Museo on Turun museokeskuksen hanke. Pyrin kuvaamaan projektin etenemistä, sekä millainen rooli museon ulkopuolisilla tekijöillä on museon suunnittelussa, ja millainen museo Historian ja tulevaisuuden museosta halutaan. Tutkin museon suunnitteluprosessia etenkin osallisuuden ja osallistamisen näkökulmista. Lähteinä käytän laajasti erilaisia museon suunnitteluun liittyvää materiaalia. Suuren roolin saavat etenkin erilaiset Turun museokeskuksen toteuttamat kyselyt sekä haastattelut. Näiden lähteiden lisäksi tutkin myös Turun museokeskuksen aiheeseen liittyvää viestintää, uutisointia Historian ja tulevaisuuden museosta ja siihen liittyvistä projekteista, sekä virallisia asiakirjoja, kuten Turun kaupunginhallituksen ja kulttuurilautakunnan pöytäkirjoja. Näitä lähteitä analysoimalla pyrin löytämään esille nousevia teemoja. Vertaan suunnitteilla olevaa museota myös suomalaiseen ja kansainväliseen museokenttään. Samalla pyrin myös kuvaamaan museokentällä tapahtuvia muutoksia ja nykyajan museoiden arvoja.

Tutkielmassani osoitan, että tulevasta museosta halutaan etenkin moniaistinen, moniääninen sekä interaktiivinen. Museon suunnittelun edetessä yhä vahvemmin nousee esille tiedekeskusten vaikutus konseptiin, etenkin interaktiivisuuden ja teknologian osalta. Osoitan myös, että projektia on ollut toteuttamassa monenlaisia eri toimijoita.

Avainsanat: museoala, osallisuus, kulttuurihistoria, kaupunkitutkimus, kaupunkisuunnittelu, lähihistoria, teknologia

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
1.1	Tutkielmani aihe ja tutkimuskysymykset	3
1.2	Lähteet ja rakenne	5
1.3	Tutkimuskirjallisuus ja aiempi tutkimus	9
2	Museoprosessin eteneminen ja teemat	11
2.1	Kirkkojen kokoelmista tulevaisuuden museoon	11
2.2	Vuoden 2017 esiselvitys	19
2.3	Moniaistisuus, moniäänisyys, vuorovaikutteisuus	26
2.4	Teknologia ja museokokemus	33
3	Museot, osallisuus ja kaupunki	40
3.1	Osallisuus	40
3.2	Unelmien museo	48
3.3	Kohti konkreettisempaa museota	54
4	Lopuksi	65
	Lähteet	69

1 Johdanto

1.1 Tutkielmani aihe ja tutkimuskysymykset

Kansainvälinen museoneuvosto (International Council of Museums, ICOM) määrittelee museon seuraavalla tavalla:

Museo on pysyvä, taloudellista hyötyä tavoittelematon, yhteiskuntaa ja sen kehitystä palveleva laitos, joka on avoinna yleisölle ja joka tutkimusta ja opetusta edistääkseen ja mielihyvää tuottaakseen hankkii, säilyttää, tutkii, käyttää tiedonvälitykseen ja pitää näytteillä aineellisia ja aineettomia todisteita ihmisestä ja hänen ympäristöstään. (ICOM Statutes, Article 2: definitions).¹

Vuonna 2011 Turun museokeskus toteutti yhdessä Tiedekeskus Heurekan kanssa *Tuli on irti* -näyttelyn, joka nimensä mukaisesti kuvasi vuoden 1827 Turun paloa. Näyttelykeskus Logomossa vierailijat pääsivät kulkemaan Turun palon aikaisessa kaupungissa.² Tulta monipuolisesti käsittelevässä näyttelyssä kävijät pääsivät myös seuraamaan vuoden 1827 palon leviämistä tuliteatterin avulla, jossa palo levisi kaupungin pienoismallissa.³ Näyttelyn menestys vauhditti keskustelua uuden museon perustamisesta Turkuun. Nyt Linnanniemen alueelle Aurajoen suulle ollaan suunnittelemassa uutta museota, jonka suunniteltu valmistumisvuosi on 2029. Projekti alkoi Historian museo -nimellä, ja nykyään Historian ja tulevaisuuden museona tunnetun museon on tarkoitus olla yhdistelmä historia-aiheisia Turku ja muuta Suomea käsitteleviä näyttelyitä sekä tiedekeskusta. Museon suunnitteluprosessiin ovat olennaisesti liittyneet erilaiset kyselyt ja työpajat, joilla on pyritty osallistamaan kaupunkilaisia mahdollisimman laajasti mukaan museon suunnitteluun.

Tutkielmani aiheena on Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessi ja siihen liittyvät osallistavat työpajat ja kyselyt. Olennaisia kysymyksiä ovat siis: mikä on kaupunkilaisten rooli museon suunnittelussa? Millainen museo Historian ja tulevaisuuden museosta halutaan? tarkastelen myös, miten suunnitteilla oleva museo vertautuu muihin museoihin ja tiedekeskuksiin, sekä Suomessa, että kansainvälisellä museokentällä. Tarkastelen myös, miten prosessissa osallistetaan kaupunkilaisia.

¹ Suomen museoliitto: ICOM:in museomääritelmä.

² Yle: Tuli roihauttaa taas Turussa 5.1.2011

³ Heli Venho, Tuliteatteri laitettiin pakettiin Yle 30.7.2012; Saarinen 2011, Turun Sanomat 6.1.2011.

Tutkielmani on kulttuurihistoriallinen, mutta sen näkökulmaan vaikuttaa vahvasti myös museologia. Museologiaan kuuluu olennaisesti etenkin museo- ja kulttuuriperintötyön problematisointi.⁴ Tutkielmani sijoittuu lähes nykyaikaan, sillä lähteeni ovat varhaisimmillaan 2010-luvulta. Käsittelen siis työssäni lähihistoriaa. Tuon esille museoalan muutosta ja kehitystä, joiden mukana tulee varhaisempi historiallinen näkökulma. Käsittelen myös jonkin verran mahdollisia näyttelyaiheita Historian ja tulevaisuuden museossa, joiden kautta menneisyys ja historian käyttö nykyaikana ovat myös työssäni esillä.

Turun museokeskus, projektin toteuttaja, on kaupungin omistama, ja sen kehityshankkeet ovat siis osa Turun kaupungin kaupunkisuunnittelua. Tuleva museo mainitaankin Turun kaupungin Strategiassa vuodelle 2030.

Historian ja tulevaisuuden museo, Musiikkitalo, Taiteen talo, koko Kulttuuriranta sekä Elämyskeskus tarjoavat kansainvälisestikin houkuttelevia ja innostavia kulttuuri- ja taide-elämyksiä.⁵

Aihetta voi tutkia siis myös kaupunkitutkimuksen näkökulmasta. Kaupunkitutkimus on tutkimussuuntaus, joka tutkii esimerkiksi kaupunkisuunnittelua. Kaupunkitutkimuksessa keskeisiä teemoja ovat myös kaupunkilaisten osallisuus ja osallistamisen teemat, jotka ovat tärkeässä osassa myös omassa tutkimuksessani. Työ- ja elinkeinoministeriön *Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla* -julkaisun mukaan akateemisella kaupunkitutkimuksella on Suomessa pitkät perinteet. Akateemista kaupunkitutkimusta on Suomessa harjoitettu jo sata vuotta, ja se on entistä monitieteisempää. Kaupunkitutkimuksen professuureja on perustettu 1900-luvulta alkaen. Kaupunkitutkimus jakaantuu eri aihepiireihin, kuten kaupunkipolitiikkaan, kaupunkikulttuuriin ja -sosiologiaan sekä kaupunkisuunnitteluun ja -arkkitehtuuriin. Suosituimmat aihepiirit Suomessa vuosina 2000–2008 olivat kaupunkikulttuuri ja -sosiologia sekä kaupunkipolitiikka ja -talous.⁶ Kaupunkitutkimus Suomessa on hyvin paikallista, eli tutkimus keskittyy yhteen tiettyyn kaupunkiin. Ylivoimaisesti eniten kaupunkitutkimusta on tehty Helsingistä, toiseksi eniten Turusta.⁷

⁴ Turun yliopisto: Museologian oppiaine.

⁵ Kaupunkistrategia: Turku 2023-luvulla. 2022, 11.

⁶ Jauhiainen; Harvio 2008, 31.

⁷ Jauhiainen; Harvio 2008, 40.

Tällä hetkellä museo on suunnitteilla ja sen on määrä valmistua Linnanniemelle ennen vuosikymmenen loppua. Historian ja Tulevaisuuden museo -projektin mahdollinen myöhästyminen tai venyminen tai vaikkapa kokonainen peruuntuminen ei kuitenkaan vaikuta omaan työhöni, sillä jo pelkät suunnitelmat ja ne museokonseptit, joita suunniteluiden ja työpajojen seurauksena on syntynyt, ovat mielestäni tutkimisen arvoista materiaalia. Mielestäni jo museon suunnitelmat kertovat museoalan muutoksista, mihin suuntaan museoita halutaan viedä, ja mitä yleisöt toivovat nykyaikana museoilta.

1.2 Lähteet ja rakenne

Lähteikseni olen pyrkinyt keräämään mahdollisimman laajasti Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessiin liittyvää materiaalia. Lähteet voi jakaa kahteen osaan. Ensimmäinen selkeä teema liittyy kyselyihin ja muihin projekteihin, sekä niitä kokoaviin raportteihin, joihin on pyritty osallistamaan kaupunkilaisia, ja jossa heidän vastauksensa ja mielipiteensä ovat isossa roolissa. Toinen aihealue on museokeskuksen työntekijöiden kokonaan itse tuottama materiaali, kuten esimerkiksi *Historian museo Turkuun* -esiselvitys ja ”virallisemmat” lähteet, kuten kaupunginhallituksen pöytäkirjat. Tämän takia tuntuu siis luonnolliselta jakaa nämä asiat eri käsittelylukuihin. Ensimmäisessä käsittelyluvussa avaan Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessia. Pyrin luonnostelemaan aikajanan projektin kulusta, nostamaan etenkin vuoden 2017 esiselvityksen avulla prosessin keskeisiä teemoja. Näistä näkee myös museoalan muutosta. Tarkastelen myös projektin viestintää sosiaalisessa mediassa sekä esiselvityksestä esiin nousseita teemoja. Toisessa käsittelyluvussa käsittelen osallistavia projekteja ja käsittelen niitä ja osallistamista sekä osallisuutta museoissa museotyön ja kaupunkitutkimuksen näkökulmasta.

Näkyvimmän osan työssäni saa Turun museokeskuksen vuonna 2017 julkaisema esiselvitys, sekä raportit työpajasta ja erilaisista kyselyistä. Esiselvitys on Turun museokeskuksen tuottama julkaisu, jossa esitellään siihen asti edennyt Historian museo -projekti ja ideoidaan valmiin museon konseptia. Suunnitteluprosessia on toteutettu jo 10 vuoden ajan, joten materiaalia on ehtinyt kertyä runsaasti. Suuri osa siitä on julkista ja helposti saatavilla, kuten esimerkiksi Turun kaupungin verkkosivuilta PDF-muodossa löytyvä esiselvitys,⁸ jota

⁸Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017.

käsittelen toisessa luvussa. Kolmannessa luvussa käsittelen osallistavia prosesseja, kuten Unelmien museo -projektia ja siihen liittyviä kyselyitä.

Unelmien museota toteutettiin vuodesta 2014 alkaen. Projektin ideana oli saada vastaajat ideoimaan piirtämällä tai kirjoittamalla millainen olisi vastaajan unelmien museo. Vastaajat saivat siis käyttää vapaasti mielikuvistaan. Vuonna 2017 *Historian museo Turkuun: Osallisuusverstasprosessin tulokset* -selvitystä sekä 2019 toteutettuja *minne museo – ja mukaan linnanniemeen* kehitysprojektiin- kyselyitä sekä vuonna *Unelmien museo* -projekti alkoi jo vuonna 2014. Suuri osa projektista tiivistyi yhteen kysymykseen: *millainen on sinun unelmien museo?* Vastata sai piirtämällä tai kirjoittamalla, kaupunkilaisia haastateltiin myös YouTube-videolle. Kyselyä toteutettiin ympäri Turkua eri museoissa, tapahtumissa ja muissa paikoissa kuten kauppatorilla. Unelmien museo oli alussa näkyvin osa museon suunnitteluprojektia, esimerkiksi projektiin liittyvä *historian_museo*-Instagram-tili jakoi *Unelmien museo* -aiheista sisältöä vuodesta 2015 alkaen, ja Museokeskuksen työntekijät kiersivät eri tapahtumissa toteuttamassa projektia. Projektia toteuttivat sekä Museokeskus että korkeakouluopiskelijat.

Jatkoa *Unelmien museolle* oli vuonna 2016 aloitetut osallisuusverstas-nimellä toteutetut työpajat. Niistä julkaistiin raportti vuonna 2017.

Minne museo -kyselyssä kyseltiin turkulaisten mielipiteitä Turun eri kaupunginosista ja mitkä niistä soveltuisivat museon paikaksi, sekä millaisia muistoja ja mielipiteitä kyseiset paikat herättivät. *Historian museo Turkuun: Osallisuusverstasprosessin tulokset* on Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kokoama raportti osallisuusverstastapahtumissa, joissa vapaaehtoiset saivat ryhmissä ideoida tulevaa museota.

Mukaan *Historian museon yhteiskehittämiseen* -projektin toteuttivat kokonaan korkeakouluopiskelijat. Projektin tarkoituksena oli selvittää, miten turkulaiset mieluiten osallistuisivat museon kehittämiseen liittyviin projekteihin. Raportissa kyselyä luonnehditaan metatasoiseksi.

Näiden lähteiden lisäksi on vielä erilaisia *Historian ja tulevaisuuden museota* mainostavia esitteitä ja esineitä, kuten pinssejä. Olen itse vierailut Turun museokeskuksen arkistossa, joissa sain vapaasti käydä läpi aineistoa ja kuvata sitä omaan käyttööni. Kyselyt olivat

paperisena, joten pystyin arkistovierailuni aikana lukemaan kyselyvastauksia, tarkastelemaan millaisista kysymyksistä kyselyt koostuivat ja ottamaan niistä kuvia. Sain myös sähköpostiini liitteinä lähdemateriaalia museokeskuksen hankepääliköltä Joanna Kurthilta; esimerkiksi raportteja kyselyihin liittyen sekä internetissä julkaistuja tiedotteita. Varsinkin kyselylähteet eroavat toisistaan siten, että osasta niistä on tehty kattavat raportit, joissa lukee kyselyiden tavoitteet, osallistujamäärät ja arvio miten kyseinen projekti onnistui, joistakin oli saatavilla vähemmän tietoa. Olen nähnyt kaikkien arkistossa olevien kyselyiden kyselypohjat. Kaikkea Historian ja tulevaisuuden museoon liittyvää materiaalia ei ole koottu yhteen. Olen pyrkinyt hakemaan lähteitä myös itsenäisesti ja perehtynyt niihin aineistoihin, joihin minulla on pääsy. Suuri osa aineistostani on sähköistä. Olen hakenut aiheeseen liittyvää materiaalia Turun kaupunginhallituksen ja kulttuurilautakunnan pöytäkirjoista, Turun kaupungin verkkosivuilta sekä Digimuseo-sivustolta. Sosiaalisesta mediasta olen pyrkinyt tarkastelemaan Historian ja tulevaisuuden museota varten perustettua *historian_museo*-tiliä sekä Turun museokeskuksen YouTube-kanavaa. Olen myös pyrkinyt lisäämään aineistoon museoprojektiin liittyvää uutisointia.

Lähteinä käyttämäni materiaalia ovat tuottaneet monet eri toimijat. Projektia toteuttaa Turun kaupungin alaisuudessa toimiva Turun museokeskus. Turun museokeskus perustettiin vuonna 2009.⁹ Sen edeltäjä on Turun museopalvelut, joka toimi maakuntamuseona vuodesta 1981, ennen vastuumuseoksi siirtymistä. Turun museokeskus on Turun kulttuuri-, taide- ja luonnonhistoriallisesta museotoimesta vastaava organisaatio. Se kokoaa yhteen kaupungin omistamat museot ja toimii myös Varsinais-Suomen alueellisena vastuumuseona. Turun kaupungin omistamia museoita ovat Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Biologinen museo, Kuralan Kylämäki, Luostarinmäki, Wäinö Aaltosen museo, Turun kaupungin taidemuseo sekä Turun linna.¹⁰ Museokeskuksella on myös oma kokoelmayksikkö, joista voi olettaa tulevan näyttelyesineitä myös Historian ja tulevaisuuden museoon. Tämä on olennaista, sillä yleisen mielipiteen mukaan museoilla pitää olla kokoelmat, jotta niitä voi kutsua museoiksi.¹¹

Turun museokeskuksen lisäksi projektin parissa on työskennellyt myös Humanistinen ammattikorkeakoulun (Humak) ja Turun yliopiston opiskelijoita. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat toteuttaneet tilaustyönä *Unelmien museo* -projektia.

⁹ Turun kaupungin kulttuurilautakunnan pöytäkirja 25.04.2012.

¹⁰ Turku.fi:Museo. Verkkosivu

¹¹ Icom, museum definition.

Turun yliopiston opiskelijat toteuttivat kyselyä *Mukaan Historian museon yhteiskehittämiseen* osana Projektiässä-t-projektinhallintavalmennusta.

Museokeskuksen ja korkeakoulujen lisäksi projekteihin on osallistunut suuri määrä osallisuusverstaasiin ja kyselyihin vastanneita henkilöitä. Vastaajista voidaan tietää ikä ja sukupuoli, sillä näitä yksityiskohtia kysyttiin useimmissa kyselyissä. Joihinkin kyselyihin haettiin osallistujia museokävijöiden joukosta, joten ainakin osa vastaajista on jo valmiiksi tottunut käymään museoissa. Tämän voi olettaa vaikuttavan vastauksiin. Vastaajat esimerkiksi pitävät museoita tärkeinä tai mielekkäinä vapaa-ajanviettopaikkoina. Osallistujien roolit vaihtelevat työmäärältään; osa on vastannut kyselyyn, osa on ollut haastateltavana tai mukana ideoimassa pienryhmässä. Monipuolisempaan osallistumiseen pyrittiin myös esimerkiksi viemällä Unelmien museo -työpajoja eri kaupunginosiin ympäri Turku.

Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelusta ja toteutuksesta tiedotetaan kaupunkilaisille Turun kaupungin nettisivulla. Kaupungin museot -osiossa esitellään Turun museokeskuksen eri kohteita.¹² Nykyisten museoiden ohessa sivu mainostaa myös Historian ja tulevaisuuden museota. Historian ja tulevaisuuden museo -sivulla esitellään projektin edistymistä, uutta museon konseptia sekä Instagram-tiliä.¹³

Tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset ovat moninaisia. Analysoin kyselyitä ja kyselyjen vastauksia. Niissä ei mainita vastanneiden nimiä tai muita tunnistettavia tietoja eikä kyselyissä muutenkaan ole kysytty arkaluontoisia yksityisasioita. Muut lähteet, kuten vuoden 2017 esiselvitys tai erilaiset tiedotteet ovat julkista tietoa, ja Museokeskus on jakanut minulle tätä aineistoa. Museokeskuksessa tiedetään, että teen aiheesta tutkimusta. Tutkimuskohteen tuoreus vaikuttaa siihen, miten tutkimukseen asennoituu. Koska tutkin lähihistoriaa, ei minulla ole tutkimukseen samanlaista perspektiiviä kuin jollain, joka tutkisi aihetta, vaikka kolmenkymmenen vuoden päästä. Olen myös lähellä aihetta, koska olen muutenkin laajemmin kiinnostunut museoalasta, ja valmistuvana opiskelijana minulla on paljon omia mielipiteitä museoalaan liittyen. On myös muistettava, että tutkin museota, jota ei vielä ole olemassa. Minun on varottava tulkitsemaasta aineistoa väärin, jotta en tutkiessani luo mielikuvia, jotka eivät pidä paikkaansa.

¹² Turku.fi: Kaupungin museot.

¹³ Turku.fi: Historian ja tulevaisuuden museo.

1.3 Tutkimuskirjallisuus ja aiempi tutkimus

Suomen museohistorian esipuheessa teoksen toimittajat Susanna Pettersson ja Pauliina Kinanen kirjoittavat museohistorian olevan erittäin laajasti tutkittu ilmiö. He myös luonnehtivat museohistorian historian tutkimuksen olevan hyvässä alussa. Oma havaintoni tutkimuskirjallisuutta etsiessä on ollut, että museoaiheista tutkimusta on runsaasti muiltakin osa-alueilta. Pedagogiikasta, kokoelmista ja teknologian vaikutuksesta näyttelyihin on myös kirjoitettu runsaasti.¹⁴ Myös turkulaista museokenttää on tutkittu jo jonkun verran. Knut Draken teos *Menneisyys nykyisyys tulevaisuus: Turun kaupungin historiallinen museo – Turun maakuntamuseo* kertoo kattavasti Turun museokentän historiasta Turun museokeskuksen edeltäjän näkökulmasta. Turun Linnaa käsittelee Petja Aarnipuun väitöskirja *Turun linna kertovana ja kerrottuna tilana*. Uusimpia museoalaan liittyviä suomalaisia teoksia edustaa Anna Rastaa ja Leila Koivusen toimittama *Marginaaleista museoihin*. Teos käsittelee uudempia museokentällä esiin nousevia teemoja, kuten dekolonisaatiota ja moniäänisyyttä museoissa. Kulttuurihistoriallisia pro gradu -tutkielmia on Turun yliopistossa tehty muutama vuosikymmenen sisällä. Tästä esimerkkinä ovat Jenni Ronkaisen tutkielma *Suomalainen museossa. Museovierailu kokemuksena 1800- ja 1900-lukujen vaihteen suomalaisessa lehdistössä* sekä Tuulia-Tuulia Tummavuoren tutkielma *Keskiaikaa kolmessa kaupungissa – keskiajan esittäminen Turun, Tukholman ja Bergenin keskiaikamuseoissa vuonna 2017*. Tutkielmat käsittelevät siis museokokemusta, sekä historian käyttöä museoissa.

Omien tietojeni mukaan Historian ja Tulevaisuuden museota ei ole vielä tutkittu, minkä voi päätellä johtuvan siitä, että museon suunnittelu on vielä kesken. Sitä ei siis voi tutkia kokonaisuutena. Tietynlaisia vaikeuksia aiheen rajaamiseen aiheuttaa se, että projekti etenee koko ajan samalla, kun tutkin sitä. Tästä esimerkkinä olin ehtinyt jo analysoida esiselvitystä olettaen sen olevan uusiin museota kokonaisuutena kuvaava julkaisu. Huomasin kuitenkin tämän jälkeen, että museon uusi konsepti oli julkaistu Turun kaupungin nettisivuilla jossain kohtaa vuotta 2022. Tavoitteenani ei ole lisätä uutta materiaalia gradun aineistoksi aina kun

¹⁴ Museoaiheista kirjallisuutta on esimerkiksi Golding, Viv. *Dreams and wishes: the multi sensory museum place. Museum Materialities: Objects, Engagements, Interpretations*. Toim. Sandra H. Dudley. Routledge, New York 2010. . *Hot Topics, Public Culture Museums*. Toim. Fiona Cameron, Lynda Kelly. Cambridge Scholars Publishing, UK 2010. Hälström, Jaana af: *Näyttelyviestintä. Suomen museoliitto, Helsinki 2011. Creativity and technology : social media, mobiles and museums 2011*

sitä julkaistaan, mutta kyseinen konsepti kertoo mielestäni kiinnostavasti suunnitelmien etenemisestä, joten halusin sen vielä mukaan. Pyrin siis rajaamaan aineiston vuoteen 2022.

Kaupunkitutkimuksesta löytyy myös runsaasti kirjallisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu *Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla* kokoaa yhteen vuoteen 2008 mennessä tehtyä suomalaista kaupunkitutkimusta. Humanistinen kaupunkitutkimus kokoaa yhteen kaupunkitutkimusta humanistisella teemalla. *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä* käsittelee osallistamista kaupunkien kehittämisessä. Kaupunkitutkimusta on käytetty myös Turun yliopistossa tehdyissä graduissa. Tatu Väyrynen kirjoittaa uskontotieteen näkökulmasta gradussaan ”*Täs viehättää se et täs elää niinku siin historiassa*” *Port Arthur, portsalaisuus ja symbolinen järjestys – uskontotieteellinen näkökulma asuinalueeseen ja asuinalueidentiteettiin*. Se, miten kaupunkitutkimusta hyödynnetään ja millaisen roolin se saa tutkimuksessa, riippuu paljon kirjoittajan tieteenalasta.

2 Museoprosessin eteneminen ja teemat

2.1 Kirkkojen kokoelmista tulevaisuuden museoon

Tässä luvussa käyn läpi Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessia sen alusta tähän päivään asti. Keskityn tarkemmin joihinkin projektin tuotoksiin ja analysoin sisältöä ja miten se vertautuu museokentän muutokseen. Nostan esille suunnittelussa näkyviä teemoja, kuten teknologian käyttö museossa ja moniaistisuus.

Museot instituutioina, joka keskittyvät teemoihin kuten pedagogiikkaan ja osallistamiseen ovat suhteellisen moderni ilmiö. Museoiden rooli on ollut jatkuvassa muutoksessa, ja museotoiminnan alun voikin ajoittaa vuosisatojen päähän. Varhaisimmat museon juuret ovat keskiajalla kirkoissa, joihin kerättiin kokoelmia, jotka koostuivat tärkeinä pidetyistä esineistä, kuten pyhänjäännöksistä. Vuosisatojen kuluessa museot alkoivat maallistua. 1500-luvun Italiassa varhaiset museot jaettiin erilaisiin kategorioihin: museo tarkoitti yksityistä kokoelmaa, kabinetti oli esineiden näytteillepanohuone ja galleriassa esiteltiin taideteoksia. Kokoelmista alkoi ajan kuluessa kehittyä taidemuseoita ja yliopistollisia museoita. Maailman ensimmäinen julkinen museo, British Museum, perustettiin Isoon Britanniaan vuonna 1751. Tärkeä käännekohta museolaitoksen kehityksessä oli myös Ranskan vallankumous 1700-luvun lopulla. Tällöin museoita haluttiin avata laajemmin yleisöille. Vallankumouksen vaikutuksesta museoiden tehtäväksi muodostui yhteiskunnallinen opetustehtävä sekä kokoelmien ylläpito.¹⁵ Suomen museolaitoksen juuret voi ajoittaa 1600-luvulle, jolloin Ruotsissa perustettiin muinaisesineistä vastaavan antikvaarin virka, ja erilaisten muinaisjäännösten ja muistomerkkien säilytykseen alettiin kiinnittää erityistä huomiota.¹⁶ Suomen museotoiminnan alkamiseen on vahvasti vaikuttanut sen ajan suositut aatteet, kuten kansallisuusliike.¹⁷ Kokoelmien tarkoituksena oli vahvistaa kansallista identiteettiä.

Turussa uudet museoaatteet johtivat ensimmäisen kaupunkihistoriallisen museon, Turun historiallisen museon, perustamiseen vuonna 1881.¹⁸ 1800-luvun loppupuolella Suomessa oli

¹⁵ Kostet 2010, 17-19.

¹⁶ Rönkkö 1999, 61.

¹⁷ Kostet 2010, 25.

¹⁸ Drake 1995, 19.

jo 12 kaupunkihistoriallista museota. Turussa kaupunkihistoriallinen museo perustettiin Turun linnaan, jossa vielä samaan aikaan toimi vankila ja viljamakasiini sekä armeijan käyttöön luovutettuja tiloja. Museotoiminta laajeni, kun vankilatoiminta lakkasi linnassa vuonna 1890.¹⁹ Linna koki useita vaiheita. Se esimerkiksi tuhoutui pahasti jatkosodan aikana pommituksissa.²⁰ Linna vaati suuria korjauksia ja uudistuneen Historiallisen museon avajaisia vietettiin vuonna 1961. Tapahtuman tärkeydestä kertoo se, että myös presidentti Kekkonen puolisoineen kunnioittivat tilaisuutta läsnäolollaan.²¹ Historian museon toiminta oli laajentunut jo vuonna 1940, jolloin avattiin Luostarinmäen ulkomuseo. Luostarinmäki toimi yhtenä Historiallisen museon näyttely-yksikkönä. 1958 avattiin Apteekkimuseo osana Historiallista museota. Historian museon toiminta laajeni linnan ulkopuolella myös 1970, jolloin museo sai lisätilaa linnan lähistöltä Kalastajankadulta. Museohallinnon tehostamiseksi kaupungin museotoimintaa alettiin jäsentää maakuntamuseo-organisaation alaisuuteen ja vuonna 1980 Historiallinen museo lakkautettiin. Tilalle nimitettiin vuonna 1981 Varsinaissuomen maakuntamuseo. Vuonna 1988 Kuralan kylämäki avattiin osana maakuntamuseota. Vuonna 1907 avattu Biologinen museo oli alun perin Historian museosta erillinen, mutta se liitettiin myöhemmin maakuntamuseoon, samoin vuonna 1970 valmistunut Wäinö Aaltosen museo.²²

1900-luvun alussa ammatillinen museotoiminta alkoi Suomessa vakiintua. Museoammattilaisten määrä kasvoi varsinkin 1970- ja 1980-luvuilla.²³ Suomen museoliitto perustettiin vuonna 1923. Museot saivat epätasaisesti rahoitusta ja varsinkin maaseudun museot olivat tämän takia taloudellisesti huonommassa asemassa. Koulutetusta henkilökunnasta oli myös pulaa. Vain Turun linnassa toimi koulutettu museohoitaja, muuten museoita hoidettiin vapaaehtoisivoimin. Esimerkiksi näitä epäkohtia alkoi uusi Museoliitto hoitaa. Ensin jäseniksi valittiin vain kulttuurihistoriallisia museoita, myöhemmin 1960-luvulla toimintaan hyväksyttiin mukaan myös taidemuseoita.²⁴ Verkkosivuillaan Suomen museoliitto kertoo olevansa museoalan keskusjärjestö ja tekevänsä yhteistyötä 215 yhteisöjäsenen kanssa ja se pitää tavoitteenaan auttaa museoita menestymään.²⁵

¹⁹ Aarnipuu 2007, 70–72.

²⁰ Aarnipuu 2007, 87.

²¹ Aarnipuu 2007, 99.

²² Drake 1995, 119, 129, 113, 33, 135, 124, 32.

²³ Af Hällström 2011, 105.

²⁴ Kinanen 2010, 64.

²⁵ Museoliitto: Meistä ja museoalasta. Verkkosivu.

Museoiden hitaan muutoksen voi joidenkin tutkijoiden mukaan jakaa myös selkeämpiin murrokseen. Museoiden muutokset voi jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäinen murros tapahtui 1700-luvulla Ranskan vallankumouksen innoittamana, kun ennen yksityisinä pidettyjä kokoelmia alettiin avata yleisöille. Toisen aallon taas voi ajoittaa 1960–1980-luvuille. Tällöin museoala alkoi pikkuhiljaa ammatillistua, ja alettiin myös vaatia, että erilaisia yhteiskuntaryhmiä edustetaan museonäyttelyissä ja -kokoelmissa, entistä monipuolisemmin. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että työläiskulttuuria alettiin tallentaa työläismuseoissa. Museoiden kolmas muutosaalto sijoittuu 1990- ja 2000-luvuille, jolloin erilaisten kävijäryhmien tarpeita alettiin ottaa entistä paremmin huomioon ja museoiden saavutettavuutta ja esteettömyyttä pyrittiin lisäämään. Tällöin alettiin kiinnittää huomiota myös uusiin teemoihin, kuten ympäristökasvatukseen.²⁶

Muita lähihistorian museouudistuksia on esimerkiksi museoiden jakaminen Suomessa valtakunnallisiksi vastuumuseoiksi. Tämä tarkoittaa siis sitä, että museolla on tietty maantieteellinen alue tai aihe, jonka historiaa se pyrkii tallentamaan mahdollisimman kattavasti. Esimerkkinä eri aihealueista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa tallentaa Tampereella työväenmuseo Werstas, ja Loimaalla maataloushistoriaa tallentaa Suomen maatalousmuseo Sarka. Kuten jo johdannossa mainitsin, Turun museokeskus, joka toteuttaa projektia, on Varsinais-Suomen vastuumuseo, eli se toimii alueellisena vastuumuseona. Opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt vastuumuseoita vuodesta 2019 lähtien. Turun museokeskus ilmoitti kiinnostusta hakea alueellisen vastuumuseon tehtävää vuonna 2018.²⁷

Turun museokeskuksen julkaiseman esiselvityksen mukaan idea uudesta museosta sai alkunsa vuonna 2011.²⁸ Silloin Turun toimiessa kulttuuripääkaupunkina²⁹ Turun museokeskus toteutti yhteistyönä Tiedekeskus Heurekan kanssa *Tuli on irti* -näyttelyn tapahtumakeskus Logomoon. Kuten jo johdannossa avasin, kyseessä oli Turun paloa ja tulta laajasti käsittelevä näyttely. 5.1.2011 Ylen julkaisemassa tapahtumaa käsittelevässä uutisartikkelissa kerrotaan että ”kävijä pääsee kävelemään palon aikaiseen kaupunkimaisemaan”. Vuoden 1827 Turun

²⁶ Hänninen 2006, 47–49.

²⁷ Turun kaupungin kulttuurilautakunnan pöytäkirja 24.10.2018.

²⁸ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 3.

²⁹ ECOC (European Capitals of Culture) on vuoden kestävä eurooppalainen kulttuuritapahtuma. Tapahtumalla pyritään korostamaan eurooppalaisten kulttuurien moninaisuutta, vahvistaa eurooppalaista kulttuurivaihtoa ja vahvistaa yhteen kulttuurialueeseen kuulumisen tunnetta. Opetushallitus: Euroopan kulttuurikaupungit.

palon ohella näyttelyn pääaiheita olivat sammutus- ja pelastusalan historia sekä tulen hyötykäyttö. Lisäksi näyttelyvieraat pääsivät tutustumaan erilaisiin tulentekovälineisiin, kuten tuliporaan ja tulisahaan, sekä seuraamaan taontaa 1700-luvun pajassa.³⁰ Tuleen liittyviä asioita kävijät pääsivät kokemaan ja tutkimaan eri näkökulmista elämyksellisessä työpajassa. Teksti kuvailee Turun museokeskuksen ja Heureka-yhteistyötä ”harvinaiseksi toimijoiden eri vahvuuksia yhdistäväksi yhteistyöksi”. Yleisö piti näyttelystä ja sen toiminnallisuudesta ja varsinkin elämyksellisestä multimediateatterista. Turun sanomien mukaan ”Intendentti Joanna Kurth puolestaan haaveilee siitä, että kulttuurivuoden jälkeen ainakin teatteriesitys löytäisi kaupungista pysyvän paikan.”³¹ Näyttelystä alkoi laajempi keskustelu siitä, että olisi hienoa, jos Turussa olisi kokonaan historiaan keskittynyt museo. Turun kaupunginhallitus antoi museokeskukselle toimeksiannon esiselvityksestä vuonna 2012.

Turun historiamuseon perustamien on ollut kulttuuritoimen investointilistalla museokeskuksen perustamisesta, vuodesta 2009, lähtien. Turussa ei ole varsinaista kaupungin ja maakunnan historiasta kertovaa museota. Luostarinmäen käsityöläismuseo, Apteekkimuseo ja Qwenselin talo sekä Kuralan Kylämäki kertovat toki omat tarinansa kaupungin menneisyydestä. Turun linna, vaikka onkin Turun keskeinen tunnuskuva, kertoo kuitenkin näyttelyineen enemmän linnasta ja sen historiasta.³²

Toive uudesta museosta ei siis ole mitenkään uusi, vaan kyseinen päätös on jatkoa vanhemmalle keskustelulle. Tavoitteena oli jo tällöin Suomen ja etenkin Turun historiaa käsittelevä museo, jossa käytettäisiin Turun palo -pienoisteatteria sekä uudenlaista tekniikkaa.³³

Kaupunkilaisille näkyvä osa suunnitteluprojektia alkoi vuonna 2014 *Unelmien museo* -projektin myötä, kun Turun museokeskus aloitti kyseisen projektin toteuttamisen yhdessä Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Projektia toteuttivat siis sekä opiskelijat että museokeskuksen työntekijät. Projektin toteuttajat kävivät museoissa, kouluissa ja erilaisissa tapahtumissa keräämässä aineistoa. Esimerkiksi 21.9.2014 Turun linnassa kerättiin materiaalia saatesanoilla ”Millainen on sinun unelmiesi museo? Piirrä tai kirjoita

³⁰ Tuli roihahda taas Turussa, Yle 5.1.2011.

³¹ Turku palaa 48 kertaa päivässä, Turun Sanomat 10.1.2011.

³² Turun kaupungin kulttuurilautakunnan pöytäkirja 25.04.2012

³³ Turun kaupungin kulttuurilaitakunnan pöytäkirja 25.04.2012.

Turun uudesta museosta!” Tulos oli 64 kpl piirustuksia ja tekstejä.³⁴ Turun museokeskuksen työntekijät kiersivät myös kesällä 2015 keräämässä aineistoa.³⁵

Turun museokeskus aloitti myös projektista tiedottamisen. Ensimmäinen julkaisu *historian_museo*-Instagram-tilillä julkaistiin 1. kesäkuuta 2015. Julkaisu on kuva paperista, jossa on valkoinen käsi vihreällä taustalla ja kuvassa on valkoisella teksti ”Hands on history please touch”.³⁶ Kuvatekstissä kerrotaan Turun museokeskuksen Unelmien museo -kampanjasta ja kerrotaan, että kuva on Towerin linnasta Lontoosta. Kuvatekstissä ei siis mainita vielä mitään Historian museosta, vaan *Unelmien museo* esitellään ikään kuin omana yksittäisenä projektinaan. Kuvan, jossa lukee ”please touch” ja kuvatekstin selityksen viimeisessä lauseessa ”Tämä kuva on Towerin linnasta Lontoosta, jossa kehoitetaan koskemaan historiaan” voi nähdä viittaavan uudenlaiseen moniaistiseen museoon, joka houkuttelee museoon uusia kävijöitä.

2015 alkaen *Unelmien museo* -projektin aineistoa alettiin jakaa *historian_museo*-Instagram-tilillä. Kuvissa esitellään osallistujien ideoimia yksittäisiä unelmien museoita,³⁷ sekä mainitaan missä erilaisissa tapahtumissa museotyöntekijät ovat projektia toteuttaessaan kiertäneet.³⁸ Projektista tiedottaminen laajenee muillekin sosiaalisen median alustoille. *Unelmien museo* -videoita julkaistaan Turun museokeskuksen YouTube-tilillä 2015.³⁹ Varsinkin ensimmäisinä vuosina on havaittavissa, että suunnitteluprojekti tai ainakin sen julkinen puoli on hyvin abstraktilla tasolla. Sosiaalisen median kanavilla esitellään turkulaisten eri ihannemuseoita. Vastaajia houkutellaan ideoimaan vapaasti ja käyttämään mielikuvitusta sekä eri aisteja ja vastaamaan esimerkiksi siihen, miltä unelmien museossa tuoksuu.⁴⁰

Historian museosta tai Historian ja tulevaisuuden museosta ei tässä kohtaa vielä puhuta. Projektista tiedotettiin myös Turku.fi-sivustolla, jossa mainostettiin museokeskuksen *Unelmien museo* -kesäkampanjaa. Kampanjassa osallistujia pyydettiin lisäämään kuvia

³⁴ Turun museokeskuksen arkisto

³⁵ Turun museokeskus 2016, 6.

³⁶ *historian_museo* 1.6.2015, Instagram-kuva. haettu 20.12.2022.

³⁷ *historian_museo* 6.18.2015, Instagram-kuva. haettu 1.15.2023.

³⁸ *historian_museo* 6.24.2015, Instagram-kuva. haettu 1.2.2023.

³⁹ Turun museokeskus: Unelmien museo - turkulaiset kertovat. YouTube 13.7.2015

⁴⁰ Turun museokeskuksen arkisto.

Instagramiin hashtagilla *#ideaturkuun*. Samassa julkaisussa kerrottiin myös *Unelmien museo* -työpajoista.⁴¹

Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskuksen toteuttamat Osallisuusverstas-työpajojen nimellä toteutetut tapahtumat aloitettiin vuonna 2016 ja niistä julkaistiin kuvia Instagram-tilille. Työpajoista koottu raportti *Historian museo turkuun: Osallisuusverstasprosessin tulokset* julkaistiin vuonna 2017. Vuonna 2016 Turun museokeskus julkaisi myös *101 esinettä* -teoksen. Kyseinen teos esittelee Museokeskuksen kokoelmiin kuuluvia esineitä. Kirja on tulos projektista, jossa Museokeskuksen työntekijöitä kannustettiin miettimään esineitä ja niistä kertomista uudella tavalla.⁴²

Historian museo mainitaan ensimmäisen kerran Instagram-tilin kuvatekstissä osallisuusverstaan yhteydessä marraskuussa 2016.⁴³ *Unelmien museo* -vaiheen aikana museon suunnittelu on abstraktilla tasolla. Kun projektia aletaan kutsua Historian museoksi, se alkaa muuttua konkreettisemmaksi. Mielestäni tämä on tärkeä käännekohta suunnitteluprojektissa, koska projektin ulkopuolisetkin tahot tulevat tietoisiksi museon suunnittelusta.

Instagram-tili alkaa käyttää kuvateksteissään Historian museo -nimitystä vuonna 2017. Tästä eteenpäin prosessin voi nähdä ikään kuin todellisempänä, kun siirrytään *Unelmien museo* -haaveiltutasolta kohti oikean museon suunnittelua. Projektiin liittyvät kyselyt alkavat nyt vahvasti liittyä Historian museoon yleisemmän museoteeman sijaan. *Historian museo Turkuun* -esiselvitys valmistui vuonna 2017.

Vuosi 2017 oli myös siten tärkeä Historian ja tulevaisuuden museon kannalta, sillä silloin tehtiin sen lopullinen perustamispäätös. Museo päätettiin perustaa Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi osana juhlavuoden juhlapäätöksiä. Tämä on tärkeä hetki suunnittelussa, sillä museon perustamisesta päätetään virallisesti. Esiselvitys on tärkeä museon perusteluja, se on merkitty pöytäkirjaan oheismateriaaliksi.⁴⁴

⁴¹ Osallistu Unelmien museo -kesäkampanjaan! Turku.fi 17.06.2015

⁴² Turun museokeskus 2017, 9.

⁴³ *historian_museo* 11.10.2016, Instagram.

⁴⁴ Turun kaupungin kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.3.2017.

Historian museo -nimellä brändätty konsepti alkaa hakea tarkempaa visuaalista ilmettä. Historian museo-pinssejä ja t-paitoja esitellään historian_museo-Instagram-tilillä.⁴⁵ Vuonna 2017 myös Museon sijaintipaikkaa aletaan miettiä. Yleisölle tämä näkyi Minne museo -kyselyn muodossa. Sen tuloksista tehtiin raportti keväällä 2019.⁴⁶

Projektin edetessä toteutetaan myös muita tapahtumia sekä pienempiä projekteja, kuten VR pop up vuonna 2019. Kyseessä oli 1800-luvun alun Suurtorin ja sen ympäristön 3D-mallinnus. Mallinnukseen pääsi tutustumaan VR- eli virtuaalitodellisuuslasien avulla. Lasien avulla osallistujat pääsivät liikkumaan 1800-luvun ympäristössä.⁴⁷ Mallinnusta oli tarkoitus myös laajentaa kattamaan suuremman osan vanhaa Turku. Myöhemmin mallinnus laajennettiin ja sen pohjalta tehtiin Turku Åbo 1827 -digitaalinäyttely. Näyttely on nähtävissä Digimuseo.fi-sivustolla ja se on siellä jo Historian ja tulevaisuuden museon näyttelynä.

Uusi käännekohta museon suunnittelussa oli tulevan museon sijainnin määrittely. Kaupunginhallituksen kokouksessa hyväksyttiin ehdotus Linnanniemen alueesta museon paikaksi 2019.

Kaupunginhallitukselle esitetään Historian museon sijoittamista Turun linnan läheisyyteen Aurajokeen rajoittuvalle alueelle, joka vapautuu kokonaisuudessaan rakentamiselle yhteisterminaalihankkeen toteutumisen jälkeen vuoden 2026 alusta lukien.⁴⁸

Kaupunginhallituksen kokouksen pöytäkirjassa kerrotaan ideakilpailusta, joka painottuu kyseisen alueen, museon ja sen ympäristön, kokonaisvaltaiseen suunnitteluun.⁴⁹ Kyseisestä ideakilpailusta tiedotettiin samana vuonna. Historian museon Tilaesiselvitys julkaistiin vuonna 2019.

Linnaniemestä halutaan tiedotteen mukaan ”ympärivuotinen kaupunkikulttuurin keskus”. Suunnittelussa pitäisi ottaa huomioon sen historia, meren läheisyys ja saaristo. Alueen vetovoimaa halutaan kehittää ja tiedotteessa mainitaan Turun Linna, Forum Marinum ja tuleva Historian museo.⁵⁰ Aiheesta järjestettiin pop up -näyttely, jossa esiteltiin kymmentä

⁴⁵ historian_museo 16.8.2017, Instagram.

⁴⁶ Turun museokeskus 2017.

⁴⁷ Turku goes 1812 vie virtuaaliselle kierrokselle aikaan ennen Turun paloa. Tiedote 2019.

⁴⁸ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.05.2019.

⁴⁹ Turun kaupungin kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.05.2019.

⁵⁰ Linnaniemelle haetaan monipuolisia kehittämisideoita. Tiedote 29.11.2019.

kilpailussa menestynyttä työtä. Näyttely oli esillä 30.10.–15.11.2020. Näyttelyn lisäksi Linnanniemen alueella järjestetään myös opastettuja kävelykierroksia aiheeseen liittyen.⁵¹

Linnanniemen ideakilpailun voittaja oli selvillä 2020. Voittajaksi valittiin liettualais-suomalaisen ryhmän *Kolme palaa* -suunnitelma. Suunnitelma koostuu kolmesta alueesta, Uusi Linnanpuisto, jonka alueella on Turun linna, Merikortteli, jossa Forum Marinum ja Satamakaupunki, läntisin osa alueesta. ”Tulevaisuuden ja historian museon” potentiaaliseksi sijaintipaikaksi mainitaan. Uuden linnanpuiston ja Satamakaupungin rajalle. Tuomaristo kehuu suunnitelman tasapainoisuutta, puistoaluetta ja sitä, miten hyvin se ottaa Turun linnan huomioon. Varsinkin tässä osassa suunnittelua huomaa suunnitelmien liittyvän koko kaupungin kehittämiseen. Uusi museo huomioidaan osana kaupunkisuunnittelua.⁵²

Museon rakentaminen on määrä aloittaa 2026. Tavoitteena on avata museo vuonna 2029. Tällöin projekti on kestänyt 18 vuotta. Vuosi 2029 on myös Turun kaupungin juhlavuosi, sillä Turku täyttää silloin 800 vuotta.⁵³ Tämä mainitaan myös esiselvityksessä.⁵⁴ Vuosi 2029 on siis symbolisesti merkittävä.

Projekti on siis edennyt pienin harppauksin, mutta sinä voi kuitenkin nähdä joitain isompia murroksia. Ensimmäinen murroskohta on mielestäni Historian museo -nimen käyttöön ottaminen viestinnässä, sekä sijainnin valikoituminen tulevalle museolle. Molemmat muutokset tekevät suunnittelusta konkreettisempää. Kolmas murros on Historian museo -nimen vaihtaminen Historian ja tulevaisuuden museoon. Tämä osoittaa, että museon tema on laajentumassa vahvasti historia-aiheen ulkopuolelle. Tietysti tärkeä on myös museon virallinen perustamispäätös.

Tässä kohtaa palaan vielä vuonna 2017 julkaistuun esiselvitykseen. Esiselvitys on mielestäni kattavin julkaisu projektista siihen mennessä.

⁵¹ Pop up -näyttely ja oheistapahtumat tutustuttavat Linnanniemeen. Tiedote 30.10.2020

⁵² After Party & Sitowise :Kolme palaa -ehdotus, PDF.

⁵³ Arve, Minna: Turun tähtäin on jo nyt vuodessa 2029. 02.05.2018. Blogiteksti.

⁵⁴ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 27.

2.2 Vuoden 2017 esiselvitys

28-sivuinen julkaisu esittelee projektin taustoja ja tulevan museon mahdollista konseptia. Esiselvitys myös sisältää erilaisia argumentteja museon rakentamisen puolesta. Esipuheessa kerrotaan, että vuoden 2011 Turun kulttuuripääkaupunkivuosi oli Turulle hyvin merkityksellinen, sillä silloin *Tuli on irti* -näyttely innoitti keskusteluun uuden museon perustamisesta. Esipuheessa mainitaan myös *Unelmien museo* (”Valmistelua ryhdyttiin alusta asti tekemään yhdessä turkulaisten kanssa Unelmien museo -projektissa”) sekä tulevaisuuden tutkimuskeskuksen osallisuusverstaas-työpajat, ja kerrotaan, että on kerätty ideoita museon konseptiin. Osallistaminen projektissa halutaan siis tehdä näkyväksi.⁵⁵

Esiselvitys esittelee museon tulevia näyttelyaiheita, museon tiloja ja niiden toimintoja sekä museon roolia kaupungissa. Esimerkit näyttelyiden teemoista ja aiheista ovat yksityiskohtaisia. Tekstistä ei käy ilmi, harkitaanko niiden lisäämistä sellaisenaan näyttelyihin, vai tullaanko sisältöjä vielä muokkaamaan. Kuitenkin voi päätellä, että koska esiselvitys on valmistunut yli 20 vuotta ennen kuin museon on määrä valmistua, aiheet varmasti tulevat jossain määrin muuttumaan. Tässä kohtaa myöskään museon sijaintia ei olla vielä lopullisesti päätetty, eikä myöskään museon perustamisesta olla tehty lopullista päätöstä. Esiselvityksen on siis enemmänkin tarkoitus viestiä museon mahdollisuuksista.

Otsikolla *Historian museo kertoo tarinoita Turun ja Suomen historiasta* esitellään erilaisia aihealueita, joita museossa voitaisiin käsitellä. Teemat alkavat esihistoriasta ja keskiajasta.⁵⁶ Turun varhaisinta historiaa on Turussa käsitelty jo jonkun verran, esimerkiksi *Suomen sydän*-kävelyreitillä, joka kulkee muunmuassa Koroistenniemen poikki.⁵⁷ Keskiaikaa on Turussa käsitelty paljon. Esimerkiksi Aboa Vetus & Ars Nova:n *Aboa Vetus: vanha Turku* -näyttelyssä kävijä voi tutustua aitoihin keskiajan kivitalojen raunioihin ja kuvitella miltä rakennukset ja kaupunki on keskiajalla näyttänyt.⁵⁸ Myös Turun Linna luonnollisesti käsittelee keskiaikaista Turku, rakennuksessa on kerroksia eri ajoilta, mutta opastetut kierrokset ja opasteet käsittelevät keskiaikaa etenkin linnan vanhemmissa osissa.⁵⁹ Keskiaika käsitellään Turussa muutenkin, esimerkiksi Turun keskiaikamarkkinoiden ja turnajaisten muodossa. Keskiajan

⁵⁵ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 3.

⁵⁶ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017. 6.

⁵⁷ Turku.fi: Suomen Sydän – aikamatka historian. Verkkosivu.

⁵⁸ Aboa Vetus Ars Nova: Aboa Vetus: Vanha Turku. Verkkosivu.

⁵⁹ Turun Linna: pysyvät näyttelyt. Verkkosivu.

”myyttisyys” myös kiehtoo varmasti turisteja. Turku on Suomen vanhin kaupunki, kuten myös esiselvitys toteaa. Suomessa ei ole monia keskiaikaisia kaupunkeja, jonka vuoksi Turku haluaa korostaa omaa keskiaikaista historiaansa. Muita esiselvityksessä mainittuja aiheita ei ole käsitelty vielä turkulaisella museokentällä, ainakaan samalla mittakaavalla. Aiheita ovat Turun historia yliopistokaupunkina, 1700-luvun kulttuuri, Turun palo, sekä muita 1900-luvulle ja lähihistoriaan sijoittuvia aiheita. Turun palo luonnollisesti yksi mahdollisista näyttelyaiheista, saihan koko projekti alkunsa saman aiheisesta näyttelystä.⁶⁰ Teollisuutta ei ole turkulaisella museokentällä vielä käsitelty mitenkään kattavasti. Tämä ei ole museokentällä mikään uusi aihe, sillä esimerkiksi Tampereella sitä on käsitelty Työväenmuseo Werstaassa.⁶¹

Esiselvityksessä museota on jo jaoteltu erilaisiin tiloihin: Työnimiltään päänäyttelytila Priimaan suurnäyttelytila Prikkaan, Kansalaistori Plaaniin, digitaalisiin palveluihin ja yhteistyötoimijoiden tiloihin. Näyttelytiloja varten on ehdotettu erilaisia teemoja esimerkiksi otsikolla *Istu kyytiin! Matka Suomen historian halki* kerrotaan että

Kävijät istuvat vaunuihin jotka matkaavat läpi historian. Vaunu liikkuu hitaasti ympärille heijastetun vaihtuvan maiseman halki. Äänet, tuoksut ja tuntemukset muuttuvat matkan edetessä. Alkumatkassa tärisevinä kärryinä kolisevan vaunun kyyti muuttuu sitä tasaisemmaksi mitä lähemmän nykyhetkeä tullaan. Maisema muuttuu, kylä kasvaa kehittyväksi kaupungiksi.⁶²

Näyttelykohteet ovat pidemmälle vietyjä ideoita, kuin aiemmin mainitut teemat, joista museo voisi kertoa. Näyttelykohteissa hahmotellaan, miten näyttelyitä voisi käytännössä toteuttaa, kuten esimerkit vaunut, joissa istutaan, ja muuttuva virtuaalimaisema. Liikkuva vaunu on jopa hieman huvipuistomainen, mutta sen viihteellisyyden vastapainoksi esimerkin ”huvipuistolaite” käsittelee historiaa ihmisen elinympäristön kehityksen näkökulmasta.

Näyttelytiloja on myös jaoteltu eri teemoihin erilaisia kävijäryhmiä varten. Päänäyttelytilan suunnitellaan ottavan hyvin huomioon lapsiperheet, suurnäyttelytilaa taas suunnitellaan matkailijoita mielessä pitäen. Sinne on tarkoitus saada kansainväliset kiertävät näyttelyt. Kansalaistori-tilaan sijoitetaan info-, kassa-, ja museokauppapalvelut sekä kahvila-ravintola.

⁶⁰ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017, 6–7.

⁶¹ Työväenmuseo Werstas. Verkkosivu.

⁶² Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017, 11.

Digitaalisen tilan avulla museo levittäytyy fyysisen museorakennuksen ulkopuolelle esimerkiksi lisätyn todellisuuden avulla. Museoon suunnitellaan tiloja myös yhteistyötoimijoille, esimerkkeinä mainitaan kaupallisia toimijoita, kuten elokuvateatteri ja pakohuone, mutta myös Suomen evankelisluterilainen kirkko.⁶³ Esimerkit ovat monipuolisia, mutta yhteistä niillä on se, että luultavasti kaikilta olisi mahdollista periä vuokraa museon tilojen käyttämisestä, joka tietysti lisää museon kannattavuutta.

Otsikolla *Kulttuurimatkailun vetonaula* esitellään historian museota osana Turun kaupunkistrategiaa ja lainataan strategian kohtaa, jonka mukaan Turku halutaan kehittää matkailu- ja kongressikaupunkina. Tässä kohtaa tekstiä korostetaan museon roolia matkailijoiden houkuttelussa Turkuun.⁶⁴ Kuten jo aiemmin mainittiin, museota suunnitellaan myös matkailu mielessä, ja tässä kohtaa tekstiä korostetaan, että museo ei vain miellytä mahdollisia matkailijoita, jotka siellä saattavat vieraila, vaan museo voi toimia myös matkailua lisäävänä toimijana.

Otsikolla *Luovan toiminnan ja talouden alusta* esitellään muita museon rooleja ja mahdollisuuksia. Suunnitteilla yhteistyötä erilaisten toimijoiden, kuten yritysten ja yliopistojen kanssa. Museon pedagogisista ulottuvuuksista muistuttaa alaotsikko ”jaetun osaamisen foorumi. Museota luonnehditaan avoimeksi oppimisympäristöksi” ja mainitaan myös halukkuus yhteistyöhön korkeakoulujen kanssa.⁶⁵

Esiselvityksessä museota perustellaan monin eri argumentein. Heti esipuheen jälkeen mainitaan Turun olevan Suomen vanhin kaupunki, ja että Turussa ei ole turun historiaan kokonaan keskittyvää museota. Turun menneisyydellä nähdään siis olevan erityistä historiallista arvoa. Tärkeänä nähdään myös Turun rooli *Eurooppalaisena kulttuurikaupunkina*. Myös taloudellinen puoli on otettu huomioon, tekstissä kerrotaan, että ”Vaasan yliopiston Levón-instituutin toteuttaman tutkimuksen mukaan museon perustaminen on alueellisesti kannattava elinkeinopoliittinen investointi.” ”Myönteiset taloudelliset vaikutukset”, eli voitot ovat rahallisia menoja suuremmat. Yhtenä näkökulmana on myös hyvinvointi. ”Kulttuuri pidentää tutkitusti ikää ja parantaa elämänlaatua.” Tekstissä mainitaan

⁶³ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017, 16.

⁶⁴ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017, 17.

⁶⁵ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017, 19.

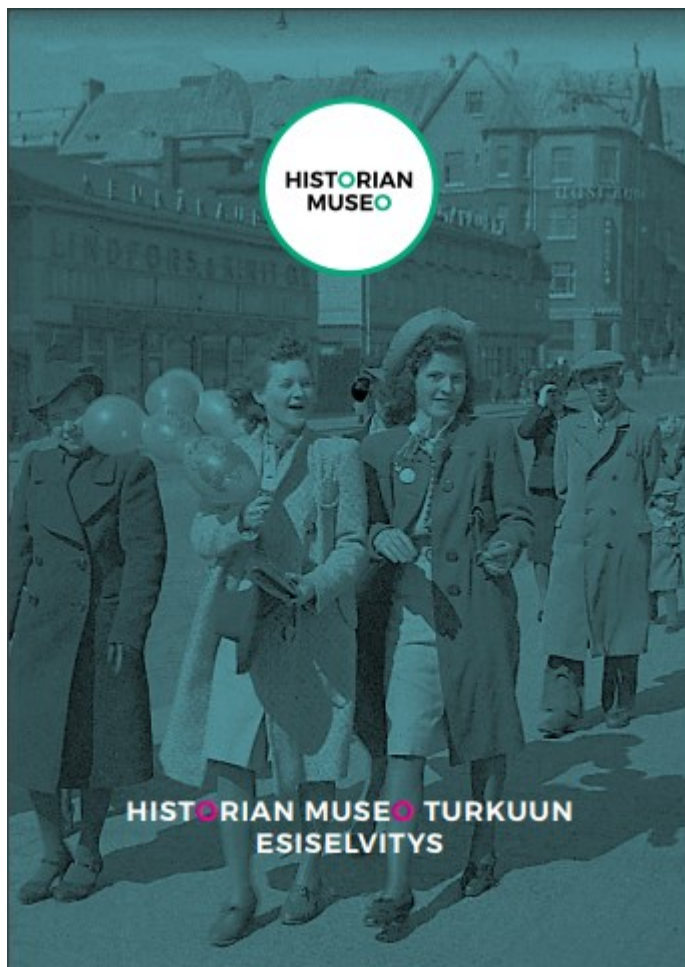
myös, että hyvinvoinnin lisäämisellä on myös taloudelle myönteisiä vaikutuksia.⁶⁶ Esiselvitys edelsi lopullista museon perustamispäätöstä, joten oli tärkeää, että museota perusteltiin siinä monesta eri näkökulmasta. Oli myös tärkeää korostaa museota taloutta hyödyttävänä tekijänä, sillä museoita ei usein nähdä rahaa tuottavina asioina. Pelkillä ei-taloudellisilla arvoilla on vaikeaa puolustaa asiaa, johon menee suuria summia rahaa.

Tekstin lisäksi esiselvityksessä on myös kuvitusta, vanhoja mustavalkokuvia ja muita selkeästi vanhempia kuvia, jotka esittävät Turkua 1900-luvulla, nykyajan valokuvia 2010-luvun Turusta, sekä piirroksia Historian museon mahdollisesta rakennuksesta. Kuvissa on ainakin kaupunkia tuntevalle tuttuja maisemia. Esipuheen jälkeen kohtaan, jossa korostetaan Turun ainutlaatuista historiaa, on lisätty 1960-luvulla otettu valokuva, joka kuvaa lasta Förlautalla, taustalla aurajoki ja telakka-alue.⁶⁷ ”Tavallisia ihmisiä” on myös valokuvissa, jotka kuvaavat nuoria Ruisrockissa ja maalauksessa, joka esittää prässääjiä työssään.⁶⁸ Piirrokset mahdollisesta tulevasta museorakennuksesta ruokkivat mielikuvitusta siitä, millainen museo voi tulevaisuudessa olla. Piirrokset ovat kuitenkin aika minimalistisia, huomaa että ei vielä lukkoon lyötyjä suunnitelmia tiloista. Kuvituksena on käytetty myös Unelmien museo -projektiin liittyvää materiaalia, kuvassa voi päätellä olevan lapsen näkemys unelmien museosta.

⁶⁶ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017, 5,17,21.

⁶⁷ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017,12, 21,5.

⁶⁸ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen, 2017 6,7.

Kuva 1: Historian museo Turkuun esiselvityksen kansilehti, kuvakaappaus. Vanha kuva sopii historiateemaan. Historian museo logossa on käytetty vihreää ja turkoosia tehosteväreinä ja otsikossa on pinkkiä. Logo koostuu Historian museo -tekstistä ja sitä ympäröivästä ympyrästä. Instagram-tilin grafiikoita analysoimalla voi sanoa, että mitään tiettyä tehosteväriä ei ole valittu, mutta samanlainen yksinkertainen fontti ja tehostevärien käyttäminen o- kirjaimen kohdalla ovat toistuva teema. Kuva: kuvakaappaus Esiselvityksen kannesta.

HISTORIAN JA TULEVAISUUDEN MUSEO

Kuvat 2 ja 3. Konseptin kansi., kuvankaappaus. Graafinen ilme on selkeästi muuttunut. Isoimmat muutokset museon nimen muuttuminen, sekä uusi omaperäisempi fontti. Tehosteena ympyrä tavallisen o-kirjaimen tilalla, hieman samanlainen kuin edellisten grafiikoiden tehosteväri-o. Grafiikoissa on entistä minimalistisempi ilme, valokuvat on korvattu vaihtuvilla tehosteväreillä yksinkertaisilla piirroksilla. Kuva: kuvakaappaus konseptin kannesta.

Projektin edetessä myös viestintä muuttuu, *historian_museo*-Instagram-tilin aiheet vaihtelevat aina eri projektien mukaan. Joihinkin viestintäkanaviin on selkeästi panostettu enemmän, etenkin Instagramissa on säännöllisesti uutta sisältöä. Omaa YouTube-kanavaa Historian ja tulevaisuuden museolla ei ole, mutta aiheeseen liittyviä videoita julkaistaan silloin tällöin Turun museokeskuksen kanavalla.

Viestintää Turun museokeskus on suunnitellut yhdessä Ellun kanat -”muutostoimiston” kanssa. Ellun kanat on suunnitellut alustavaa projektin viestintää vuodesta 2020 aina vuoteen 2030 asti keskittyen etenkin vuosiin 2020–2022.⁶⁹ Myös uusi Historian ja tulevaisuuden museon ilme on Ellun kanojen suunnittelema. Vuodesta 2020 alkaen Ellun kanat on siis vaikuttanut viestinnän ilmeeseen.

Turun kaupungin Turku.fi-nettisivuille lisättiin 2022 museon konsepti otsikolla *Maailman ensimmäinen historian ja tulevaisuuden museo*. Julkaisu on 40-sivuinen, pidempi kuin

⁶⁹ Historian ja tulevaisuuden museo: Viestinnän linjat 2020–2022. Ellun kanat 14.8.2020.

Esiselvitys, mutta sisältää tekstiä paljon vähemmän. Konseptissa näkyy projektin eteneminen, sillä heti alussa mainitaan tulevan museon sijainti, eli Linnanniemen alue. Sijainti ei ollut vielä esiselvityksen aikaan varmistettu. Kuvat ja grafiikat ovat julkaisussa paljon suuremmassa osassa. Alussa on 3D-mallinnoskuva, joka kuvaa Linnanniemen aluetta sellaisena kuin sen pitäisi olla vuonna 2029. Esiselvityksen ja konseptin välissä myös museon nimi on muuttunut Historian museosta Historian ja tulevaisuuden museoksi. Konseptissa myös painotetaan museon tulevaisuusnäkökulmaa, kun esiselvityksessä se oli pienemmässä roolissa. Julkaisussa mainitaan museon kuusi perusarvoa, jotka ovat monikanavaisuus, moniäänisyys, moninaisuus, ekologisuus, elinvoimaisuus ja vaikuttavuus.⁷⁰ Pienen tekstmäärän vuoksi kyseinen julkaisu on paljon suppeampi kuin esiselvitys. Konseptissa ei juurikaan syvennyttä siihen, millaisia näyttelyitä uudessa museossa tulee olemaan, tai millaisia esineitä tai teknologioita museosta voisi löytyä. Toisaalta tämä on ymmärrettävää, sillä teknologia ehtii muuttua tässä ajassa. Muita pieniä yksityiskohtia, joista huomaa projektin etenemisen, on grafiikan muuttunut ulkoasu. ”Muutostoimisto” Ellun kanat esittelee Historian ja tulevaisuuden museon uutta visuaalista ilmettä verkkosivuillaan. Visuaalisen ilmeen on tarkoitus muistuttaa aikajanaa, joka on tarpeeksi neutraali, jotta se ei kuvaa väärin museota, jota ollaan vasta suunnittelemassa. Aikajana-ilme suunniteltiin myös tarkoituksella minimalistiseksi, jotta siihen olisi helppo yhdistää kuvia.⁷¹

Esiselvityksen ja konseptin yhteisiä teemoja ovat inklusiivisuus, ja konseptissa mainitaan myös turvallinen tila.⁷² Poliittisille tai arvoja korostaville valinnoille on usein omat kriittikkonsa, ja museoita voidaan pitää poliittista arvoista vapaina vyöhykkeinä. Tutkijat, kuten Juhani Kostet, kuitenkin muistuttavat, että Suomen museokentän syntyyn liittyy kuitenkin vahvasti kansallisromantiikan ja isänmaallisuuden aatteiden innoittamana.⁷³ Tämä on vaikuttanut haluan perustaa eri museoita, sama vaikutus on nähtävissä myös kansainvälisesti. Aiheesta kirjoittaessaan Christina Johansson myös ottaa esille, miten museoiden nähdäänkin edustavan valtaa pitävien näkemyksiä ja kolonialismin vaikutus kokoelmien synnyssä on ilmeinen. Museot eivät ole koskaan sijainneet aatteellisessa tyhjiössä kansallisia identiteettejä muodostaessaan.⁷⁴ Museot siis heijastavat aina aikansa arvoja.

⁷⁰ Turun museokeskus: Historian ja tulevaisuuden museon konsepti 2022.

⁷¹ Ellun kanat: Historian ja tulevaisuuden museo: Museohankkeen visuaalinen ilme.

⁷² Turun museokeskus: Historian ja tulevaisuuden museon konsepti 2022.

⁷³ Kostet 2010, 20–21.

⁷⁴ Johansson 2015, 88.

Toinen esille nouseva teema molemmissa julkaisuissa on pyrkimys yhteisöllisyyteen ja osallistumiseen museossa. Kuten ICOM:in museomääritteestäkin kävi ilmi, eri yhteisöjen huomioiminen museotyössä ei ole marginaalinen ilmiö, vaan kuuluu oleellisesti modernin museon arvoihin.⁷⁵

Museot sekä niiden tavoitteet ja arvot muuttuvat ajan saatossa. Samoin myös Historian ja tulevaisuuden museo suunnittelussa vaiheita, joita on dokumentoitu esimerkiksi projektin omalle Instagram-tilille.

2.3 Moniaistisuus, moniäänisyys, vuorovaikutteisuus

Seuraavaksi tarkastelen esiselvityksestä nousseita teemoja moniaistisuutta, moniäänisyyttä ja vuorovaikutteisuutta. Käytän esiselvitystä tässä alaluvussa lähteenäni, ja siinä mainittuja asioita esimerkkeinä mutta samanlaiset teemat näkyvät laajasti muussakin Historian ja tulevaisuuden museoon liittyvässä suunnittelutyössä. Olen tässä turvautunut esiselvityksen kohtaan, jossa nämä teemat erikseen mainitaan, mutta teemat ovat esillä muutenkin eri projekteissa.

Esiselvitys kertoo Historian museon olevan kokemuksellinen. Tähän pyritään esimerkkien mukaan etenkin moniaistisuuden avulla,⁷⁶ joten käsittelen tässä kohtaa moniaistisuutta. Esiselvityksessä mainitaan, että kävijä voi vaikka tuntea raitiovaunun tärinän ja voi kuunnella erilaisia äänitteitä.⁷⁷ Museokokemus laajentuu siis näköaistin ulkopuolelle. Moniaistisuus näkyy koko projektin suunnittelussa, samaa teemaa nostettiin esiin jo *Unelmien museo* -projektin alussa vuonna 2015. Silloin Instagram-tilille julkaistiin ensimmäisen kuva, joka käsittelee museota ja koskemista. Toisin kuin yleensä, kuva sanoo koske, eikä älä koske, mihin museoissa on totuttu.⁷⁸ Tästä voi siis päätellä, että viestinnässä oli jo varhaisessa vaiheessa tavoitteena painottaa museon uudenlaisuutta.

⁷⁵ Suomen museoliitto: ICOM:in museomääritelmä.

⁷⁶Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 8.

⁷⁷ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 8.

⁷⁸ historian_museo 1.6.2015, Instagram-kuva. haettu 20.12.2022

Historian ja tulevaisuuden museo ei ole poikkeus, sillä moniaistisuus näkyy nykyään yhä enemmän museoiden suunnittelussa. Museot koetaan nykyään hyvin katsekeskeisiksi. Kuva museoista vitriinien täyttämänä tiloina, jossa mihinkään ei ehdottomasti saa koskea elää yhtä vahvasti ihmisten mielissä. Näin ei ole kuitenkaan aina ollut. Constance Classen ja David Howes nostavat esille, että ennen 1800-luvun puoliväliä oli tavallista, että museovieraat saivat koskea esineisiin.⁷⁹ Tuntoaisti oli siis oleellinen osa museokokemusta ja koskettamalla kävijä sai lisää tietoa esineestä, esimerkiksi miten painava esine oli tai tuntuiko se kylmältä vai lämpimältä. Vasta myöhemmin suojellakseen esineitä museot alkoivat rajoittaa esineisiin koskemista. Museot ovatkin pitkään olleet vahvasti katsekeskeisiä paikkoja, joissa näyttelyihin on tutustuttu pelkästään esineitä katsomalla, mutta tämä on hiljalleen muuttumassa, kun entistä moniaistisempi lähestymistapa alkaa jälleen yleistyä.⁸⁰ Moniaistisuuden puolesta puhutaan myös neurologisesta näkökulmasta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että näkö- ja tuntoaistista vastaavat aivojen osat tekevät paljon yhteistyötä. Tunto- ja näköaistin yhteistyöllä esineen voi hahmottaa paremmin. Tämän takia olisi hyödyllistä, jos museovieraat voisivat tutustua museoesineisiin myös koskemalla. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi tekemällä näyttelyesineestä identtisen kopion, jota vieraat voisivat koskea, ilman että tarvitsee pelätä museoesineen vaurioitumista.⁸¹ Näin esineestä saisi tietoa eri aisteja yhdessä käyttäen. Kun museot ovat katsekeskeisiä, muiden aistien hyödyntäminen voi unohtua. Suomessa ei ole hajuihin kokonaan keskittyneitä museoita. Kansainvälisellä museokentällä hajuihin keskittyneitä museoita on muutamia. Suuri osa niistä käsittelevät parfyymejä, jotkut ruokia ja juomia.⁸² Usein hajuaisti on osana muuta näyttelyä,⁸³ ja hajuaistia hyödynnetään etenkin näkövammaisille suunnitelluissa näyttelyissä tai opastuksissa. Kun näyttelyt ovat pelkästään visuaalisia, on näkövammaisille vähän koettavaa museoissa. Tähän ongelmaan muut aistit tulevat paikkaamaan, jotta museokokemus olisi mahdollisimman kokemuksellinen.⁸⁴

Moniaistisuudella voi myös huomioida erilaisten ihmisryhmien tarpeet. Viv Golding kirjoittaa moniaistista lähestymistapaa edustavasta lontoolaisen museon kokeilusta. Siinä kouluryhmä autismin kirjolla olevia lapsia tutustui afrikkalaista esineistöä esittelevään näyttelyyn

⁷⁹ Classen, Howes 2006, 201.

⁸⁰ Lacey;Sathian 2022, 412.

⁸¹ Lacey Sathian 2022, 412.

⁸² Stevenson 2014, 138.

⁸³ Stevenson 2014, 139.

⁸⁴ Stevenson 2014, 146.

projektissa, jossa näyttelyyn tutustuminen oli mahdollisimman moniaistista. Ennen näyttelyyn tutustumista museon työntekijät selvittivät, minkälaisissa asioissa lapsilla oli vaikeuksia, ja suunnittelivat toiminnan sen mukaan. Projektissa lapset saivat myös koskea joihinkin museoesineisiin.⁸⁵ Golding kirjoittaa, että kokeilua pidettiin onnistuneena.⁸⁶ Moniaistisella lähestymistavalla pystyy ymmärtämään esineitä ja sitä kautta koko näyttelyä. Ihmisillä on myös erilaisia tapoja hahmottaa maailmaa, moniaistisuus ottaa tämän huomioon.

Moniaistisuuden ihanteesta huomaa, että kävijät eivät koe pelkkään näköaistiin perustuvaa museokokemusta enää tarpeeksi mielekkäänä. Museoita halutaan kokea muutenkin kuin katsomalla. Näyttelyiden pitäisi siis tarjota muitakin aistiärsyksiä. Nykyaikainen teknologia on tehnyt elämästä hyvin visuaalispainotteista, aikaa vietetään paljon asioita katsoessa, oli kyseessä sitten työpaikan tietokoneen näyttö tai oma kännykkä. Ehkä tämän takia museokävijät haluavat vapaa-ajallaan kokea entistä moniaistisempia museokokemuksia.

Toinen esiin nousevista teemoista on interaktiivisuus eli vuorovaikutteisuus.

Vuorovaikutteisuus museossa tarkoittaisi sitä, että kävijät saisivat jossain määrin muokata näyttelyiden sisältöjä ja vaikuttaa niihin. ”Museon sisällöt muokkautuvat kävijöiden syöttäessä niihin omia kokemuksiaan.”⁸⁷ Suunnitteilla on näköjään myös ohjatumpaa osallistamista: ”Museo kutsuu erilaisia yhteisöjä kirjoittamaan oman tarinansa kaikkien kuultavaksi.”⁸⁸ Yksi helppo tapa lisätä interaktiivisuutta museoihin on lisätä näyttelyihin seinä, johon kävijät saavat kirjoittaa omia mielipiteitään näyttelyyn tai sen teemaan liittyen. Se, että kävijöille halutaan mahdollisuus muokata jossain määrin sisältöjä, pitää sisällään sen olettamuksen, että kävijät tosissaan haluavat osallistua. Interaktiivisuus antaa myös mahdollisuuden ilkeältä, jos sisältöihin pystyy vaikuttamaan vaikka kirjoittamalla.⁸⁹

Museoiden interaktiivisuus on lisääntynyt jo 1900-luvulta alkaen. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa erilaiset interaktiivisuutta painottavat museot ja tiedekeskukset alkoivat yleistyä

⁸⁵ Kirjoittaja käyttää sanaa ”handling collection”, jonka päätellen tarkoittavan sitä, että kokoelmista valittu tiettyjä esineitä, joita saa koskea.

⁸⁶ Golding 2010, 232.

⁸⁷ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 20178.

⁸⁸ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017 8.

⁸⁹ Wells 2015, 80,81. Esimerkissä museon kävijät saivat selata näyttelyyn liittyvää materiaalia IPadilla sovelluksella, jossa pystyi muokkaamaan sisältöä. Jonkun verran sisältöä poistettiin, tai tiedostoille annettiin uusia sopimattomia nimiä.

1980-luvulla, ja sama trendi oli nähtävissä myös globaalisti.⁹⁰ Etenkin lapsille suunnitellut museot ovat alusta asti pyrkineet interaktiivisuuteen näyttelyissään. *Unelmien museo* -kyselyissä toiveeksi nousi myös, että tulevassa museossa olisi vanhoja leluja, joilla lapset saisivat leikkiä.⁹¹ Tällöin interaktiivisuuteen yhdistyy myös moniaistisuus tuntoaistin avulla.

Interaktiivisuus myös mahdollistaa museokävijöiden erilaisen suhtautumisen näyttelyesineisiin. Tästä hyvä esimerkki on Montreal science centerin näyttelyn installaatio Panoscope 360.⁹² Interaktiivisessa Installaatiossa kävijä seikkailee ihmiskehon sisällä ja yrittää saada sydämen sykkimään uudestaan, kun sen syke yllättäen pysähtyy.⁹³ Näyttelyesineeseen tutustuttiin sille suunnitellulla tavalla, käveltiin sen luo, katsottiin nopeasti ja poistuttiin, mutta varsinkin nuoremmat kävijät käyttivät sitä leikkiin.⁹⁴ Esimerkin tapaista installaatiota voi siis kokea omalla tavallaan ja soveltaa sitä tavalla johon installaatiota ei ole alun perin tarkoitettu, kuten leikkiin.

Edellisessä esimerkissä mainitsemani installaatio oli osa tiekeskuksen näyttelyä. Tiedekeskkukset ovat etenkin tunnettuja interaktiivisuudestaan. Esiselvityksessä mainitaankin, että ”Käyntikohteena Historian museo rinnastuu tiedekeskuksiin, jossa erilaiset ilmiöt ja teemat otetaan haltuun tekemällä oppien.”⁹⁵ Esiselvityksessä esille nousee varsinkin toiveet monipuolisuudesta ja uudesta teknologiasta sekä museon tiedekeskusmaisuus. Esimerkkinä tästä mainitaan tekstissä tiedekeskus Heureka, jonka kanssa Museokeskus teki yhteistyötä vuonna 2011 *Tuli on irti* -näyttelyä toteuttaessaan. Moderneja tiedekeskuksiakin on ollut Suomessa suhteellisen pitkään. Ouluun perustettiin vuonna 1988 Tiedekeskus Tietomaa ja vuonna 1989 perustettiin Vantaan Tikkurilaan Tiedekeskus Heureka. Sekä Tietomaa että Heureka mainostavat sivuillaan olevansa lapsiystävällisiä kokoperheen kohteita, joissa erilaisista tieteen ilmiöistä voi oppia itse tekemällä.⁹⁶ Samaa interaktiivisuutta suunnitellaan myös Historian ja tulevaisuuden museoon, ja myös mainitaan, että siinäkin halutaan ottaa lapsiperheet huomioon. Tiedekeskkukset eroavat perinteisistä museoista siten, että niillä ei ole kokoelmia. Niitä ei siis voida perinteisen käsityksen mukaan pitää museona.

⁹⁰ Caulton 1998, 3,11.

⁹¹ Humak 2015, 15.

⁹² Caronia; Caron 2011, 165.

⁹³ Caronia; Caron 2011, 165.

⁹⁴ Caronia; Caron, 180–190.

⁹⁵ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 6.

⁹⁶ Tiedekeskus tietomaan verkkosivut; Heurekan toiminta, Heurekan verkkosivut.

Luonnontieteillä ja museoilla on pitkä yhteinen historia. Nykyisten luonnontieteellisten museoiden juuret ovat 1600-luvulla. Turun akatemiassa kokoelmia kartutettiin yksityisiä kokoelmia ostamalla, ja 1770-luvulla perustettiin kasvitieteiden demonstraattorin virka, johon kuului muiden tehtävien ohella kokoelmien hoitaminen.⁹⁷ Samanlaista museotoimintaa on myös yliopistojen ulkopuolella. Oulussa apteekkari Johan Julinin luonnontieteellinen kokoelma oli yleisölle nähtävillä jo 1700-luvun lopulla.⁹⁸

1900-luvulla kehittyivät myös viihteellisemmät tiedekeskukset. Emilyn Kosterin mukaan englanniksi termiä ”science centre” on ensimmäisen kerran käytetty Yhdysvalloissa Seattlessa, missä vuoden 1962 maailmannäyttelyyn kuulunut tiedepaviljonki sai myöhemmin nimekseen Pacific Science Center. Kyseinen tiedekeskus on yhä toiminnassa, ja sen nettisivut mainostavat tiedekeskuksen elokuvateatterissa esitettäviä dokumentteja, Laser Dome -tilaa, jossa on valoefektejä sekä konsertteja ja planetaariota.⁹⁹ 60-vuotiaasta ensimmäisestä tiedekeskuksista ja monista sen toimintaa jäljittelevistä laitoksista voisi siis päätellä, että sama kaava toimii edelleen. Ensimmäisten tiedekeskusten tavoitteena oli tieteen opettaminen. Uudempi tiedekeskusten sukupolvi keskittyi korostamaan luonnontieteellisten alojen merkitystä kulttuurille.¹⁰⁰ Yksi esiselvityksessä mainituista mahdollisista näyttelyaiheista oli Turku tulevaisuudessa.¹⁰¹ Etenkin tähän voi kuvitella sovellettavan tiedekeskusidea. Myöhemmin museon nimi muutettiin Historian ja tulevaisuuden museoksi. Tästä voi päätellä, että tiedekeskus on tärkeä osa tulevasta museosta, ja sitä halutaan tuoda enemmän esille museossa. Kirjoittaessaan tiedekeskuksista Hilde S. Hein nostaa esille, että tiedekeskukset opettavat usein erilaisten esineiden kautta, eivät itse esineistä.¹⁰² Niillä on siis hyvin erilainen suhde esineisiin kuin perinteisillä museoilla.

Moniäänisyys tarkoittaa esiselvityksessä sitä, että pyritään nostamaan historiasta erilaisia kohtaloita.

Turkulaiset merkkihenkilöt kiinnittyvät museossa kaupungin todellisiin paikkoihin ja elettyihin tiloihin. Samoista kortteleista löytyy kiinnostavia arkisia tarinoita, ilon- ja huolenaiheita.¹⁰³

⁹⁷ Terhivuo 2010, 193–194.

⁹⁸ Terhivuo 2010, 205.

⁹⁹ Pacific Science Center. Verkkosivu.

¹⁰⁰ Koster 2010, 79–81.

¹⁰¹ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 7.

¹⁰² Hein 2000, 26.

¹⁰³ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 8.

Merkkihenkilö ja moninaisuus samassa kohdassa on mielenkiintoinen yhdistelmä, sillä voisi ajatella, että ”merkkihenkilöksi” kutsuttavaa ihmistä ei ole tarve nostaa enempää esille moniäänisyyden nimissä. Kuitenkin kappale lupaa käsitellä myös ”samoista kortteleista” löytyviä ”arkisia ilon- ja huolenaiheita” Tämän päättelen tarkoittavan sitä, että jo tunnettujen historiallisten henkilöiden rinnalle nostetaan ”tavallisia ihmisiä”, joita ei yleensä käsitellä. Tämä kuvaa hyvin aiemmin mainitsemaani museotoiminnan kolmatta aaltoa, jossa 1990- ja 2000-luvuilla alettiin kiinnittää enemmän huomiota esimerkiksi saavutettavuuteen ja vähemmistöjen kuvaamiseen museossa.¹⁰⁴ Nyt nostetaan esiin paljon naisia ja naisten merkitystä historiaan, esimerkiksi Turun taidemuseossa vuonna 2022 esillä ollut *Moderni nainen* -näyttely, jossa nostettiin esille 1900-luvun vaihteen ja sen alun naistaiteilijoita.¹⁰⁵ Myös Kansallismuseo käsittelee verkkosivuillaan moniäänisyyttä näyttelyssään *Toista maata*. Näyttelyn kerrotaan kertovan historiasta ”tavallisen ihmisen näkökulmasta”.¹⁰⁶

Moniäänisyys on paljon käytetty sana etenkin museokontekstissa. Suomen museoliitto toteutti jo vuosina 2010–2012 *Moniääninen museo* -nimistä hanketta, jonka tavoitteena oli tavoittaa etenkin kotoutumisvaiheessa olevia maahanmuuttajia.¹⁰⁷

Museoiden mahdollisuuteen käsitellä moniäänisyyttä vaikuttaa museon aihe. Nykyisistä näyttelyistä esimerkiksi Turun linnan esilinnassa kuvataan jonkin verran linnan palvelijoiden elämää, mutta suuri osa museota, kuten linnan tyylihuoneet, ovat keskittyneet enemmän rikkaamman väen elämään. Tampereella taas Amurin museokortteli keskittyy kuvaamaan tamperelaisen työläisväestön oloja.¹⁰⁸

Moniäänisyyttä pyritään lisäämään konkreettisesti museokentällä käsittelemällä erilaisten vähemmistöjen historiaa, jotka aiemmin ovat jääneet museoissa käsittelemättä. Turussa Wäinö Aaltosen museo toteutti vuonna 2021 *Spektri*-näyttelyn, joka kuvasi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemuksia.¹⁰⁹ Moniäänisyyteen liittyy myös keskustelu museoista ja vallasta, esimerkiksi se miten vaikkapa kolonialismia käsitellään museoissa.¹¹⁰

¹⁰⁴ Hänninen 2006, 49.

¹⁰⁵ Turun taidemuseo: *Moderni nainen* 10.6. – 28.8.2022.

¹⁰⁶ Kansallismuseo: *Toista maata*.

¹⁰⁷ Tampere.fi: MOMU - monikulttuurisia museopalveluja; Avara museo: hankkeen osatoteuttajat.

¹⁰⁸ Turun linnan pysyvät näyttelyt, Turun linnan nettisivut; Amurin museokorttelin nettisivut.

¹⁰⁹ *Spektrin* värejä valitsemassa. Blogiteksti 1.11.2021.

¹¹⁰ Taina Tervonen, Museot ylläpitävät valkoisen ylivallan tarinaa. *Maailman kuvalehti* 9.10.2020.

Moniäänisyys liittyy näyttelyihin ja niiden teemoihin, mutta myös museoiden rakenteisiin eli esimerkiksi siihen kuka museossa on töissä ja keitä museoihin palkataan. Esiselvityksessä moniäänisyys näyttää viittaavan enimmäkseen näyttelyiden sisältöihin.

Moniäänisyydellä on esiselvityksessä myös selkeä tavoite: ”Menneisyyden moninaisuuden näkyväksi tekeminen auttaa rakentamaan suvaitsevaa nykyisyyttä.”¹¹¹ Museoilla on myös pedagoginen tehtävä, joten on tärkeää, että museossa myös oppii jotain viihtymisen lisäksi. Museoissa voi oppia monella tavalla, näyttelyt voivat käsitellä esimerkiksi syy- ja seuraussuhteita. Tämä voisi tarkoittaa, että museo käsittelee esimerkiksi seksismin tai rasismien historiaa, ja miten menneisyyden tapahtumat vaikuttavat vielä nykyaikana. Esimerkiksi yhdysvaltalainen Smithsonian National Museum of African American History & Culture -museon nettisivuilla on materiaalia, jonka avulla yhteisöissä, kuten vaikkapa kouluissa, voi keskustella rasismista ja sen vaikutuksesta, tässä esimerkissä etenkin amerikkalaiseen yhteiskuntaan.¹¹² Museoilla voi siis olla hyvin aktiivinen rooli oppimisessa, eikä vain oleteta, että oppimista ”tarttuu mukaan”, kun käy museossa.

Moniäänisyys ja osallistaminen ovat yhteydessä toisiinsa, sillä osallistamalla erilaisia ihmisryhmiä pyritään usein lisäämään museoiden moniäänisyyttä. Käsittelen osallisuutta ja osallistamista enemmän 3. luvussa.

Muita esiselvityksessä esiin nostettuja teemoja ovat yhteisöllisyys ja uudistuvuus. Tavoite yhteisöllisyydestä tulee esiin jo museon eri tiloissa. Yhteisöllisyys on lähellä osallisuutta, joten yhteisöllisyys teemana on myös esillä seuraavassa luvussa.

Esiselvityksen teemat ovat samansuuntaisia muun museoalan kehityksen kanssa. Vuoden 2018 Opetus- ja kulttuuriministeriön *Museopoliittinen ohjelma 2030* -julkaisussa myös mainitaan, että yhteisöllisyys, vuorovaikutteisuus ja moniäänisyys ovat vuonna 2030, jolloin Historian ja tulevaisuuden museon pitäisi jo olla toiminnassa, museoalalla näkyviä arvoja.¹¹³ Tässä luvussa olen käynyt läpi erilaisia esiselvityksessä esiin nousseita teemoja, ja miten näitä teemoja käsitellään jo nyt suomalaisella ja kansainvälisellä museokentällä. Seuraavaksi keskityn Historian ja tulevaisuuden museon ja teknologian suhteeseen.

¹¹¹ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 8.

¹¹² Smithsonian National Museum of African American History & Culture: Talking About Race.

¹¹³ Mattila 2018, 12.

2.4 Teknologia ja museokokemus

Esiselvityksestä voi havaita, että teknologia osana museota kiinnostaa kävijöitä yhä enemmän. Muuttuva teknologia mahdollistaa esimerkiksi lisätyn todellisuuden hyödyntämisen museoissa. Erilaiset teknologiset ulottuvuudet liittyvät siis oleellisesti Historian ja tulevaisuuden museo -projektiin.

Teknologian tuomat resurssit mahdollistavat myös museoiden leviämisen museorakennusten ulkopuolelle. Historian ja tulevaisuuden museo onkin jo laajentanut toimintaansa Digimuseo-sivustolle.

Digimuseo on sivusto, jossa kävijä voi vieraila virtuaalisesti suomalaisissa museoissa. Virtuaalinäyttelyt on kuvattu 360-tekniikalla ja suuri osa virtuaalinäyttelyistä pohjautuu fyysisten museorakennusten näyttelyihin. Digimuseon virtuaalikerroksiin on myös lisätty esimerkiksi videoita elävöittämään kokemusta. Näyttelyiden ohessa sivusto mainostaa myös opastettuja virtuaalikerroksia, joita voi varata tiettyihin näyttelyihin. Opastetulla virtuaalikerroksella opas opastaa videoyhteyden avulla käyttämällä vaikkapa Teams-palvelua.¹¹⁴

Digimuseo on minulle kiinnostava, sillä sieltä löytyy myös *Turku Åbo 1827* -niminen näyttely, jonka jo aiemmin nopeasti mainitsin. Kyseinen näyttely on osa Historian ja tulevaisuuden museo -projektia. Toisin kun monet muut Digimuseon näyttelyt, kyseessä ei ole 360-kuvaus olemassa olevasta näyttelytilasta, vaan kyseessä on 3D-mallinnos 1800-luvun alun Turusta. *Turku Åbo 1827* -näyttelyä voi määritellä termillä virtuaalitodellisuus.¹¹⁵ Turun museokeskuksen 20.5.2021 julkaisemassa tiedotteessa kerrotaan, että *Turku Åbo 1827* -mallinnus toimii testinä Historian ja tulevaisuuden museon tuleviin projekteihin ja sen pohjalta voidaan suunnitella pelejä tai muita elämyksiä. Mallinnus on suunniteltu erilaisten

¹¹⁴ Tiedän tämän, koska olen itse työskennellyt virtuaalioppaana digimuseon kautta ollessani harjoittelussa.

¹¹⁵ Viinikkala 2019, 35.

asiakirjojen ja karttojen pohjalta ja sen on tarkoitus olla mahdollisimman realistinen kuva 1800-luvun Turusta.¹¹⁶

Näyttelyn kuvauksessa mainitaan myös ainakin nykyajan Turkuun tunteville tuttuja maamerkkejä, kuten Turun tuomiokirkko ja Vartiovuorenmäellä sijaitseva observatorio. Tutut rakennukset kiinnittävät mallinnuksen historiaan, jolloin kävijä voi tuntea tutustuvansa menneisyyden Turkuun, ja niiden avulla kävijä osaa suunnistaa mallinnuksessa sekä verrata mielessään kaupunkia ennen ja nyt. Mallinnus jakaantuu ”*Tois puol- Täl puol- ja Luostarinmäki*”-osiin. Mallinnuksessa on yhteensä 34 eri kohdetta, joihin on lisätty selitystekstit, joissa avataan kohteiden historiaa ja merkityksiä. Mallinnuksessa voi liikkua nuolten avulla tai valitsemalla kohteen kartasta. Mallinnuksessa pääsee tutustumaan jokirantaan ja keskustaan, Tuomiokirkon ja Turun Akatemian ympäristöön. Kauempana keskustasta on Luostarinmäen asuinalue, joka tähän aikaan koostuu harmaista hirsirakennuksista. Alueella on pyritty kuvaamaan tavallisten kaupunkilaisten elämää. Mallinnuksessa näkyy ajalle välttämättömiä asioita kuten myllyjä ja kaivo. Sivulla, josta pääsee *Turku Åbo 1827* -näyttelyyn museoksi on nimetty Historian ja tulevaisuuden museo.¹¹⁷ Museon nimi on myös linkki, josta pääsee täysin samalle sivulle. Missään kohtaa sivua ei mainita, että Historian ja tulevaisuuden museo on vielä suunnitteilla oleva museo. Näyttelyn vierailija voi siis saada sen käsityksen, että Suomessa on jo jossain rakennus, jossa Historian ja tulevaisuuden museo toimii, etenkin kun näyttely on esillä muiden museoiden näyttelyiden kanssa. Museota tehdään siis todelliseksi ihmisten mielikuvissa.

Samaan mallinnuspohjaan on tehty näyttely myös toisella otsikolla, *Luostarinmäki 1827*. Näyttelyn tekstin mukaan mallinnuksessa eletään aamupäivää alkukesällä 1827.¹¹⁸ Mallinnus siis sijoittuu aikaan hieman ennen Turun paloa, joka tapahtui syyskuussa 1827. Tämä mainitaan myös näyttelyn esittelytekstissä. Siinä myös kerrotaan Luostarinmäen olleen palon kannalta hyvin merkittävä kaupunginosa, sillä Vartiovuori suojasi aluetta palon leviämiseltä ja Luostarinmäelle hakeutui tulipalossa kotinsa menettäneitä kaupunkilaisia etsimään suoja.

¹¹⁶ Turun museokeskus 20.5.2021: Historian ja tulevaisuuden museo tuo kadotetun Turun koettavaksi Digimuseo-palveluun. Epressi-tiedote.

¹¹⁷ Digimuseo: näyttelyt: Turku Åbo 1827. Verkkosivu.

¹¹⁸ Digimuseo: näyttelyt: Luostarinmäki 1827. Verkkosivu.

Digimuseon sivuilla kerrotaan, että uusi Luostarinmäki -virtuaalinäyttely avautuu Digimuseossa ja uusi näyttely on osa Luostarinmäen kehittämisprojektia.¹¹⁹ Luostarinmäki-osa on lisätty myös *Turku 1827* -näyttelyyn ja tällä hetkellä Digimuseo-sivustolla on kaksi samanlaista virtuaalinäyttelyä: *Turku1827* ja *Luostarinmäki 1827*. Ainoat erot näyttelyjen välillä ovat niiden aloituspaikat. *Turku 1827* alkaa Aurajoen rannalta ja *Luostarinmäki 1827* alkaa Luostarinmäeltä. Luostarinmäki-versioon on lisätty esittelyteksti, jossa kerrotaan Luostarinmäen roolista Turun palossa. Molemmissa museoksi on nimetty Historian ja tulevaisuuden museo, vaikka Luostarinmäki-versio vaikuttaakin liittyvän enemmän Luostarinmäen kehittämiseen.¹²⁰

Mallinnusten grafiikat ovat realistiset, mutta niistä huomaa, että kyseessä on 3D-mallinnos eivätkä valokuvat, kuten muissa Digimuseon näyttelyissä. Mallinnuksista myös puuttuvat ihmiset ja eläimet, jotka ovat luonnollinen osa ajan kaupunkiympäristöä ja elävöittävät sitä, joten mallinnus onkin eräänlainen aavekaupunki.

Turku Åbo 1827 -näyttely osana Historian ja tulevaisuuden museota herättää kysymyksen: onko museo siis jo olemassa? Projekti on osa Turun museokeskusta, joka on museo-organisaatio, jolla on kokoelmat ja joka toteuttaa erilaista museotyötä. Voiko Digimuseon näyttelyn siis nähdä museona, vaikka museolla ei ole fyysistä museorakennusta? Virtuaalinen museotila kyseenalaistaa perinteisen museon määritelmän. Virtuaalisella museotilalla on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Virtuaaliseen näyttelyyn voi tutustua mistä tahansa, kunhan saatavilla on internet-yhteys. Toisaalta pelkkä virtuaalinen museo ei tarjoa kovin moniaistista kokemusta. Se perustuu vahvasti näköaistiin.

Turku Åbo 1827 on osa isompaa teknologiaan ja museoihin liittyvää muutosvirtaa. Virtuaaliset museot eivät sinänsä ole mikään uusi konsepti. Museoita on ollut joissain määrin jo 1990-luvulla. Virtuaalitodellisuudessa on myös erilaisia immersion tasoja. VR-ympäristöön pääsee tietokoneen näytön avulla, kuten *Turku Åbo 1827* -näyttelyssä. Toinen immersion taso saavutetaan VR-laseilla, joiden avulla kokija ikään kuin siirtyy sisälle näyttelytilaan, kuten *Turku goes 1820*-näyttelyssä.¹²¹ Samanlaista VR-lasien tarjoamaa immersiota hyödynnetään

¹¹⁹ Digimuseo: *Turku Åbo 1827* -näyttely laajenee Luostarinmäelle Digimuseo.fi-palvelussa

¹²⁰ Haastattelin Turun museokeskuksen hankepäällikköä Joanna Kurthia ja sain kuulla, että kaksi samanlaista näyttelyä johtuu väärinymmärryksistä museokeskuksen ja digimuseon välillä, alustalla ei siis pitänyt olla kahta samanlaista mallinnusta.

¹²¹ Loaiza Carvajal; Morita; Bilmes 2020, 234.

myös esimerkiksi musiikkimuseo Famessa,¹²² jossa kävijä pääsee VR-karaokessa laulamaan vaikkapa Ruisrockin rantalavalle tai Tampere-taloon. Suomen maatalousmuseo Sarassa Lumoavat laitumet -näyttelyssä kävijä pääsi VR-lasien avulla keskelle lammaslaidunta.¹²³ VR-ympäristönä voi siis toimia videokuva, kuten Saran lammaslaidun tai 3D-mallinnos, kuten *Turku goes 1820*.

Teknologian, erilaisten virtuaalitodellisuuksien tai lisätyn todellisuuden vahvuutena voidaan nähdä, että näiden avulla pääsee kokemaan menneisyyden entistä immersivisemmin. Kirjoittaessaan teknologioista ja museoiden mahdollisuuksista Lauri Viinikkala kirjoittaa, että etenkin lisättyä todellisuutta voidaan markkinoita aikakoneena, joka tuo menneisyyden nykyajan ihmiselle sellaisena kuin se on ollutkin.¹²⁴ *Luostarinmäki 1827* ei myöskään ole täysin tarkka kopio 1800-luvun Turusta, eikä sitä suoraan markkinoida sellaisena, mutta näyttelyssä vierailvalle se voi kuitenkin tarjota hyvin autenttisen kokemuksen. Eli vaikka mallinnus on osittain oletusten varassa, siitä rakentuu todellisuus kävijän mieleen. Digimuseon mallinnuksiin tutustuessaan kävijä voi siis saada sen kuvan, että kaupunki on näyttänyt juuri siltä oikeastikin, eikä ehkä tule miettineeksi, miten paljon arvailujen varaan mallinnusta on rakennettu. Varmaan mallinnusten suosio piilee niiden ”autenttisuudessa” ja aikamatkustamisen illuusiassa.

Digitoidun esineen arvo määrittyy sillä, miten laadukas mallinnus on, ja sen arvo tulee luultavasti laskemaan, kun saatavilla on uusi parempilaatuinen versio. Tämä on totta myös isompien mallinnusprojektien kuten *Luostarinmäki 1827* tai *Turku 1827* kohdalla.¹²⁵ Aineellisten esineiden arvo ei kuitenkaan määrity samalla tavalla, vaan usein esineen korkea ikä lisää sen arvoa. Ei voi siis sanoa, että teknologia olisi mitenkään erityisen hyvä sijoitus, sillä sitä on uusittava säännöllisin väliajoin. Toisaalta myös perinteisiä näyttelymateriaaleja, kuten valaistusta tai vitriinien kankaita, pitää myös uusia.

Mallinnusten voi nähdä lisäävän immersiota ja interaktiivisuutta näyttelykenttään ja voisi sanoa, että se lisää myös jonkin verran moniäänisyyttä, sillä rikkaamman väestön keskusta-asuntojen lisäksi mallinnuksiin on päätetty lisätä myös köyhemmän väestön Luostarinmäki.

¹²² Musiikkimuseo Fame, tutustu museoon.

¹²³ Maatalousmuseo Sarka: Näyttelyn avajaiset: Lumoavat laitumet – Laidunnus monimuotoisuuden ylläpitäjänä. 17.2.2022 YouTube.

¹²⁴ Viinikkala 2019, 45.

¹²⁵ Suorsa 2017, 30.

Mallinnuksessa ”kävijä” voi itse päättää, vieraileeko rikkaammalla vai köyhemmällä puolella kaupunkia.

Mallinnus sijoittuu 1800-luvun alkuun. Tekstissä painotetaan, että kyseessä ovat viimeiset hetket ennen tuhoisaa vuoden 1827 paloa.¹²⁶ Museon suunnittelu lähti vuoden 1827 paloa käsitelleestä näyttelystä. Mallinnus kuvaa siis samaa aikakautta mutta entistä laajemmin. Myös mallinnuksen varhainen versio, *Turku goes 1820* sijoittuu aikaan hieman ennen paloa. 1800-luvun alkua voi pitää hyvin mielenkiintoisena vaiheena Turun historiassa, sillä esimerkiksi ensimmäinen yliopisto sijaitsi vielä Turussa. Tulipalo oli isoin kaupunkipalo pohjoismaiden historiassa.¹²⁷ Kyseessä on siis dramaattinen aihe, joka herättää edelleen kiinnostusta. Keskustelua aiheesta syntyi vuonna 2017, kun paloa romaanissaan käsitellyt Mike Pohjola väitti Ylen haastattelussa, että Turun palosta ei ole kunnolla tietoa saatavilla.¹²⁸ Turun yliopiston historiantutkijat kirjoittivat aiheesta vastineen, jossa he nostivat esille aiheesta kirjoitettua kirjallisuutta alkaen 1930-luvulta. Vastineen mukaan tapahtumasta on kirjoitettu muutamia teoksia.¹²⁹ Vuonna 2022 ilmestyi myös Hannu Salmen *Tunteiden palo – Turku liekeissä 1827*. Teos kuvaa paloa ja keskittyy myös aikalaisten tunteisiin ja kokemuksiin. Aiheesta siis riittää yhä kerrottavaa.

Virtuaalitodellisuuden lisäksi Historian ja tulevaisuuden museon nimissä sovelletaan myös lisättyä todellisuutta. Linnanpuistoon tuodaan vuoden 1827 ympäristö puhelimeen ladattavan sovelluksen avulla. Tarina-sovelluksessa toimiva *Linnanniemi 1827* -kierros kertoo nimensä mukaisesti 1800-luvun alun elämästä nykyisen Linnanpuiston alueella. Lisätty todellisuus tuo sen ajan ihmisiä ja rakennuksia nykyajan ympäristöön. Sovelluksen sisältö jatkaa samaa teemaa Digimuseon näyttelyjen kanssa, sillä molemmat sijoittuvat vuoteen 1827, ennen Turun paloa.¹³⁰

Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelussa yksi esille nouseva teema on myös se, että näyttelyesineet ja kokoelmat ovat hyvin pienessä roolissa. Tekstissä mainitaan esineet joitain kertoja esimerkiksi ”Aitojen esineiden ja kuvien rinnalle nousevat 3D-mallinnokset, lisätty

¹²⁶ Digimuseo: Luostarinmäki 1827.

¹²⁷ Salmi 2017, 121.

¹²⁸ Laaksonen, Teemu: Turun suurpalo vuonna 1827 mullisti Suomen – kirjailija Mike Pohjola epäilee tsaarin juonineen taustalla. 5.9.2017 Yle. Verkkohaastattelu.

¹²⁹ Artukka, Topi: Faktan ja fiktion Kulttuuricoctail. 6.9.2017. Blogiteksti.

¹³⁰ Turku.fi: Ota aikahyppy vuoden 1827 Turun linnaan ja Linnanpuistoon. 10.11.2022, Turku.fi.

todellisuus sekä vuorovaikutteisuus ja kokeilukulttuuri.”¹³¹ Esiselvityksestä saa kuvan, että näyttelyitä hallitsevat jonkinlaiset tietokonenäytöt ja VR-lasit, joita käyttämällä kävijät kokevat näyttelyn.

Digitaalisesti älykkäässä paikassa historia syttyy elämään uuden teknologian mahdollistamien ratkaisujen kautta, ja sisältöjen avautumista tuetaan helposti käytettävillä sovelluksilla ja välineillä.¹³²

Tästä mielestäni huomaa tiedekeskuskonseptin vaikutuksen museon suunnitteluun, sillä kuten aiemmin mainitsin, tiedekeskkukset eroavat museoista siten, että niillä ei ole omia kokoelmia. Näyttelyissä käytetään nykyään paljon teknologiaa kuten tietokonenäyttöjä, joten perinteiselle museoesineet vitriinissä- näyttelyille ei enää ole kysyntää. Museoesineitä pitää käsitellä tietyllä tavalla, jotta ne säilyvät ja usein ne ovat siksi museovierailta turvassa vitriineissä. Hauraat näyttelyesineet eivät sovi siis yhteen sen moniaistisuuden ihanteen kanssa, joka lähteissä näkyy. Esineissä näkyy myös museon ja ulkopuolisten tahojen erot: valokuva-aineistoja voi tutkia internetin kautta kuka vain, mutta esineisiin saavat koskea vain harvat.

Museoiden kokoelmiin tiedostetaan nykyään myös usein liittyvän eettisiä ongelmia. Kolonialismin jäljet näkyvät museoissa ja museoesineiden omistajuudesta on alettu käydä keskustelua. Kokoelmia tai yksittäisiä esineitä vaaditaan takaisin niiden alkuperäisiin kulttuureihin. Suomessa Kansallismuseo on toteuttanut repatriaatioita eli kokoelmien palautuksia eri yhteisöjen kanssa. Vuonna 2021 Kansallismuseo toteutti yhdessä Saamelaismuseo Siidan kanssa *Mäccmōš, maccâm, máhccan – kotiinpaluu* -näyttelyn, joka esitteli Kansallismuseon saamelaiskokoelmaa. Näyttelyn jälkeen suurin osa esineistöistä palautettiin saamelaisille.¹³³ Kansallismuseo on myös palauttanut alkuperäiskansalle kuuluvia esineitä Yhdysvaltoihin.¹³⁴ The British Museumin verkkosivuilla esitellään useita tällaisia kokoelmia, joiden omistajuudesta parhaillaan kiistellään. Esimerkiksi kokoelma varhaisimmillaan 1500-luvulta Beninin kuningaskunnassa, kaupungissa, joka sijaitsee nykyisen Nigerian alueella, valmistettuja pronssi- ja messinkipatsaita esitellään British Museumin näyttelyssä. British Museumin verkkosivuilla kerrotaan, että viranomaiset

¹³¹ Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 12.

¹³² Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 6.

¹³³ Kansallismuseo: Lokakuussa avautuva Kotiinpaluu-näyttely kunnioittaa saamelaisesineiden repatriaatiota Saamenmaalle. 25.02.2021

¹³⁴ Kansallismuseo: Mesa Verde -kokoelman Yhdysvaltoihin palautettavat esineet nähtävillä Kansallismuseossa. 07.01.2020

Nigeriasta ovat pyytäneet esineiden palauttamista. Verkkosivut kertovat, että British Museum tekee yhteistyötä nigerialaisen museokentän kanssa ja suunnitteilla on museo, jossa esiteltäisiin joitain British Museumin kokoelmiin nyt kuuluvia esineitä. Beninin pronssi- ja messinkiesineiden palauttamista kokonaisuudessaan ei siis nettisivujen mukaan olla suunnittelemassa.¹³⁵ Kolonialismin kritiikki ajaa museoita ainakin keskustelemaan esineiden omistajuudesta.

Beninin kuningaskunnan kokoelmat eivät ole siis vielä matkaamassa Nigeriaan, mutta internettiin ne ovat jo siirtyneet. Digital Benin -sivusto esittelee Beninin kuningaskunnasta 1800-luvulla varastettuja kokoelmia. Sivustolla esineet on jaoteltu eri kategorioihin ja kaikista on useampi tarkka valokuva, jotta kävijä saa selkeän kuvan esineestä. Muutamasta esineestä on myös 3D-mallinnukset. Sivuston on toteuttanut tiimi afrikkalaisia ja eurooppalaisia tutkijoita.¹³⁶ Sivusto tuo siis esineet nähtäväksi suuremmalle yleisölle ja lisää samalla kontekstia myös kertomalla Edo-kansan historiasta ja kulttuurista haastattelujen ja videoiden avulla. Teknologia siis muuttaa sitä, miten esineet ovat saatavilla, ja mikä niiden merkitys on.

Tässä luvussa olen pyrkinyt muodostamaan aikajanan museon suunnittelusta. Projektia on toteutettu alusta osallistavien metodeja hyödyntämällä, alussa etenkin tärkeänä osana on etenkin *Unelmien museo* -projekti. Materiaalista nousee esille halu suunnitella ”uudenlainen museo”, jonka avainsanoina ovat etenkin moniaistisuus, moniäänisyys sekä vuorovaikutteisuus. Pohtiessaan museoiden roolia nykyajassa Hilde S. Hein esitti jo vuonna 2000, että museot kehittyvät entistä teatraalisemmiksi ja panostavat kokemuksellisuuteen entistä enemmän.¹³⁷ Tämä näkyy selvästi Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelussa. Tulevaisuuden museossa museokokemus toteutetaan muutenkin kuin näköaistin avulla. Virtuaaliodellisuuden avulla museokokemus on entistä immersioisempi. Kuten Historian ja tulevaisuuden museon sähköisistä ulottuvuuksista huomaa, teknologia muuttaa museoita ja niiden toimintoja. Tässä kohtaa juuri teknologia, kuten Digimuseon tarjoamat palvelut, ovatkin näkyvimpiä osia suunnitteluprosessia.

¹³⁵ The British Museum: Benin Bronzes.

¹³⁶ Digital Benin: About.

¹³⁷ Hein 2000, 5.

3 Museot, osallisuus ja kaupunki

3.1 Osallisuus

Tässä kappaleessa käsittelen osallisuutta ja osallistamisen käsitettä suomalaisella ja kansainvälisellä museokentällä. Nykyajan museotyöhön kuuluu oleellisesti museon ulkopuolisten tahojen kanssa yhteistyö. Yhteistyön muodoissa on paljon eroja. Suomeksi käytetään usein termiä osallistaminen tai osallisuus. Sana osallistaminen esiintyykin paljon Historian ja tulevaisuuden museon materiaaleissa.¹³⁸ Esittelen tässä esimerkkejä osallistamisesta museoissa.

Osallisuutta museoissa voidaan jakaa erilaisiin kategorioihin. Andrew Flinn ja Anna Sexton käyttävät museoista ja osallisuudesta kirjoittaessaan participatory-käsitettä. Heillä on termille kolme eri määritelmää: ensimmäisen mukaan osallistaminen arkistotyössä¹³⁹ tarkoittaa ei-arkistöntekijöiden pääsyä perinteisesti vain työntekijöiden saatavilla oleviin arkistotiloihin. Toinen esimerkki mahdollisesta osallistamisesta on heidän mukaansa yhteistyötä/osallistamista käytetään luovana prosessina, jotka paljastavat uusia näkökulmia. Kolmas versio taas keskittyy yhteistyön muutosvoimaan. Kyseinen prosessi lähtee käyntiin siitä, että tunnustetaan jonkinlainen valtaero tai muu sosiaalinen epätasa-arvo ja yhteistyön tarkoituksena on pureutua kyseiseen ongelmaan.¹⁴⁰

Aiheesta on kirjoitettu runsaasti etenkin Isossa Britanniassa ja Yhdysvalloissa, joissa käytetään termejä, kuten participatory, co-production, co-creation ja co-curation.¹⁴¹ Usein varsinkin englanninkielisessä keskustelussa osallistaminen ja osallisuus liittyvät vallan jakamisen, sekä teemoihin, kuten antirasismi ja postkolonialismi.¹⁴² Tähän teemaan liittyy myös pohdinta siitä, miten osallistamista toteutetaan niin, että osallistajat voivat konkreettisesti vaikuttaa. Osallisuus museotoiminnassa pyrkii siis vaikuttamaan museoiden

¹³⁸ Esimerkiksi Turku.fi sivustolla Unelmien museosta ja Historian museosta kertovat tekstit on merkitty osallisuus-avainsanalla; Historian museo – Unelmien museo -näyttely ja yleisötilaisuuksia Kansalaistilassa. Turku.fi 19.04.2017; Kontti avautunut Kauppatorilla. Turku.fi 08.06.2017.

¹³⁹ Heidän esimerkkinsä käsittelee arkistotyötä, mutta voi soveltaa myös muunlaiseen museotyöhön.

¹⁴⁰ Flinn; Sexton 626, 2019.

¹⁴¹ Bunning, Kavanagh, McSweeney, Sandell 2015. Verkkoartikkeli.

¹⁴² Lynch, Alberti 2010. Verkkoartikkeli

rakenteisiin. Osallistaminen vaihtelee pienemmistä projekteista laajempiin uudistuksiin, ja kevyemmistä teemoista isompiin rakenteellisiin muutoksiin.

Osallisuuteen vaikuttaa myös, missä vaiheissa projektia eri tahot osallistuvat. Historian ja tulevaisuuden museon projekteissa eniten valtaa on luonnollisesti Turun museokeskuksella, joka päättää, millä tavoilla esimerkiksi kyselyistä saatua materiaalia sovelletaan, tai miten materiaalia käytetään esimerkiksi viestinnässä. Museokeskuksen työntekijät päättävät, mitä *historian_museo*-Instagram-tilillä julkaistaan. Osallisuuden eri tasoja voi nähdä siinä, että mukaan yhteiskehittämiseen -kyselyssä kysyttiin, miten halutaan osallistua, eli kyselyyn vastaamalla voi vaikuttaa, jolloin mahdollisilla osallistujilla on ainakin teoreettinen, millaisiin osallistuvat.

Osallistamista suunnitellessa museoissa mietitään, mitä varten osallistamista tehdään. Artikkelissa *Embedding plurality: exploring participatory practice in the development of a new permanent gallery* Katy Bunning, Jen Kavanagh, Kayte McSweeney ja Richard Sandell kirjoittavat projektista, jossa Lontoolaisen Science Museumin uutta *Information Age* -näyttelyä, jonka suunnittelussa käytettiin osallistavia metodeja ja tavoitteena oli, että osallistaminen vaikuttaisi tulevaisuuden museokävijöihin, jotta entistä moninaisempi kävijäjoukko pitäisi vierailua näyttelyssä mielekkäänä.¹⁴³ Museolle lopputulos oli siis itse prosessia tärkeämpi. Kyseisessä projektissa on osittain sama ajatus kuin Historian ja tulevaisuuden museon projekteissa, projektissa pyritään samaan monipuolisesti mielipiteitä, jotta mahdollisimman moni viihtyy tulevassa museossa.

Osallistamisessa museon ja ulkopuolisen tahon välinen selkeä ero on, että usein ulkopuolisille osallistujille ei makseta palkkaa. Maksamalla kaikille osallistujille palkkaa voidaan pyrkiä kaventamaan valtaeroja. Palkallista osallistamista on kokeiltu Hämeenlinnan Taidemuseossa, jossa nuoret osallistuivat näyttelyn toteuttamiseen. Hämeenlinnan Taidemuseon, Hämeenlinnan lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX:in ja kaupungin nuorisopalveluiden N-dialogi-hanke pyrki saamaan nuorten äännet esille näyttelyn suunnittelussa ottamalla nuoret aktiivisesti mukaan sen suunnittelutyöhön. Projektiin valittujen nuorten tehtävänä oli suunnitella Hämeenlinnan museoon ilmastonmuutosaiheinen näyttely ja valita teokset näyttelyyn museon omasta kokoelmasta. Kyseinen projekti toteutettiin vuosina 2020–2021 ja

¹⁴³ Bunning, Kavanagh, McSweeney, Sandell 2015.

siihen osallistui yhteensä 25 15–20-vuotiasta nuorta. Hankkeessa haluttiin antaa osallistujille mahdollisimman vapaat kädet. Taideteosten valitsemisen lisäksi nuoret auttoivat myös niiden ripustamisessa, ja he pääsivät vaikuttamaan muutenkin museon toimintaan, kuten viestintään ja museokauppaan. Projektiin osallistuneille nuorille maksettiin palkkaa ja osallistujat saivat työtodistuksen, jota vastaan osallistuja pystyi samaan opintosuorituksen toisen asteen opintoihin. Museoita kritisoidaan nykyään siitä, että erilaisten marginalisoitujen ryhmien oletetaan osallistuvan museotyöhön ilman korvausta, ja heille ei jää projekteissa tarpeeksi päätösvaltaa.¹⁴⁴ Museotyössä palkattomia työntekijöitä voivat usein olla myös korkeakouluharjoittelijat, jotka pyrkivät palkkatöihin museoalalle.

Museoiden ulkopuolisten tahojen osallistaminen osaksi projekteja ei aina suju toivotulla tavalla. Tällaisesta yhteistyöstä esimerkkinä museo Malmössä, Ruotsissa, haluttiin osallistaa maahanmuuttajia museoprojektiin. Kyseiseen projektiin valittiin Malmön kaupunginosa Rosengård, jossa suuri osa asukkaista on maahanmuuttajia, sillä tavoitteena oli juuri maahanmuuttajien osallistaminen. Palkkaa maksettiin vain museotyöntekijöille, ei Rosengårdin asukkaille. Tapauksesta kirjoittaneen Christina Johanssonin mukaan Tämä vaikutti kielteisesti projektiin, sillä osallistujien palkattomuus lisäsi valtaeroja eri toimijoiden välillä.¹⁴⁵

Hilde S. Hein kirjoittaa museoista yhteisöllisyydestä. Hänen mukaansa uusien osapuolten on museotyöhön mukana tullessaan omaksuttava juuri museon ajattelumallit ja ne määritelmät, joita museolla on kyseisestä ryhmästä.¹⁴⁶ Kuten myös Johanssonin esimerkistä huomaa, museoiden ja ulkopuolisten tahojen yhteistyössä on otettava huomioon valtaerot.

Museosta riippuen museon työntekijät voivat olla hyvinkin samanlaisista taustoista, ja on muutenkin todennäköistä, ettei työntekijöillä ole tietoa tai kokemusta kaikista mahdollisista aiheista. Jos siis halutaan työskennellä jonkun tietyn aiheen parissa, josta museon työntekijöillä ei ole omakohtaista kokemusta, pitää osallistaa museon ulkopuolisia toimijoita, kuten Johanssonin esimerkissä, jossa haluttiin projektiin osallistujia, joilla on kokemus maahanmuutosta.

¹⁴⁴ Valli 2021, 300–303.

¹⁴⁵ Johansson 2017, 93.

¹⁴⁶ Hein 2000, 39.

Myös lapset voivat osallistua museoprojekteihin. Helsingin kaupunginmuseon kokeilussa haluttiin antaa afrosuomalaistaustaisille helsinkiläislapsille ”mahdollisuus pohtia juuriaan ja helsinkiläisyyttään.” Afrosuomalaiset Helsingissä -kokonaisuutta, jossa Kaupunginmuseo tallentaa ja tarkastelee moni-identiteettisiä kokemuksia Helsingistä. Museo järjesti työpajan, jossa oli lapsille eri tehtäviä ja he saivat myös valita kuvia Helsinki-kuvia.fi-palveluun teemalla afrikkalaisuus. Tarkoitus oli rikastuttaa arkistoa. Helsinki-kuvia.fi-palvelu tarjoaa Helsinki-aiheisia valokuvia Helsingin kaupunginmuseon kokoelmista. Myös aikuisille haluttiin järjestää vastaavia työpajoja, mutta idea ei saanut kannatusta. Aikuiset eivät halunneet jakaa henkilökohtaisia kokemuksiaan museon kanssa. Kohderyhmä siis vaikuttaa projektin onnistumiseen.¹⁴⁷

Koska edellisen esimerkin osallistujat päättivät kuvien lisäämisestä tietokantaan, osallisuus tulee osaksi museon rakenteita. Eli prosessin (lasten työpajojen) lisäksi tärkeää oli myös tulos (moniäänisempi arkistomateriaali). Tämä muistuttaa myös aiemmin käsittelemääni esimerkkiä, jonka mukaan osallisuus varsinkin arkistotyössä tarkoittaa tilan jakamista ammatillisten ja ei-ammattillisten toimijoiden kanssa. Kyseinen esimerkki ei ole museoyleisölle näkyvää työtä¹⁴⁸ mutta kyseinen projekti muutti hieman kuvapalvelun rakennetta, mikä vaikuttaa siihen, millaista kuvamateriaalia on saatavilla.

Vallan jakoa museoissa muuttavat myös museoiden sisäiset rakenteet. Kuten toisessa luvussa jo aihetta käsittelemällä, museotyötä työkseen tekevien määrä Suomessa kääntyi nousuun 1900-luvulla ja Turun linnaan intendentin virka perustettiin jo 1896. Vaikutteita museoihin tuli Ranskasta, sillä ensin museoammattilaisia alettiin palkata Louvreen Pariisissa Ranskan vallankumouksen jälkeen. Turun akatemiaan perustettiin vuonna 1811 inspektorin virka luonnontieteellisiä kokoelmia varten. Museokentälle kouluttautui enemmän ammattilaisia 1900-luvulla ja varsinkin 1900-luvun alussa museotyöntekijät olivat korkeakoulutettuja miehiä.¹⁴⁹ Museoala kasvoi etenkin 1970-luvulla, ja museotoiminnasta tuli entistä hierakisemmin johdettua. Vuonna 1992 säädetyn museolain mukaan saadakseen valtionosuutta museolla piti olla ainakin yksi päätoiminen virka tai toimi.¹⁵⁰ Nykyään voimassa olevan

¹⁴⁷ Elfadl, Wisam; Sarantola-Weiss, Minna: Afrosuomalaisuutta tallentamassa. Blogiteksti 21.6.2021.

¹⁴⁸ Ellei päädy lukemaan aiheesta kirjoitettua blogitekstiä.

¹⁴⁹ af Hällström 2011, 103,107.

¹⁵⁰ Museolaki 1992, 2 §.

museolain mukaan museolla on oltava ainakin kaksi päätoimisessa työsuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa. Työntekijöiltä vaaditaan myös soveltuva koulutus sekä museologian perusopinnot.¹⁵¹ Suomen museoliiton tekemän musoeväki`18-kyselyn mukaan vuonna 2018 keskimääräinen museotyöntekijä on 47-vuotias kunnan omistamassa kulttuurihistoriallisessa museossa työskentelevä nainen.¹⁵²

Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelu ja siihen liittyvät projektit ovat osa Turun kaupungin kaupunkisuunnittelua, ja sitä pyritään tekemään kokonaisuutena yhdessä muun kaupungin kehittämisen kanssa. Esimerkiksi Linnanniemen ideakilpailussa etsittiin ideaa, joka hyödyttäisi koko Linnanniemen aluetta, ei vain tulevaa museota.¹⁵³ Museon suunnitteluprojektissa oleellinen osallistaminen on myös isossa roolissa sekä kaupunkisuunnittelussa, että kaupunkitutkimuksessa.¹⁵⁴ Vuonna 2022 päätetyn kaupunkistrategian¹⁵⁵ mukaan Turku pyrkii olemaan vuonna 2030 ”*vahva ja kansainvälinen kulttuurikaupunki*”.¹⁵⁶ Muita teemoja strategiassa ovat esimerkiksi palvelut, ilmasto ja koulutus.

Historian ja tulevaisuuden museo, Musiikkitalo, Taiteen talo, koko Kulttuuriranta sekä Elämyskeskus tarjoavat kansainvälisestikin houkuttelevia ja innostavia kulttuuri- ja taide-elämyksiä.¹⁵⁷

Historian ja tulevaisuuden museo on siis osa strategian kulttuurikokonaisuutta. ”Suunnittelemme vapaa-ajan palvelut yhdessä asukkaiden kanssa.”¹⁵⁸ Myös tässä näkyy osallistamiseen pyrkiminen, ja se että asukkaat, eli turkulaiset ovat kohderyhmä. Samalla mainitaan kuitenkin myös kansainvälisyys, eli kulttuurikohteista halutaan houkuttelevia myös 20230-luvun turisteille.

Kuntalain pykälä 22 § (8.2.2019/175) käsittelee kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon:

¹⁵¹ Museolaki 2019, 5 §.

¹⁵² Suomen museoliitto 2018, 1–2.

¹⁵³ Linnanniemelle haetaan monipuolisia kehittämisideoita. Turun kaupunki. Epressi-tiedote 29.11.2019.

¹⁵⁴ Kaupunkisuunnittelussa pyritään osallistamiseen esimerkiksi tiedottamalla ja kaupunkitutkimuksessa voidaan tutkia osallisuutta. Kaupunkitutkimus- ja suunnittelu esiintyvät paljon yhdessä, esimerkiksi kaupunkitutkimuksessa saatua tietoa voidaan käyttää kaupunkisuunnitteluun.

¹⁵⁵ Kaupunkistrategia on Turun kaupungin julkaisu, jossa käsitellään sitä, miltä Turku tavoitteiden mukaan tulee näyttämään 2030-luvulla, millaisia arvoja tulevaisuuden Turulla on.

¹⁵⁶ Kaupunkistrategia 2022, 3.

¹⁵⁷ Kaupunkistrategia 2022, 11.

¹⁵⁸ Kaupunkistrategia 2022, 11.

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.¹⁵⁹

Historian ja tulevaisuuden museo on Turun museokeskuksen projekti, jonka omistaa Turun kaupunki, joten museokeskuksen projekteissa on siis laillisistakin syistä otettava huomioon kaupunkilaiset, ja heille on tiedotettava projekteista ja annettava vaikutusmahdollisuuksia. Museotyö ja kaupunkisuunnittelu ovat siis siten samanlaisia, että molemmissa puhutaan osallistamisesta tai osallisuudesta, ja toisaalta museotyön voi nähdä osana kaupunkisuunnittelua, koska sillä tuotetaan palveluja kaupunkilaisille.

Kulttuuriperintöä ja osallistamista voi käsitellä myös kaupunkitutkimuksen näkökulmasta. Kulttuuriperinnöstä keskustellessa esille nousee nykyään usein ajatus, että kulttuuriperintö kuuluu kaikille, pinnalla keskustelussa on myös kulttuuriperinnön vuorovaikutteisuus.¹⁶⁰ Vuoden 2016 osallisuusfoorumeissa ja vuoden 2017 esiselvityksessä esiin nousi osallistujien halu kokea historiaa henkilökohtaisesti ja itselle samaistuttavasti ja nähdä itsensä osana historiaa.¹⁶¹ Historian ja Tulevaisuuden museon suunnitteluun liittyvät osallisuus on siis osa laajempaa kulttuurikentän muutosta.

Turun kaupungilla on myös oma kaupunkitutkimusohjelma, jossa kaupunki ja Turun yliopisto sekä Åbo Akademi tekevät yhteistyönä tieteellistä tutkimusta.¹⁶² Yksi tutkimusohjelman teemoista on kaupunkilaisten osallisuus ja aktiivisuus päätöksenteossa.¹⁶³ Vuonna 2022 Turun kaupunki myönsi kaupunkitutkimuksen pro gradu -tutkielmiin, jotka liittyivät kaupungin kehittämiseen.¹⁶⁴ On siis selkeää, että kaupunkitutkimus nähdään tärkeänä tieteenalana, johon kannustetaan.

Tanja Vahtikari, Aura Kivilaakso ja Pauliina Latvala-Harvilahti käsittelevät osallistamista ja osallisuutta kaupunkitutkimuksen näkökulmasta. Tekstissään he ottavat esille, että kulttuuriyhteisöt ovat moniäänisiä ja osallistaminen ja osallisuus ovat kaksi eri asiaa, sillä

¹⁵⁹ Kuntalaki 22 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

¹⁶⁰ Vahtikari; Kivilaakso; Latvala-Harvilahti 2021 365–366.

¹⁶¹ Esiselvitys 2017,

¹⁶² Kalliomäki; Ruoppila 2019, 3.

¹⁶³ Kalliomäki; Ruoppila 2019, 12.

¹⁶⁴ Turun yliopisto 30.12.2022. Seitsemälle Turun yliopiston maisteriopiskelijalle kannustusapurahaa kaupunkitutkimuksen pro gradu -tutkielmiin.

kaikilla ei ole samanlaisia osallistumisen mahdollisuuksia.¹⁶⁵ Ymmärrän tämän tarkoittavan museokontekstissa, että henkilö, joka ei ole tottunut käymään museoissa ja ei koe tietävänsä tarpeeksi, että voisi kommentoida, mihin suuntaan museoita pitäisi kehittää, tai ei puhu samaa akateemista kieltä, ei välttämättä koe voivansa osallistua museoita käsitteleviin projekteihin. Eli on siis huomioitava tämä, jos pyrkii inklusiivisuuteen. Kyselyillä, kuten *Historian museon yhteiskehittäminen* -projekti voidaan selvittää, miten kaupunkilaiset haluaisivat osallistua ja ihmisille mieluisia osallistumisen muotoja. Tämäkään ei tietenkään ole täydellinen tapa kohdata kaupunkilaisia, koska kaikki eivät liiku museoissa tai niillä julkisilla paikoilla, jossa kyselyihin pystyi vastaamaan, tai eivät osaa tai voi käyttää tietokonetta. Kyselyitä analysoidessa esille nousee myös se, että niihin vastaavista enemmistö on useimmiten naisia. Voi siis päätellä, että kyselyt tavoittavat helpommin naisia, tai naiset vastaavat niihin mieluummin. Huomaa myös, että vanhemmat kaupunkilaiset vastaavat kyselyihin mieluiten. Voidaan siis päätellä, että nuoret miehet ovat vaikein ryhmä tavoittaa kyselyillä. Toisaalta jos ei halua olla mukana, ei voi pakottaakaan osallistumaan.

Kyselyissä pyritään ottamaan mahdollisimman laajasti huomioon kaupunkilaisia, esimerkiksi sukupuolikohtaan voi useimmissa vastata mies, nainen tai muu. Jos kyselymateriaali ei ole tarpeeksi kattava, sitä myös voidaan kritisoida. *Mukaan yhteiskehittämiseen* -kyselyyn kommentoitiin, että materiaalin pitäisi olla saatavilla muillakin kielillä kuin suomeksi.¹⁶⁶ *Unelmien museossa* on myös nähtävissä tavoite monipuoliseen osallisuuteen, esimerkiksi siten, että projektia toteutettiin eri paikoissa Turku.

Projektiin liittyvien kyselyiden voi nähdä myös tuottavan kaupunkitutkimuksellista tietoa. *Minne museo* -kyselyssä pyrittiin keräämään mielipiteitä museoaiheeseen liittyen, mutta samalla myös selvitettiin, miten turkulaiset tuntevat eri kaupunginosia, ja mitkä ovat heidän muistonsa ja tunnesiteensä näihin paikkoihin. Samaa aihetta käsittelee myös esimerkiksi Tatu Väyrynen gradussaan ”Täs viehättää se et täs elää niinku siin historiassa” *Port Arthur, portsalaisuus ja symbolinen järjestys – uskontotieteellinen näkökulma asuinalueeseen ja asuinalueidentiteettiin*. Gradussaan hän on haastatellut Porth Arthurin, eli tuttavallisemmin Portsan asukkaita heidän suhteestaan kyseiseen kaupunginosaan. Haastatteleamalla sai tietää, mitä merkityksiä esimerkiksi kaupunginosan kaduilla tai puistoilla on sen asukkaille.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Vahtikari; Kivilaakso; Latvala-Harvilahti 2021, 376.

¹⁶⁶ Kankaanpää; Selin; Wallin 2019, 17.

¹⁶⁷ Väyrynen 2015, 50–54.

Samalla tavalla *Minne museo* -kysely kerää tietoa paikkojen merkityksellisyydestä. Erilaiset paikat koetaan eri tavoin, riippuen siitä, missä asuu, minkälaisiin tapahtumiin kyseisen paikan liittää yms. *Minne museo* -kyselyssä ei kysytty sitä, missä kaupunginosassa oletettavasti turkulaiset vastaajat asuivat. Se olisi voinut antaa lisätietoa, miten erilaisiin paikkoihin suhtaudutaan.

Kaupunkitutkimuksessa ja museologiassa iso yhteinen tema on osallisuus. Miten eri osallisuudet muodot eroavat toisistaan? Voisi ainakin ajatella, että, jos osallisuus liittyy kaupunkisuunnittelun tai tutkimuksen kautta asumiseen, ja henkilön omaan kotiseutuun, se on läheisemmältä tuntuva aihe, kuin museoon liittyvä projekti. Kuten jo aiemmin otin esille, museot toimivat usein kaupungin alaisuudessa, joten museon osallistavat hankkeet voivat olla osa kaupunkisuunnitteluun liittyviä projekteja.

Yhteistä museoilla ja kaupunkisuunnittelulla on myös Faron-sopimus. Kyseessä on Euroopan neuvoston puiteyleissopimus. Suomessa sen käyttöön ottamisesta päätettiin vuonna 2017. Faron-sopimus korostaa kulttuuriperintöä yhteisenä omaisuutena, joten mukana myös osallisuus.¹⁶⁸ Sen mukaan asukkailla on oikeus vaikuttaa kulttuuriperintöön.

Roberto Falanga ja Mafalda Corrêa Nunes ovat tutkineet kaupunkisuunnittelua Lissabonissa. He kirjoittavat, että kun kaupunkien kilpailukykyä lisätään kulttuurin avulla, osallistamalla kaupunkilaisia varmistetaan, että myös asukkaiden ääni pääsee kuuluviin.¹⁶⁹ Kuten edellisestäkin esimerkistä huomaa, kaupunkisuunnittelulla pyritään lisäämään kaupungin houkuttelevuutta, sillä tämä on myös hyväksi taloudelle. Tämä näkyy myös Historian ja tulevaisuuden museon perustamispäätöksestä, joka vuoden 2017 esiselvitystä lainaten kertoo museoprojektin olevan myös matkailua lisäävä ja sitä kautta taloutta edistävä valinta.¹⁷⁰ Myös Turun kaupungin verkkosivuilla museon konseptin esittelyn ohessa museota kuvaillaan sekä kulttuurimatkailukohteeksi että turkulaisten omaksi kohtaamispaikaksi. Historian ja tulevaisuuden museota markkinoidaan siis sekä tulevaisuuden turistikohteena että kaupunkilaisten omana tilana.¹⁷¹ Nämä kaksi roolia ovat tuskin suuressa ristiriidassa

¹⁶⁸ Faron sopimus voimaan Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö 3.11.2017; Valtioneuvoston asetus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä tehdystä Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksesta. Helsinki 27.6.2018.

¹⁶⁹ Falanga; Nunes 2021, 2.

¹⁷⁰ Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.03.2017: Historian museon toteuttaminen Turkuun: Perustelut.

¹⁷¹ Turku.fi: Uudenlainen museo Turkuun. Verkkosivu.

keskenään, sillä turkulaisilla tuskin on muista suomalaisista tai kansainvälisistä turisteista poikkeava maku museoasioissa.

Aloitin 3. luvun käsittelemällä osallisuutta museokentän ja kaupunkisuunnittelun sekä tutkimuksen näkökulmasta Seuraavaksi käyn läpi Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluun liittyviä kyselyitä ja muita osallistavia projekteja. Aloitan *Unelmien museo* -projektista.

3.2 Unelmien museo

Tässä luvussa käyn läpi erilaisia kyselyitä ja muita projekteja, joilla turkulaisia on Historian ja tulevaisuuden museota suunnitellessa osallistettu. Kaupunkilaisia on pyritty ottamaan mukaan projektiin alusta asti erilaisilla kyselyillä, joita esittelen kronologisessa järjestyksessä. Kyselyt ovat alussa hyvin suurpiirteisiä ja tarkentuvat projektin edetessä käsittelemään enemmän suunnitteilla olevaa museota.

Aloitan kyselyiden ja projektien esittelyn *Unelmien museo* -projektista. *Unelmien museo* on varhaisimpia Historian ja tulevaisuuden museoon liittyviä osallistavia projekteja. Turun museokeskus tilasi projektin Humanistiselta ammattikorkeakoululta (Humak) vuonna 2014. Humakin kulttuurituotannon opiskelijat tekivät työstä raportin, joka valmistui keväällä 2015. Käytän työssä lähteenäni sekä raporttia että Turun museokeskuksen arkistomateriaalia. Sain kuulla raportin olemassaolosta, kun olin jo tehnyt analyysiä arkistoaineistojen ja sosiaalisen median perusteella, joten uusi tieto sekoitti pakkaa. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat mainittiin esimerkiksi raportin ulkopuolella vain YouTube-videoiden yhteydessä. Arkistomateriaalia tutkiessa kävi kuitenkin ilmi, että Turun museokeskuksella on myös samanlaista materiaalia, kuin mitä opiskelijat tuottivat, mutta ei ole lähteitä, että sen olisi tehnyt joku muu ulkopuolinen taho. Kyseinen materiaali on luultavasti Museokeskuksen työntekijöiden tuottamaa, eikä esimerkiksi toisen opiskelijaryhmän.

Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden raportin mukaan projektia oli toteuttamassa kahdeksan opiskelijaa. Raportin mukaan tehtävänantona oli *suunnitella ja toteuttaa kysely ihmisten mielikuvista heidän Unelmiensa Museosta eri menetelmien avulla*. Projektin toteuttajat tapasivat Museokeskukselta viestintäassistentti Sunniva Solstrandin ja hankepäällikkö Joanna Kurthin. Projektin tavoitteena oli myös saada vastauksia vähemmän

aktiivisilta kävijöiltä. Raportin mukaan opiskelijat tekivät kyselyn, joka oli saatavilla sekä sähköisenä että paperiversiona. Aineistoa kerättiin myös haastattelemalla, piirtämällä ja mielikuvaharjoitusten avulla.¹⁷²

Raportissa eritellään paperi- ja nettikyselyn vastauksia. Kyselyyn vastasi 303 henkilöä, suurin osa haastatelluista oli 13–19-vuotiaita. Vastaajista 213 oli naisia, 82 miehiä ja 7 valitsi vaihtoehdon muu.¹⁷³ Kyselyssä tiedusteltiin vastaajien museotottumuksista kysymällä, kuinka usein vastaajat käyttävät museopalveluja, miksi he käyvät tai eivät käy museoissa, mitä kulttuuripalveluita vastaajat käyttävät ja kenen kanssa. Tarkemmissa museoaiheisissa kysymyksissä kysyttiin, mikä on vastaajan mielestä paras sijainti museolle, millaista sisältöä sekä museoihin halutaan, sekä mitä vastaaja haluaisi museossa tehdä. Viimeisessä kysymyksessä johdatellaan *Unelmien museo* -teemaan: ”11. Millainen on sinun Unelmiesi Museo? Miltä se näyttää, tuoksuu, tuntuu, maistuu, kuulostaa?”¹⁷⁴ Vain tämä ja edellinen kysymys, jossa kysyttiin, mitä vastaajat haluaisivat museossa tehdä, olivat avoimia kysymyksiä, muissa yhdeksässä kysymyksessä oli valmiit vastausvaihtoehdot.

Historian museota ei vielä mainittu kyselylomakkeessa, vaan se keskittyi enemmän museoihin ja vastaajien toiveisiin yleisellä tasolla. Kysymyksissä on kaksi eri teemaa, vastaajien ja museotottumukset ja toiveet. Joistain kysymyksistä tosin huomaa, että museota ollaan suunnittelemassa, kuten silloin kun kysytään erilaisista aiheista, joita museossa voitaisiin käsitellä, tai millainen sijaintipaikka museolle olisi hyvä. Avoimissa vastauksissa esille nousi raportin mukaan halu rauhoittua ja rentoutua museossa, sekä osallistuminen ja mahdollisuus koskettaa esineitä.¹⁷⁵ Juuri moniaistisuus, joka tulee ilmi jo esineiden koskettamisessa, on teema, joka on näkyvässä läpi koko Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprojektissa.

Raportissa käsitellään myös projektissa kerättyjä piirustuksia. Syksyllä 2014 projektin tekijät haastattelivat Littoisten koululla toisen ja viidennen luokan oppilaita. Raportin mukaan koululaiset perehtyivät ensin museoihin, jonka jälkeen Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat järjestivät haastatteluja ja keräsivät piirustuksia.¹⁷⁶ Lasten piirustuksia säilytetään

¹⁷² Antikainen; Haavisto; Heikkilä; Heimovala; Kaartinen; Lempinen; Nikkilä; Ruohomäki 2015, 4.

¹⁷³ Antikainen; Haavisto; Heikkilä; Heimovala; Kaartinen; Lempinen; Nikkilä; Ruohomäki 2015, 4,6,7.

¹⁷⁴ Antikainen; Haavisto; Heikkilä; Heimovala; Kaartinen; Lempinen; Nikkilä; Ruohomäki 2015, 6–17.

¹⁷⁵ Antikainen; Haavisto; Heikkilä; Heimovala; Kaartinen; Lempinen; Nikkilä; Ruohomäki 2015, 16.

¹⁷⁶ Antikainen; Haavisto; Heikkilä; Heimovala; Kaartinen; Lempinen; Nikkilä; Ruohomäki 2015, 18.

Museokeskuksen arkistossa, josta olen päässyt katsomaan niitä, joten olen nähnyt materiaalia laajemmin kuin mitä raportissa esitellään.

Raportista käy ilmi, että, museoiden teemat vaikuttivat piirustuksiin, ja lapset olivat kopioineet tiettyjä yksityiskohtia näyttelyistä, jotka projektin tekijät tunnistivat. Raportin mukaan lapset halusivat unelmiensa museolta toiminnallisuutta ja uuden teknologian hyödyntämistä.¹⁷⁷ Tunnistin samoja teemoja, kun kävin itse läpi aineistoa. Piirustuksista löytyy esimerkiksi ”testi huone”, jossa saa tehdä jonkinlaisia kemiallisia kokeita, 3D-esitys ja muuta.¹⁷⁸ Piirustuksista nousee vahvasti esille tiedekeskusten vaikutus, jotkut esimerkit, kuten esimerkiksi ”hiirikoris”, on suora viittaus Heureka-koripallorottiin.¹⁷⁹ Lasten ideoimat tilat ovat hyvin toiminnallisia.

Hämmennystä minulle on aiheuttanut myös, se että osaan piirustuksista on merkitty ”Turun Linnasta 21.9.2014 64 kpl Millainen on sinun unelmiesi museo? Piirrä tai kirjoita.”¹⁸⁰ Kyseessä on siis samanlainen piirustustehtävä, kuin mitä Littoisten koulussa järjestettiin, mutta tästä ei ole mainintoja Humak-opiskelijoiden raportissa, ja päivämäärä on aikaisempi kuin Humakin piirustustyöpaja, joka oli raportin mukaan 10.12.2014. Osa Turun linnan piirustuksista selkeästi nuorempien, jotkut näyttävät aikuisten tekemiltä. Humakin piirustukset olivat arkistossa kansiossa, jossa lukee myös ”Millainen olisi sinun unelmiesi museo lasten piirustuksia sekä aika ja paikka Littoisten koulu 10.12.2015.” Turun museokeskuksen työntekijät ovat siis tehneet samanlaista tutkimusta, kuin mitä Humanistisen ammattikorkeakoulun oppilaat tekivät, mutta tästä ei ole mainintoja tai raporttia saatavilla.

Raportissa kerrotaan, että 7.11.2015¹⁸¹ Toteutettiin Nenäpäivä-tapahtuman yhteydessä videohaastatteluja kauppatorilla. Tätä varten palkattiin ammattilaiskuvausryhmä. Kauppatorilla haastateltiin 13 henkilöä. Haastatteluja tehtiin myös Littoisten koululla 10.12.2014 ja Lehmusvalkaman palvelukeskuksessa 21.1.2015.¹⁸²

¹⁷⁷ Antikainen, Haavisto, Heikkilä, Heimovala, Kaartinen, Lempinen, Nikkilä, Ruohomäki 2015 18–19.

¹⁷⁸ Unelmien museo -aiheisia piirustuksia 21.9.2014, Turun museokeskuksen arkisto.

¹⁷⁹ Heureka: rottakoripallo. Verkkosivu

¹⁸⁰ Unelmien museo -aiheisia piirustuksia 21.9.2014, Turun museokeskuksen arkisto.

¹⁸¹ Haastattelujen pohjalta tehtyyn YouTube-videoon on merkitty päivämäärä 7.11.2015 ja raportin kansilehdessä valmistumisajankohtana lukee maaliskuu 2015, joten kyseisessä päivämäärässä on mitä luultavimmin kirjoitusvirhe, päivämäärän pitäisi siis olla 7.11.2014.

¹⁸² Antikainen, Haavisto, Heikkilä, Heimovala, Kaartinen, Lempinen, Nikkilä, Ruohomäki 2015 23–25.

Unelmien museo-videohaastatteluita julkaistiin YouTube-videoina. 2015 Turun museokeskuksen YouTube-kanavalla julkaistiin videoita otsikoilla *Unelmien museo - turkulaiset kertovat*.¹⁸³ Kuvauspaikoiksi on merkitty Wäinö Aaltosen Museo, Turun linna, Littoisten koulu, Lehmusvalkaman palvelukeskus 2014–2015. Tämän videon lisäksi on myös julkaistu video *Unelmien museo – haastatteluja Turun kauppatorilla*,¹⁸⁴ lyhyempi video, johon on koottu edellisen videon kaikki kauppatorille sijoittuvat haastattelut. Kauppatori, Littoisten koulu ja Lehmusvalkama mainitaan Humak-raportissa, Wäinö Aaltosen museon ja Turun linnan kohdalla taas voi päätellä olevan eri tekijät. Videossa haastateltavat kertovat, mitä haluavat ja eivät halua museoihin. Museosta halutaan nuorekkaampi, ja vähemmän ”vanhanaikainen”. Museoista halutaan sopivia kaikenikäisille ja mainitaan myös saavutettavuus, viheralue ja kahvi. Interaktiivisuus ja immersio koettiin tärkeäksi. Myös Humakin raportissa mainitaan, että musiikkiteema nousee esiin, sekä ideat vankilamuseosta ja 1950–60-lukuihin painottuvasta museosta. Kävi ilmi, että museot koetaan liian vanhanaikaisiksi.¹⁸⁵

Raportissa mainitaan, että haastatteluja tehtiin myös Littoisten koululla, mutta näitä videoita ei olla julkaistu YouTube-kanavalle. Kahden *Unelmien museo* -videon lisäksi Turun museokeskuksen YouTube-kanavalta löytyy myös muita *Unelmien museo* -aiheisia haastatteluja, joihin on merkitty haastateltujen henkilöiden nimet.¹⁸⁶ Nämä henkilöt on luultavasti valittu haastatteluihin ja mainittu nimeltä, koska he ovat jonkinlaisia kulttuurialan asiantuntijoita.

Materiaalia tarkastelemalla voin päätellä, että *Unelmien museo* -nimellä on toteutettu projektia jo ennen Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoita, ja Turun museokeskus on jatkanut projektia omalla henkilökunnallaan. Esimerkiksi raporttiin on merkitty maaliskuu 2015, ja yhden *Unelmien museo* -YouTube-videon tekoajaksi on merkitty kesä 2015. Se on siis uudempi kuin Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tuottamat videot.¹⁸⁷

Tekemiseen voi olettaa vaikuttavan se, että projektia toteuttavat opiskelijat, jolloin aika ja resurssit ovat olleet rajatut. Raportista käy myös ilmi, että kaikki ei aina sujunut ihan

¹⁸³ Turun museokeskus: Unelmien museo - turkulaiset kertovat, 13.7.2015, YouTube.

¹⁸⁴ Turun museokeskus: Unelmien museo - haastatteluja Turun kauppatorilla 14.7.2015

¹⁸⁵ Antikainen, Haavisto, Heikkilä, Heimovala, Kaartinen, Lempinen, Nikkilä, Ruohomäki 2015, 23.

¹⁸⁶ Turun museokeskus: Unelmien museo 5.8.2015. YouTube.

¹⁸⁷ Turun museokeskus: Unelmien museo 5.8.2015, YouTube.

toivotulla tavalla, esimerkiksi Logomoon sijoitettuun ”kysymysboxiin” ei tullut vastauksia, ja Lehmusvalkaman palvelukeskuksessa päästiin haastattelemaan ”vain” kahta henkilöä, eli oli siis selväsi tarkoituksena haastatella useampia henkilöitä. Raportissa mainitaan kuitenkin, tekijät että saivat ohjeita Museokeskukselta. *Unelmien museo* -materiaalia on paljon, ja Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tuotantoa on vaikea erottaa muusta materiaalista, joten voi päätellä, että he ovat saaneet tarkat ohjeet, jotka vastasivat Museokeskuksen visiota.

Unelmien museo -otsikolla on tehty jotain vuosia myöhemmin myös kaksi muuta kyselyä. Lomakkeessa kysytään sukupuoli ja ikä. Kysely koostuu kahdesta osa-alueesta, jotka jakautuvat vielä yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. Ensimmäinen otsikko on ”Miltä unelmien museossa... tuntuu/tuoksuu/kuulostaa/maistuu/näyttää.” Vastaajan halutaan siis kuvailevan museota eri aistien avulla. Näköaistiin viittaava ”näyttää” on jätetty viimeiseksi, ja sitä ennen vastaajan pitää pohtia muita vähemmän käytettyjä aisteja suhteessa museoon, kuten haju- ja makuu- aistia. Kyselyn seuraava osio pyytää kuvailemaan museota yhdellä värillä, adjektiivilla, esineellä, eläimellä, ruoalla ja/tai juomalla. Lopussa on osio, johon vastaajaa pyydetään vielä omin sanoin kirjoittamaan unelmiensa museosta.¹⁸⁸ Kysely muistuttaa sisällöltään hieman Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden vuonna 2014 tekemää kyselyä, sillä myös siinä kysytään, ”Millainen on sinun Unelmiesi Museo? Miltä se näyttää, tuoksuu, tuntuu, maistuu, kuulostaa?”¹⁸⁹ Tämä oli kuitenkin vain yksi osa laajempaa kyselyä.

Tämän kyselyn lisäksi on myös laajempi kysely. *Minkälainen olisi unelmiesi museo?* -otsikon alla on teksti

Kuvittele museo, joka ruokkii mielikuvista, jossa voit kokea elämyksiä, tehdä, osallistua ja oppia. Kuvittele täysin uudenlainen museo. Kuvittele paikka, jossa historia herää eloon. Mitä Sinä haluaisit siellä olevan? Pyyhitään yhdessä pölyt pois museo-sanasta!¹⁹⁰

Kuten viimeisestä lauseesta huomaa, kyselyitä suunniteltaessa on havahduttu siihen, että museon nykyinen imago ei houkuttele. Kuten aiemmista *Unelmien museo* -haastatteluista kävi ilmi, jotkut haastelluista pitivät nykyistä museokonseptia vanhentuneena, ja kysely

¹⁸⁸ Millainen olisi sinun unelmiesi museo -kysely, Turun museokeskuksen arkisto 2017.

¹⁸⁹ Antikainen; Haavisto; Heikkilä; Heimovalu; Kaartinen; Lempinen; Nikkilä; Ruohomäki 2015, 17.

¹⁹⁰ Millainen olisi sinun unelmiesi museo -kysely 2, Turun museokeskuksen arkisto.

haluaa tavoittaa nämäkin yksilöt.¹⁹¹ Jälleen kyselyyn vastaajia houkutellaan käyttämään mielikuvitustaan. Kysely koostui yhdestätoista kysymyksestä. Aiheena oli vastaajan henkilökohtainen suhde Turkuun (”Mikä seuraavista sanoista kuvastaa parhaiten sinun Turkuasi?”) vastaajan tietoja ja mielipiteitä Turun museoihin liittyen sekä sosiaalisen median käytöstä. Kysymys 8: ”mikä olisi paras paikka uudelle museolle?” eroaa muista kysymyksistä, sillä kysymyksessä mainitaan uusi museo, eikä unelmien museota. Kysymyksen vaihtoehdot ovat Kauppatorin läheisyys, Jokiranta ja satama-alue. Vastausvaihtoehtona on myös ”muu, mikä?”, joka on myös vaihtoehtona muissakin kysymyksissä.¹⁹² Kyselyssä kysytään siis asioita, jotka vaikuttavat Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluprosessiin konkreettisesti.

Minulla ei ole tarkkaa tietoa, milloin kaksi äsken mainitsemaani kyselyä on toteutettu. *Unelmien museo* -projektia toteutettiin vuosina 2014–2017, joten kyselyt voi ajoittaa kyseiseen aikaväliin. Humanistisen ammattikorkeakoulun raportissa ei mainittu aikaisempia kyselyitä tai että kysymyksiä olisi lainattu muista kyselyistä, joten voi päätellä, että molemmat kyselyt on tehty lähempänä vuotta 2017.

Varsinaisten kyselyiden lisäksi *Unelmien museo* -projektia toteutettiin myös muilla tavoilla. Vuoden 2015 kesällä Museokeskus järjesti liikkuvia työpajoja eri puolilla Turkuu. Työpajoissa osallistujat piirsivät tai kirjoittivat liitutauluihin *Unelmien museo* -teemalla.¹⁹³

Missään kohtaa kyselyä ei vielä puhuttu yleisölle Historian museosta, eikä useimmissa kysymyksissä pyydetty luonnostelemaan realistista museota, vaan kuten otsikko lupasi, projekti keskittyi *Unelmien museo* -konseptiin. Realismi ei ollut pakollista ja sana oli vapaa. Eli mitä hyötyä tästä siis oli? Voisi ajatella, että projekti sai turkulaiset ennen kaikkea kiinnostumaan museoprojektista sekä houkutteli osallistumaan myös tuleviin projektin osiin. Ehkä unelmoimalla uutta museota voitiin nähdä uusia mahdollisuuksia, kun ei tarvinnut ajatella museota sellaisena kuin se on totuttu kokemaan. Projekti kutsui ajattelemaan museoita uudella tavalla, ja myös osallistujat, joilla ei ole kokemusta museoalasta tai museologista tietämystä, pystyivät osallistumaan.

¹⁹¹ Millainen olisi sinun unelmiesi museo -kysely, Turun museokeskuksen arkisto 2017.

¹⁹² Millainen olisi sinun unelmiesi museo -kysely 2, Turun museokeskuksen arkisto 2014–2017.

¹⁹³ Turun museokeskus 2015, 6.

Kyselyn tuloksia käytettiin Vuodesta 2015 alkaen *historian_museo*-Instagram-tilillä. Tilillä jaettiin kuvia lasten *Unelmien museo* -aiheisista piirustuksista¹⁹⁴ sekä siteerauksia kyselyiden ja haastattelujen vastauksista.¹⁹⁵ Tilillä on myös kuvia ihmisistä pitelemässä kylttejä, joissa on Unelmien museo -teemaisia piirustuksia tai kirjoitusta.¹⁹⁶ Nämä kuvat on selvästi otettu vuoden 2015 liikkuvissa kesätyöpajoissa. Julkaisuissa käytetään hashtagia *#unelmienmuseo*, *#turku*, *#drömmusen*. Aktiivinen Instagram-tili, toimi näkyvänä osana viestintää ja onnistuu varmasti myös herättämään mielenkiintoa tulevista projekteista. Myös Turun museokeskuksen vuosikertomuksessa vuodelta 2016 kerrotaan, että kaikkea *Unelmien museo* -projektin materiaalia on pyritty käyttämään uuden museon suunnittelussa, sekä muun museotoiminnan kehittämisessä.¹⁹⁷

Kaupunkihallituksen pöytäkirjassa mainitaan, että

Historian museon valmistelutyötä on alusta alkaen tehty laaja-alaisesti yhdessä kansalaisten ja sidosryhmien kanssa, ja Unelmien museo -projektin puitteissa sijaintipaikkaan liittyvissä vastauksissa keskeiseksi nousee museon tulevan sijainnin saavutettavuus ja linkittyminen kaupunkihistoriaan.¹⁹⁸

Unelmien museo -projektia on siis pidetty tärkeänä osana museon suunnitteluprosessia. Sen kautta koko projekti tuli yleisölle tutuksi ja sen avulla osallistujia myös kuultiin. Seuraavaksi siirryn *Unelmien museon* jälkeisiin projekteihin.

3.3 Kohti konkreettisempaa museota

Unelmien museo -projektista alettiin luopua vuonna 2017, ja muunlaiset projektit saivat enemmän huomiota. Osallistavia projekteja jatkettiin kuudella osallisuusfoorumiksi nimetyllä tapahtumalla, jotka toteutettiin marraskuusta 2016 helmikuuhun 2017. Foorumeista on koottu raportti *Historian museo Turkuun: osallisuusverstaan tulokset*. Kyseinen hanke on siis hyvin dokumentoitu. Projektin on toteuttanut Turun yliopiston alaisuudessa toimiva Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Sivullaan Tulevaisuuden tutkimuskeskus kertoo olevansa ”monitieteinen tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatio, jonka johtoajatuksena on vastuullinen ja

¹⁹⁴ Turun museokeskus kesäkuu 10.6.2015 Instagram.

¹⁹⁵ Turun museokeskus kesäkuu 29, 2016 Instagram.

¹⁹⁶ Turun museokeskus kesäkuu 18, 2015 Instagram.

¹⁹⁷ Turun museokeskus 2017, 9. https://issuu.com/kulttuuriaturussa/docs/museokeskus_hallinto_vuosikertomus_

¹⁹⁸ Turun kaupungin kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.05.2019.

kestävä tulevaisuus.”¹⁹⁹ Voi päätellä, että Tulevaisuuden tutkimuskeskus kiinnostui projektista juuri sen tulevaisuuteen suuntautuvan näkökulman vuoksi. Raportissa myös kerrotaan, että tulevaisuudentutkimuksessa käytetään useita erilaisia osallistavia metodeja, Osallisuus on selvästi teemana projektin suunnittelussa, joka myös luultavasti selittää, miksi yhteistyökumppaniksi valikoitui juuri Tulevaisuuden tutkimuskeskus.²⁰⁰

Osallisuusfoorumeissa liikkeelle lähdettiin kysymällä osallistujilta: ”Millaisen museon Turku ja Varsinais-Suomi tarvitsevat vuonna 2029? Kenelle ja miten tämä museo kertoo tarinoita historiasta?”²⁰¹ Kysymys muistuttaa *Unelmien museo* ”millainen on sinun unelmiesi museo?” -kysymystä, mutta museon suunnitteluprosessin edetessä kysymykset ovat entistä tarkempia, ja mielikuvituksellinen unelmien museo on muuttunut konkreettisen museon suunnitteluprosessiksi.

Osallisuusfoorumeiksi kutsuttuihin tapahtumiin osallistui kuutena eri kertana yhteensä 185 osallistujaa.²⁰² Mukaan projektiin pyrittiin saamaan mukaan ihmisiä erilaisista taustoista ja eri-ikäisiä osallistujia.²⁰³ Nuorisoforumista liittyi nuoria mukaan projektiin, mukana oli myös Museokeskuksen työntekijöitä ja Turun kaupunginvaltuusto. Enempää raportissa ei avata sitä, miten mahdollisimman monipuolista osallistujajoukkoa on pyritty keräämään tai mitä kautta osallistujia on haettu. Tapaamisisissa luonnostellut ideat kehittyivät osallisuusfoorumista toiseen, aiemman tuloksia käytettiin aina seuraavan lähtökohtina ja viimeisimpänä olivat toimijat, jolla on enemmän päätösvaltaa projektin suhteen, eli Turun museokeskuksen työntekijät ja Turun kaupunginvaltuusto. Voisi siis päätellä, että foorumien järjestys johtui siitä, että Museokeskuksen työntekijöillä on asiantuntemuksensa johdosta parempi käsitys siitä, mitä uudelta museolta voi realistisesti odottaa. Sama pätee myös kaupunginvaltuustoon, jolla on luonnollisesti myös päätösvaltaa. Voisi myös olettaa, että Museokeskuksen työntekijöille ja kaupunginvaltuuston työntekijöille on maksettu palkkaa, sillä aihe liittyy heidän työhönsä, ja useimmat ihmiset eivät halua tehdä työtään ilmaiseksi. Nämä ryhmät siis hyötyisivät osallistumisesta konkreettisesti, mutta toisaalta heiltä taas vaaditaan asiantuntemuksen käyttöä vapaamman ideoinnin sijasta, eli myös vastuu on myös erilainen. Jotkut osallistujista olivat mukana useammassa foorumissa.

¹⁹⁹ Turun yliopisto: Tietoa Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta. Verkkosivu.

²⁰⁰ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 13

²⁰¹ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 1.

²⁰² Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 5.

²⁰³ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 13.

Ensimmäisessä foorumissa pohdittiin, millaisessa museossa osallistujat haluaisivat käydä. Sama tehtävä oli myös Turun nuorisovaltuuston foorumilla. Seuraavissa foorumeissa tehtävänä oli jatkokehittäminen ja viimeisimpänä olivat Museokeskuksen ja kaupunginvaltuuston foorumit.²⁰⁴

Osallisuusfoorumeissa käytettiin osallistavaa menetelmä nimeltään *tulevaisuusverstaas*. Siinä joukko ihmisiä rakentaa keskustelemalla jonkin tietyn teeman tulevaisuutta. Tukikeinona käytettiin tulevaisuuspyörää. Tämä tarkoittaa sitä, että tulevaisuuspyöräksi nimetylle paperille, johon on piirretty useita renkaita, kirjoitettiin asioita. Asioita kirjoitettiin sisemmälle renkaalle ja niitä jalostettiin paperin ulommilla renkailla. Osallistujat jakautuvat pienryhmiin, jotta kaikilla oli mahdollisuus keskustella. Osallistujat myös kirjoittivat ajatuksiaan muiden nähtäväksi ylös papereille, jotka myöhemmin kirjoitettiin puhtaaksi.²⁰⁵

Foorumeissa esille nousevia teemoja ja ideoita on raportissa jaettu kolmeen kategoriaan: toiminnot, sisällöt ja toimijat. Toimintoihin kuuluu eläytyminen ja itse kokeminen sekä erilaiset perspektiivit ovat tärkeitä, esiin nostetaan myös toive museosta rauhallisena tilana, sama toive oli vahvasti esillä myös Humanistisen ammattikoulun opiskelijoiden toteuttamassa projektissa. Museoon halutaan myös monipuolista tekijyyttä, ja museon pitäisi edistää keskustelua, oppimista ja yhteisöllisyyttä.²⁰⁶ Sisällöissä oli luonnollisesti esillä Turun ja sitä ympäröivän luonnon historia sekä Turun vuoden 1827 palo, jota käsittelevästä näyttelystä koko museon suunnitteluprosessi lähti käyntiin. Jotkut teemoista on suoraan lisätty vuoden 2017 esiselvitykseen. Esiselvityksessä esimerkkiaiheita ovat Aurajokilaakson ja keskiaikaisen Turun historia,²⁰⁷ joita raportin ”Turun kaupungin ja rakennustaiteen historia” ja ”Aurajoen historia” -esimerkit muistuttavat. Samoin molemmissa teksteissä mainitaan Turun palo. Molemmissa yhteisiä teemoja ovat myös tieteen ja kehityksen historia, Turun historian kytkeytyminen ympäröivän maailman muutokseen sekä Turun rooli yliopisto- ja koulukaupunkina.²⁰⁸ Tekstissä erilaisia toimijoita nimettiin myös laajasti korkeakouluista kolmanteen sektoriin ja taiteilijoihin.²⁰⁹

²⁰⁴ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 11–12

²⁰⁵ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 13–15.

²⁰⁶ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 17–24.

²⁰⁷ Sartes, Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 6.

²⁰⁸ Sartes, Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017 6–7.; Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 28.

²⁰⁹ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 29–30.

Raportissa esille nousee toive moniaistisesta museokokemuksesta. Esiin nousi myös halu kokea, eläytyminen sekä virtuaalisuus. Esillä siis jo muista kyselyistä tuttuja teemoja, eli museosta halutaan interaktiivinen ja vapaampi tila, jossa saa oppia itse tekemällä. Kuitenkin museo halutaan nähdä myös oppimisen mahdollistavana paikkana, joka voisi edistää ymmärrystä ja etenkin historian ymmärtämistä.

Kirjoittajat ovat myös hahmotelleet työpajoissa luotujen ideoiden pohjalta erilaisia tulevaisuuskuviksi nimittämiään visioita. Tulevaisuuskuvat ovat nimeltään *Maailma Turussa*, *Turku maailmalla*, *Museoiden aarrekartta*, *Tunne ihmisen historia* ja *Aikamatka kukoistavaan Turkuun*. Jokaisessa painotetaan erilaisia teemoja, kuten Turun historia ja moniaistisuus, museon levittäytyminen museorakennuksen ulkopuolelle, moniäänisyys ja interaktiivisuus sekä yhteistyö eri palvelujen tarjoajien kanssa.²¹⁰ Nämä ovat siis raportin kirjoittajien analyysiä verstasmateriaalista. Kuten tulevaisuuskuva-termi antaa ymmärtää, kirjoittajat lähestyvät aihetta tulevaisuudentutkimuksen näkökulmasta, eivät niinkään museologiasta käsin. Tekijät ovat siis sekä asiantuntija-asemassa, mutta samalla myös museokentän ulkopuolisia toimijoita. Kuten Museokeskuksen ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen yhteistyöstä huomaa, Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelussa on ollut mukana monenlaisia toimijoita, ja kaikki eivät ole perinteisiä museoalan asiantuntijoita.

Tekstissä on myös työpajojen pohjalta suunniteltuja valmiita museokonsepteja, joissa ideoita on jalostettu pidemmälle varsinaisia näyttelyitä varten. Näissä museokonsepteissa huomaa teknologian merkityksen, lisätty todellisuus lisää museoon kokemuksellisuutta ja museossa voi vierailla myös etänä.²¹¹ Mahdollisia näyttelynaiheita hahmotellaan, kokoelmien käytöstä ei mainita. Esineet eivät siis joko ole osallistujien mielestä uudennlaiselle museolle tärkeä asia, tai ne ovat itsestäänselvyys, mitä ei tarvitse mainita erikseen.

Kyseisen projektin työpajat eroavat *Unelmien museo* -projekteista myös siten, että osallisuusfoorumitapahtumien voi päätellä vieneen enemmän osallistujien aikaa kuin Unelmien museo, joissa kyselyn voi täyttää nopeasti. Työpajoissa oli myös paljon

²¹⁰ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 31.

²¹¹ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 33.

kommunikaatiota muiden osallistujien kanssa yksipuoleisemman haastattelun tai kyselyyn vastaamiseen sijaan. Osallistuminen oli siis paljon sosiaalisempaa.

Kuten jo toisessa luvussa esiselvityksen yhteydessä mainitsin, osallisuusverstaat mainitaan esiselvityksen esipuheessa.²¹²

Vuonna 2019 toteutettu *Mukaan Historian museon yhteiskehittämiseen* -projektin tarkoituksena oli kartoittaa, miten projekteihin halutaan osallistua. Työ oli osa Projektiässäät-valmennusta. Projektiässäät on korkeakouluille tarkoitettu valmennuskurssi, jossa korkeakoulujen opiskelijat oppivat projektityöskentelystä työskentelemällä oikeiden toimeksiantojen parissa.²¹³ Projektia toteutti kolme Turun yliopiston opiskelijaa vuoden 2019 toukokuusta elokuuhun. Projektin toteuttajat tekivät työstä raportin, jossa he kertovat projektin kulusta ja kyselyn tuloksista. Tämäkin projekti on siis hyvin dokumentoitu.

Aineistoa kerättiin kahdessa vaiheessa, ensin avoimen kyselyn kautta, joka oli saatavilla sekä netissä että paperisena,²¹⁴ ja toisessa vaiheessa haastateltiin joitain kyselyihin vastanneista. Ryhmä laati vastausten perusteella toimintaehdotuksia.²¹⁵ Kyselyyn vastasi 222 henkilöä, joista viittä haastateltiin. Aineistoa käsiteltiin aineisölähtöisellä sisältöanalyysillä. Raportissa kerrotaan myös, että osa aineistosta jätettiin tarkastelun ulkopuolelle, sillä materiaalia tuli paljon.

Raportissa näkyy tavoite mahdollisimman monipuoliseen vastaajajoukkoon. Paperiversioita jaettiin useaan paikkaan, kuten kirjastoon ja nuorisotilaan, ja siitä tiedotettiin vanhusneuvostolle, vammaisneuvostolle ja monikulttuurisuusneuvostolle.²¹⁶ Raportin mukaan haastatellut erosivat ”sosiodemografisesti” toisistaan.

Raportin mukaan vastaajille on tärkeää, että museopalvelut tiedottavat mahdollisista kehityshankkeista hyvissä ajoin, jotta niihin pääsee osallistumaan. Toiveena oli myös päästä mukaan projekteihin varhaisessa vaiheessa, jotta vaikutusmahdollisuus olisi todellinen. Samalla toivotaan myös aktiivista tiedottamista, esimerkiksi mistä aiheesta suunnitteilla

²¹² Sartes; Immonen; Hovi-Assad; Kurth; Solstrand; Talamo-Kemiläinen; Ylänen 2017, 3.

²¹³ Projektiässäät. Verkkosivu.

²¹⁴ Kankaanpää, Tiia-Maria; Selin, Hanni; Wallin, Riku 2019, 4.

²¹⁵ Kankaanpää, Tiia-Maria; Selin, Hanni; Wallin, Riku 2019, 2.

²¹⁶ Kankaanpää, Tiia-Maria; Selin, Hanni; Wallin, Riku 2019, 4.

olevaa näyttelyä tehdään, jotta osallistujan on helpompi päättää osallistumisesta oman mielenkiintonsa mukaan. Kyselyihin vastaajat toivovat myös mahdollisimman selkeää ja läpinäkyvää tiedottamista.²¹⁷ Kyselyyn vastanneet haluavat eniten vaikuttaa tapahtumiin ja tiloihin.²¹⁸

Projektin tarkoituksena oli lisäksi se, että osallistujat oppivat projektityöskentelystä. Raportissa arvioidaan tutkimuksen onnistumista. Ongelmaksi muodostui esimerkiksi se, että vastaajat kokivat kysymyksiin vastaamisen vaikeaksi, sillä kysymykset eivät olleet tarpeeksi konkreettisia. Johdannossa mainitaan, että projektin valmistuminen venyi ja työmäärä oli paljon oletettua suurempi. Raportissa kerrotaan myös, että tekijät ottivat yhteyttä kymmeneen kyselyyn täyttäneeseen haastattelua varten, ja heistä viisi suostui haastateltaviksi. Tavoitteena oli siis ehkä haastatella enemmän ihmisiä. Oleellinen osa projektia oli siis myös se, että projektityöntekijät reflektoivat omaa työskentelyään ja oppimistaan, sekä pohtivat myös sitä, miten projekti olisi voitu toteuttaa tehokkaammin. Turun yliopiston opinto-oppaassa Projektinhallintaosaamisen valmennus -nimellä merkitty kurssi on viiden opintopisteen arvoinen.²¹⁹ Sitä ei mainittu, saivatko projektin toteuttajat työstä mitään rahallista korvausta, voidaan olettaa, että työstä ei saanut palkkaa sillä sitä ei erikseen mainittu. Voi myös olettaa, että projektin työntekijöillä ei ollut antaa yhtä paljon aikaa projektille, kuin esimerkiksi Museokeskuksen työntekijöillä. Työntekijät tulivat myös Museokeskuksen ulkopuolelta, joten heidän piti ensin tutustua projektiin, jotta pystyivät tekemään siihen sopivaa tutkimusta, johon varmasti kului myös aikaa. Koska projektin toteuttajilla ei ole paljon aiempaa kokemusta projektityöskentelystä tai kyselyiden suunnittelusta, oli luultavasti haastavaa suunnitella, miten selkeitä kysymysten pitää olla, jotta niihin on mahdollisimman helppo vastata, tai miten pitkään kyselyn pitää olla auki nettisivuilla, että siihen ehtii vastata sopiva määrä henkilöitä. Raportissa kyselyä luonnehditaan metataseksi, ja se eroaakin muista kyselyistä siten, että se keskittyy enemmän erilaisiin osallistumisen muotoihin kuin itse museoon tai sen sisältöihin. Kyselyn tuloksia voisi siis soveltaa muihinkin Museokeskuksen projekteihin. Esimerkiksi sitä, että kyselyn mukaan halutaan entistä enemmän tietotusta, voi soveltaa muihinkin museoihin liittyvistä projekteihin.

²¹⁷ Kankaanpää, Tiia-Maria; Selin, Hanni; Wallin, Riku 2019, 13–14.

²¹⁸ Kankaanpää, Tiia-Maria; Selin, Hanni; Wallin, Riku 2019 20, 21.

²¹⁹ Opinto-opas: SOST0039 Projektiässäät - projektinhallintaosaamisen valmennus, 5 op. Verkkosivu.

Vuoden 2019 keväällä toteutetusta *Minne museo* -kyselystä huomaa projektin etenemisen. Sijainnista keskustelun myötä tuleva museo alkaa konkretisoitua, kun vielä aiemmin liikuttiin hyvin abstraktilla tasolla. Kehityksen huomaa myös siitä, että museosta puhutaan sen nimellä, eli tässä kohtaa Historian museona, vaikka nimi ehtiikin vielä muuttua. Kyselyssä mainitaankin, että vastauksia käytetään Historian museon sisältösuunnittelussa. *Minne museo* -kyselyssä kysytään, millainen sijaintipaikka olisi tulevalle museolla kaupunkilaisten mielestä toimiva. Kyselyssä heti otsikon alla lukee: ”Turkuun on päätetty toteuttaa uusi Historian museo. Vaihtoehtoisina sijaintipaikkoina museolle ovat Turun linnan ympäristö, Ratapihan ja Turun Vanhankaupungin alueet.”

Vastaajilta ei kysytä suoraan mihin heidän mielestään museo pitäisi sijoittaa, vaan lomakkeella kysytään mielipiteitä kolmesta mahdollisesta sijaintipaikasta ja vastanneiden kesken arvotaan museoaiheinen tuotepaketti. Taustatietona vastaajista kysyttiin ikä ja sukupuoli. Lomakkeessa kysyttiin: ”Millaisena näet sijaintipaikan”. Tätä kysyttiin kaikkien kolmen alueen kohdalla vastakohtien kautta, esimerkiksi onko alue viihtyisä/epäviihtyisä tai saavutettava/epäsaavutettava asteikolla 4–1.²²⁰ Kyselyssä kysyttiin myös muistoja ja tarinoita kohteisiin liittyen, ja kommentteja sai myös jättää ”Sana on vapaa” -kohtaan.

Minne museo -kyselyn tulokset on koottu tiedostoon. Sen mukaan kyselyyn osallistuneita oli yhteensä 140. Suurin osa vastaajista (41 %) prosenttia oli 41–65-vuotiaita, alle 15-vuotiaita oli vain 1%. Vastaajista 76 prosenttia oli naisia. Viihtyisimpänä vastaajat kokivat Vanhankaupungin alueen keskiarvolla 3,6, perässä Turun linna pisteillä 3,5 ja kolmantena ratapihan alue keskiarvolla 2. Ratapiha koettiin myös kaikkein vaikeimmin saavutettavaksi.²²¹

Turun linnaan liittyviä muistoja/tarinoita jaettiin 67:ssä vastauksessa, ratapihaan liittyviä 46:ssä vastauksessa ja Vanhankaupunkiin liittyviä vastauksia oli 51. Turun linnan alueesta Turun linna muistetaan etenkin lapsuudesta, museota kehutaan hyvänä vierailukohteena, ja vastaajat muistavat alueella järjestetyt tapahtumat, kuten turnajaiset. Linnan tarjoamat kokemukset, kuten opastetut kierrokset ovat jääneet vastaajille mieleen. Myös ympäröivä alue kuten puistot saavat vastaajilta kiitosta. Myös satama mainitaan useissa vastauksissa. Vastauksissa korostettiin linnan kulttuurihistoriallista arvoa. ”Kävin Turun linnassa ensi kertaa

²²⁰ Turun museokeskus 2019, 2.

²²¹ Turun museokeskus 2019, 1–4.

muutettuani tänne Pohjois-Pohjanmaalta. Linna näytti minulle Turun eurooppalaisen puolen: mahtava linnakaupunki.” Linnan alue liittyy myös selvästi vastaajien henkilökohtaiseen historiaan: useat mainitsevat menneensä naimisiin Turun Linnassa tai olleensa satamassa kesätöissä.²²² Alue on suunniteltu siten, että siellä on tarkoitus viettää aikaa, joten ei ole ihme, että eniten muistoja vastaajilla on juuri Turun linnasta ja sitä ympäröivästä alueesta, muistoissa korostuu ajan viettäminen siellä yksin tai sukulaisten tai ystävien kanssa.

Ratapihan kohdalla useampi vastaajista taas vastasi suoraan, että muistoja paikkaan liittyen ei ole. Yhden vastaajan mielestä se on ”poistumisen ja kiireen paikka”. Ne, joilla on muistoja liittyen ratapihaan yhdistävät sen junaan, matkustamiseen ja ohi kulkemiseen. Toinen teema ratapihan kohdalla on Logomo-tapahtumakeskus, jossa vastaajat muistelevat käyneensä katsomassa erilaisia konsertteja ja muita esityksiä. Vastauksissa ratapihan alue näyttäytyy enimmäkseen levottomana ja kolkkona ympäristönä. Joissain vastauksissa sanotaankin suoraan, että Historian museo ei sovi alueelle.²²³ Kysely on tehty ennen Logomon sillan valmistumista. On mahdollista, että silta olisi voinut muuttaa ihmisten mielipiteitä, sillä se helpottaa hieman Logomoon liikkumista ja tekee alueesta saavutettavamman.

Vanhankaupungin alue sai myös vastaajilta ratapihaa enemmän positiivista huomiota, aluetta kuvataan ihanaksi ja viihtyisäksi, vastaajat arvostavat myös sen historiallista puolta. Vastauksissa se muistetaan etenkin Joulurauhan julistuksesta. Vastauksissa mainitaan myös erilaiset tapahtumat, joita alueella järjestetään, kuten Keskiaikaiset markkinat. Alueesta on luultavasti paljon muistoja, sillä siellä järjestetään tapahtumia. Sillä tavalla siis hyvin samanlainen Turun linnan alueen kanssa. Turun linna ja vanha keskusta ovat samanlaisia teemoiltaan, näissä sijainneissa järjestetään esimerkiksi Keskiaikamarkkinat ja turnajaiset, ratapiha eroaa näistä kahdesta selkeästi. Paikat, jotka yhdistetään kulttuuriin tai historiaan sopivat kulttuurikohteelle, kuten museolle.²²⁴

Sen lisäksi, että kyselyllä tuotettiin tietoa Historian ja tulevaisuuden museon projektia varten, kysely kertoo myös kaupunkilaisten suhteesta eri alueisiin, ja mitkä asiat muistetaan ja ovat muistelun arvoisia. Vastaajien muistot eri kohteista ajoittuvat monelle eri vuosikymmenelle, jotkut vastaajista mainitsevat tarkemman ajankohdan, kuten 1970-luvun, tai jotkut muistelevat

²²² Turun museokeskus 2019, 4–6.

²²³ Turun museokeskus 2019, 6–7.

²²⁴ Turun museokeskus 2019, 7–8.

käyneensä kohteissa lapsuudessaan, jonka voi vastaajien ikäjakaumasta päätellen olleen joitain vuosikymmeniä sitten. Kyselystä siis selviää, mitkä asiat ja mitkä paikat Turussa jäävät mieleen, ja mitä tunteita nämä paikat ihmisissä herättävät. Esimerkiksi yksi vastaajista muistaa lapsuuden vierailun Turun linnaan ja linnan huoneiden herättämän ”vahvan jännityksen”.²²⁵ Kyseistä kyselyä voisi siis jalostaa pidemmälle ja tutkia vaikkapa millaisia erilaisia tunteita eri paikat turussa ovat herättäneet eri vuosikymmeniltä. Osallisuusverstaan tulokset-raportissa myös mainitaan, että ”Turkulaiset ovat tärkeitä kokemusasiantuntijoita erityisesti kaupungin mikrohistoriaa koskevan tiedon kartuttamisessa”.²²⁶ Projektin eteneminen ja turkulaisten mielipiteet olivat tässä kohtaa samansuuntaisia, sillä Museokeskus päätyi valitsemaan Linnanniemen alueen tulevan museon paikaksi. Kysely ja siinä esitetyt mielipiteet ovat kaupunginhallituksen pöytäkirjassa.²²⁷

Kuten edellisessä esimerkissäni, Turun yliopiston opiskelijoiden toteuttamassa *Mukaan Historian museon yhteiskehittämiseen* -projektissa, myös tässä kyselyssä Historian ja tulevaisuuden museo jää hieman taka-alalle. Vaikka kysely tehtiin tulevaa museota ajatellen, vastaajat keskittyivät eri turkulaisten alueiden luonteiden pohtimiseen.

Tässä luvussa käsittelemissäni kyselyissä ja muissa projekteissa on monia samankaltaisuuksia. Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston opiskelijoiden sekä Osallisuusvertaan raporteissa esille nousee tavoite mahdollisimman monipuoliseen osallistujajoukkoon. Tätä on toteutettu valitsemalla eri ryhmiä (nuorisofoorumi) tai haastattelupaikkoja (koulu, palvelukeskus). raporteissa myös todetaan, että enemmistö vastaajista on naisia (Humak,²²⁸ mukaan museon yhteiskehittämiseen²²⁹). Korkeakoulut olivat myös isossa osassa projektien toteuttamisessa, sillä mukana on Humak, Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Turun yliopiston Projektiässä- valmennukseen osallistuneita. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen työntekijät toimivat projektitutkijoina, Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Turun yliopiston Projektiässä-kurssilaiset ovat korkeakouluopiskelijoita, jotka tuottavat projekteja osana opintojaan tiettyä määrää opintopisteitä vastaan. Humanistisen ammattikorkeakoulun *Unelmien museo* -työ ja Turun yliopiston opiskelijoiden *Mukaan Historian museon yhteiskehittämiseen* ovat laajoja töitä, ja

²²⁵ Turun museokeskus 2019, 5.

²²⁶ Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu 2017, 31.

²²⁷ Turun kaupunginhallitus pöytäkirja 27.05.2019.

²²⁸ Antikainen, Haavisto, Heikkilä, Heimovala, Kaartinen, Lempinen, Nikkilä, Ruohomäki 2015, 7.

²²⁹ Kankaanpää; Selin; Wallin 2019, 5.

varsinkin Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden työtä on vaikea erottaa Museokeskuksen omasta *Unelmien museo* -tuotannosta.

Korkeakouluopiskelijat eroavat muista työntekijöistä siten että heille tuskin maksettiin palkkaa. Tämä on huomion arvoinen asia, koska se asettaa eri toimijat erilaiseen asemaan. Palkattomat työt ovat normi, etenkin ammattikorkeakouluissa palkattomien harjoittelujen muodossa, jossa palkattomuutta perustellaan sillä, että työntekijöillä kuluu aikaa opiskelijoiden ohjaamiseen.

Yksi ero on myös ajankohta, jolloin projekteja on tehty. *Unelmien museo* ja osallisuusverstasyöpajat edelsivät virallista museon perustamispäätöstä, ja jos nämä projektit olisivat syystä tai toisesta epäonnistuneet, olisi se voinut heikentää mahdollisuuksia museon perustamiseen.

Kaikissa projekteissa on myös toimijoita, joilla on selkeästi enemmän valtaa. Toimijat, kuten Turun museokeskus tai Tulevaisuuden tutkimuskeskus kokoavat vastaukset, analysoivat ja tulkitsevat niitä, ja päättävät, miten niitä siteerataan. Muut tahot muokkaavat aineistoa, joten alkuperäiset vastaajat eivät siis kontrolloi täysin omaa narratiiviaan. Kirjoitetuista vastauksista on voinut olla vaikea tulkita vastauksen sävyä, tai videohaastattelua on leikattu sopivaan pituuteen, ja ehkä siitä on jäänyt pois jotain vastaajan mielestä oleellista. Vaikka siis aineiston käsittelijä ei tahallaan haluaisi muokata aineiston sanomaa, sen viesti voi vaikuttaa erilaisissa konteksteissa erilaisilta. Jos esimerkiksi vastaaja on sarkastisesti kuvannut unelmien museokseen jotain omasta mielestään täysin epärealistista, ja vastaajan tekstiä käytetään sitaattina Instagram-tilillä kuvan kanssa, jossa on erityisen iloinen tunnelma, voi tekstin alkuperäinen sävy muuttua sarkastisesta aidon innostuneeksi.

Tässä luvussa olen pohtinut osallisuutta ja osallistamista erilaisista näkökulmista sekä koonnut Historian ja tulevaisuuden museon suunnitteluun liittyviä osallistavia projekteja. Projekteja ovat toteuttaneet sekä Turun museokeskus että Museokeskuksen ulkopuoliset tahot. Projekteja on toteutettu museon suunnittelun jokaisessa vaiheessa, jo ennen kuin museon lopullinen perustamispäätös tehtiin tai museon sijainti varmistui. Museon ulkopuolisia osallistujia on pyritty hakemaan erilaisista ihmisryhmistä vierailemalla esimerkiksi koulussa. Kuten jo toisessa luvussa kirjoitin, myös kyselymateriaalista käy ilmi etenkin epäluulo ”vanhanaikaista” museolaitosta kohtaan ja halu kokea museo uudella tavalla. Sama teema on näkyvillä myös Turun museokeskuksen tuottamassa materiaalissa, kuten museon

esiselvityksessä, jossa tuodaan samat teemat esille. Tämä siis osoittaa, että osallistujia on kuunneltu.

4 Lopuksi

Aloittaessani opinnäytteen työstämistä en tiennyt, miten paljon työtä museon suunnittelu teettää, vaikka sen avajaispäivä on vielä lähes kymmenen vuoden päässä. Aihetta tutkiessani tutuksi minulle tulivat museon suunnittelun monet eri vaiheet. Työssäni olen raportoinut, miten projekti on edennyt vaihe vaiheelta, lautakuntapäätöksistä raporttien julkaisuun ja yleisölle tiedottamiseen. Nostin esille tärkeitä murroskohtia, kuten Turun kaupungin kulttuuripääkaupunkivuoden, josta suunnittelu lähti liikkeelle, vuonna 2017 tehdyn perustamispäätöksen sekä sijainnin varmentumisen vuonna 2019 Aurajoen suulle.

Vaikeuksia tuotti aineiston runsas määrä, ja se miten lähdekokonaisuus tuntui leviävän joka puolelle: materiaalia löytyi tiedotteina, uutisartikkeleina, PDF-tiedostoina sekä sosiaalisen median julkaisuina. Tietysti materiaalia oli myös Turun museokeskuksen arkistossa. Aineistoa oli rajattava pois, sillä kaikkea ei pystynyt tutkielman rajoissa käsittelemään. Materiaalia tuotettiin myös jatkuvasti lisää, ja sen mukana muuttui myös oma ymmärrykseni siitä mitä pyrin tutkimaan, ja mitä kaikkea projektiin sisältyy. Mielestäni sain kuitenkin kaiken oleellisen materiaalin mukaan käsittelyyn.

Historian ja tulevaisuuden museoon liittyvässä materiaalissa museoon luvataan monipuolista, moniaistista sisältöä. Suunnittelun edetessä myös tiedekeskusten vaikutus alkoi näkyä museon konseptissa yhä selvemmin. Paljon huomiota annetaan interaktiivisuudelle ja ”itse tekemiselle”. Kyselyistä ja työpajoista kävi ilmi, että museoita pidetään vanhanaikaisina. Aineistosta välittyi halu uudistaa museoita ja tehdä niistä paikkoja, joissa viihtyvät kaikenikäiset ja kaikenlaiset kävijät.

Tulevaisuus on isossa osassa projektissa. On mielenkiintoista, miten tulevaisuutta tullaan museossa käsittelemään. Viralliset julkaisut, kuten Turun kaupungin strategia esittelevät myönteistä tulevaisuuskuva. Samalla tulevaisuus voidaan kuitenkin nähdä hyvin pelottavana, sillä esimerkiksi ilmastokriisi huolestuttaa useita. Historian ja tulevaisuuden museon suunnittelussa tulevaisuusnäkökulma näkyy etenkin erilaisista uudenlaisista teknologioista kiinnostumisena.

Museon teemat ovat vielä auki, mutta yksi aihe on pysynyt vahvasti mukana koko projektin ajan: vuoden 1827 Turun palo. Lähestyvä palo tuo draamaa muuten rauhalliseen (elottomaan) Digimuseo-mallinnukseen ja valmiissa Historian ja tulevaisuuden museossa se tulee luultavasti olemaan jotenkin esillä. Tuhoisa palo sattui lähemmäs kaksisataa vuotta sitten, joten on vaikea kuvitella, että kaikki kiinnostus sitä kohtaan katoaisi alle vuosikymmenessä. Samoin myös paikallista, Turkulaista historiaa halutaan käsitellä. Voi myös olettaa, että esiselvityksessä ehdotettuja teemoja löytyy myös tulevista näyttelyistä, vaikka yksityiskohdat tulevatkin varmasti muuttumaan. Turku goes 1820 -VR-kokemus, Turku Åbo 1827- ja Luostarinmäki 1827 -3D-mallinnukset, sekä Linnanpuistoon sijoittuva lisättyä todellisuutta hyödyntävä opastus sijoittuvat kaikki aikaan ennen Turun paloa. Osassa niistä myös painotetaan, että kyseessä ovat viimeiset hetken ennen tuhoa. Turun historiassa ei siis kiinnosta vain palon tarjoama tragedia, vaan myös 1800-luvun alun maisemat. Museon näkökulmasta vielä käsittelemättömäksi aikakaudeksi ovat jääneet palon jälkeiset hetken ja jälleenrakennus. Historian ja tulevaisuuden museossa ja myös tulevaisuus mietityttää, ja ehkä yksi näkökulma voisi olla myös, mikä olisi ollut sellaisen Turun tulevaisuus, joka ei syttynyt palamaan kohtalokkaana vuoden 1827 päivänä.

Työssäni erittelin myös erilaisia museon suunnitteluun osallistuneita toimijoita. Mukana projektissa on ollut mukana museotyöntekijöitä, harjoittelijoita ja muita opiskelijoita sekä sattumalta haastateltaviksi päätyneitä ohikulkijoita. Työpanokset ja vastuut ovat luonnollisesti olleet erilaisia erilaisilla tekijöillä.

Museon suunnittelussa on pyritty osallistamaan laajasti turkulaisia. Museon valmistuessa mahdollisuus osallisuuteen ei ole ohi. Kuten olen työssäni esittänyt, museot voivat toteuttaa osallisuutta monella eri tavalla, erilaisten projektien avulla. Olen pyrkinyt erittelemään erilaisia osallisuuden muotoja museokentällä sekä kaupunkisuunnittelussa. Toiset museot panostavat osallisuuteen enemmän kuin toiset, mutta osallisuus ei myöskään ole enää vapaaehtoinen asia. Sopimukset, kuten Faron sopimus, ajavat asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa asuinalueensa kulttuurielämään.

Tutkiessani aihetta sukelsin myös syväälle Turun kaupungin viestintään, ja erilaiset strategiat, visiot ja erinäiset verkkojulkaisut tulivat minulle tutuiksi. Kaupunki lupaa paljon asukkailleen. Tulevaisuudessa voi tarkastella sitä, miten nämä lupaukset on toteutettu. Viihtyisää kaupunkia

ja museota suunnitellaan myös turismia ajatellen. Onnistuneesti suunniteltu museo houkuttelee kävijöitä kaukaa.

Tutkimusaiheeseeni perehtyessä löysin monia erilaisia teemoja, joihin voisi myös syventyä. Suomalaisella museokentällä osallisuutta voisi vielä tutkia. Kun suomalaisella museokentällä puhutaan osallisuudesta sekä erilaisten museon ulkopuolisten tahojen osallistamisesta, sen kohteena ovat usein olleet maahanmuuttajat. Ovatko projektit onnistuneet? Mitä kohdeyleisö niistä ajatteli? Samoin teknologian käyttö museoissa sekä erilaiset lisätyn todellisuuden mahdollisuudet. Mielenkiintoista olisi kuulla, millaiset osallistavat projektit koetaan kiinnostaviksi, ja miten ihmiset ylipäättään haluavat osallistua museotoimintaan. Myös muuttuva suhde esineisiin ja kokoelmiin mietityttää. Missä määrin 3D-mallinnokset voivat korvata perinteisiä fyysisiä esinekokoelmia? Voiko tulevaisuudessa kaikesta teknologian hyödyntämisestä tulla ”teknologiaähky”? Suurten kokoelmatilojen ylläpito vie paljon energiaa, mutta oman osansa kuluttaa myös elektroniikka. Ilmastonmuutos tulee mitä luultavimmin ajamaan museoalan asiantuntijoita kohti energiatehokkaampien ratkaisujen etsimistä.

Jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä teknologia vanhentuu helposti. Nykyään monien museoiden hyödyntämä virtuaalitodellisuus ja VR-lasit voivat olla vuonna 2029 vanhentunut konsepti. Vuonna 2023 on vaikea kuvitella, millaista uudenlainen teknologia on vuosikymmenen lopussa. Uudenlainen teknologia vaatii myös museon museotyöntekijöiltä uudenlaista ammattitaitoa.

Historian ja tulevaisuuden museo on jo aloittanut toimintansa. Digimuseon näyttelyt sekä lisätty todellisuus Turun linnan ympäristössä kuvaavat turkulaista 1800-luvun alun maisemaa. Niihin sattumalta tutustuva ”kävijä” tulee myös tietoiseksi uudesta museosta. Voidaan siis olettaa, että jo ennen museorakennuksen virallisia avajaisia museon toiminta on levittäytynyt entistä laajemmalle ympäri internetiä, sekä myös Turkuun, lisätyn todellisuuden avulla. Se, miten teknologia ja erilaiset virtuaalitodellisuudet muuttavat museokenttää on mielestäni yhä ajankohtainen tutkimusaihe.

Tulevaisuudessa, kun Historian ja tulevaisuuden museo on valmistunut, löytyy siitä laajasti uusia tutkimusnäkökulmia. Mielestäni olisi erityisen mielenkiintoista tarkastella, miten onnistuneeksi projekti koetaan. Mitä mieltä haastatellut tai kyselyihin vastanneet osallistajat

ovat museosta? Näkevätkö he uudessa museossa oman unelmien museonsa? Miten suunnitteluprojekti heijastaa 2010- ja 2020-luvun arvoja tai trendejä?

Projektia tutkiessani myös minulle piirtyi jonkinlainen mielikuva siitä, millainen valmis museo lopulta voisi olla. Museorakennuksen ja näyttelyaiheiden kuvaukset yhdistyivät omaan mielikuvitukseeni, ja vaikka en voikaan arvata, millainen museo tulee tarkasti olemaan, olen kuvitellut yhden mahdollisen museon. Omaan mielikuvitusmuseooni kuuluu ainakin valoisa tilava rakennus, VR-laseja ja kahvila. Kirjoittaessani minun oli siis muistettava, että yhdistelen lukemaani huomaamattani ja pyrittävä erottamaan omat arvaukseni ja mielikuvitukseni tuote oikeista suunnitelmista. Se, miten lähelle oma veikkaukseni osuu, selviää toivottavasti vuosikymmenen lopulla.

Lähteet

Painetut ja sähköiset arkistolähteet

Turun museokeskuksen arkisto

Turun museokeskuksen hankepäällikön Joanna Kurthin haastattelu 13.12.2022, paikkana WAM.

Historian museo: Unelmien museo-arkisto.

Millainen on sinun unelmiesi museo? 64 kpl piirustuksia/tekstejä. Turun linna 21.9.2014.

Millainen olisi sinun unelmien museo? Lasten piirustuksia. Littoisten koulu 10.12.2015.

Unelmien museo -kyselyt. 2015–2017.

Minne museo -aineisto, 2019

Kysely: Mukaan historian museon yhteiskehittämiseen (Projektiässäät), 2019.

Ellun Kanat: Historian ja tulevaisuuden museo: Viestinnän linjat 2020–2022 14.8.2020

Kankaanpää, Tiia-Maria; Selin, Hanni; Wallin, Riku: Historian museon yhteiskehittäminen: projektiraportti. Turku 2019.

Minne museo? -kysely. Turun museokeskus 2019.

Antikainen, Veera; Haavisto, Bettina; Heikkilä, Miia Heimovala, Minttu; Kaartinen, Liisa;

Lempinen, Noora; Nikkilä, Iida-Amalia; Ruohomäki Ida: *Unelmien museo -*

yleisötutkimusprojekti. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kulttuurituotannon ko (240 op) Kehittämistyön menetelmät. Maaliskuu/2015.

Muut julkaisut ja kirjallisuus

Hario, Pasi; Parkkinen, Marjukka; Siivonen, Katriina; Tuittila, Satu: *Historian museo*

Turkuun: Osallisuusverstasprosessin tulokset. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Turku 2017.

101 esinettä. Toim. Henna Ylänen, Joanna Kurth, Sunniva Solstrand, Maarit Talamo-

Kemiläinen & Henna Ylänen. Turun museokeskus, Turku 2016.

Tiedotteet

Historian museo – Unelmien museo -näyttely ja yleisötilaisuuksia Kansalaistilassa. Turku.fi 19.04.2017. https://www.turku.fi/uutinen/2017-04-19_historian-museo-unelmien-museo-nayttely-ja-yleisotilaisuuksia-kansalaistilassa

Historian ja tulevaisuuden museo tuo kadotetun Turun koettavaksi Digimuseo-palveluun. Turun museokeskus. epressi-tiedote 20.5.2021. <https://www.epressi.com/tiedotteet/historia/historian-ja-tulevaisuuden-museo-tuo-kadotetun-turun-koettavaksi-digimuseo-palveluun.html>

Kontti avautunut Kauppatorilla. Turku.fi 08.06.2017. https://www.turku.fi/uutinen/2017-06-08_kontti-avautunut-kauppatorilla

Linnaniemelle haetaan monipuolisia kehittämideoita. Turun kaupunki. epressi-tiedote 29.11.2019. <https://www.epressi.com/tiedotteet/kaupungit-ja-kunnat/linnaniemelle-haetaan-monipuolisia-kehittamideoita.html>

Pop up -näyttely ja oheistapahtumat tutustuttavat Linnaniemeen. Turun kaupungin vapaa-aikatoimiala. epressi-tiedote 11.3.2019. <https://www.epressi.com/tiedotteet/historia/turku-goes-1812-vie-virtuaaliselle-kierrokselle-aikaan-ennen-turun-paloa.html>

Turku goes 1812 vie virtuaaliselle kierrokselle aikaan ennen Turun paloa. Turun kaupungin vapaa-aikatoimiala. epressi-tiedote 11.3.2019. <https://www.epressi.com/tiedotteet/historia/turku-goes-1812-vie-virtuaaliselle-kierrokselle-aikaan-ennen-turun-paloa.html>

Turun museokeskuksen julkaisut

M maailman ensimmäinen Historian ja tulevaisuuden museo. Historian ja tulevaisuuden museon konsepti Turun museokeskus 2022. PDF

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/htm_konsepti_suomi.pdf

Sartes, Minna; Immonen, Olli; Hovi-Assad, Pia; Kurth Joanna; Solstrand, Sunniva; Talamo-Kemiläinen, Maarit; Ylänen, Henna: *Historian museo Turkuun: Esiselvitys*. Turun museokeskus, Turku 2017.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//historian-museo_esiselvitys-2017_web.pdf

Turun museokeskuksen vuosikertomus 2015. Turun museokeskus 2016.

https://issuu.com/kulttuuriaturussa/docs/museokeskus_hallinto_vuosikertomus2/27

Turun museokeskuksen vuosikertomus 2016. Turun museokeskus 2017.

https://issuu.com/kulttuuriaturussa/docs/museokeskus_hallinto_vuosikertomus

Verkkouutisartikkelit

Osallistu Unelmien museo -kesäkampanjaan! Turku.fi 17.06.2015 [haettu 9.10.2022]

https://www.turku.fi/uutinen/2015-06-17_osallistu-unelmien-museo-kesakampanjaan

Ota aikahyppy vuoden 1827 Turun linnaan ja Linnanpuistoon. Turku.fi 10.11.2022.

https://www.turku.fi/uutinen/2022-11-10_ota-aikahyppy-vuoden-1827-turun-linnaan-ja-linnanpuistoon [haettu 9.2.2023]

Saarinen, Jukka: *Turku palaa 48 kertaa päivässä*. Turun Sanomat, verkkolehti 6.1.2011.

<https://www.ts.fi/kulttuuri/187346> [haettu 9.10.2022]

Tuli roihahtaa taas Turussa, Yle 5.1.2011. [haettu 9.10.2022] <https://yle.fi/a/3-5302194>

Venho, Heli: Tuliteatteri laitettiin pakettiin. Yle 30.7.2012. [haettu 5.12.2022]

<https://yle.fi/a/3-6234935>

Yle: *Tuli roihahtaa taas Turussa*. 5.1.2011. [haettu 15.2.2023] <https://yle.fi/a/3-5302194>

Muut sähköiset lähteet

After Party & Sitowise: Kolme palaa -ehdotus, PDF. [haettu 20.2.2023]

<file:///C:/Users/saara/Downloads/Linnanniemen%20ideakilpailun%20voittanut%20Kolme%20palaa%20ehdotus.pdf>

Arve, Minna: Turun tähtäin on jo nyt vuodessa 2029. 02.05.2018. Blogiteksti. [haettu

26.3.2023] <https://www.turku.fi/blogit/kohti-vuotta-2029/turun-tahtain-jo-nyt-vuodessa-2029>

Artukka, Topi: Faktan ja fiktion Kulttuuricocktail. 6.9.2017. Blogiteksti. [haettu 24.3.2023]

<https://blogit.utu.fi/suomenhistoria/faktan-ja-fiktion-kulttuuricocktail/>

Digimuseo: näyttelyt: Turku Åbo 1827. Verkkosivu. [haettu 19.2.2023]

<https://digimuseo.fi/turku-abo-1827/>

Digimuseo: näyttelyt: Luostarinmäki 1827. Verkkosivu. [haettu 19.2.2023]

<https://digimuseo.fi/nayttelyt/luostarinmaki-1827/>

Ellun kanat: Historian ja tulevaisuuden museo: Museohankkeen visuaalinen ilme.

Verkkosivu. [haettu 22.3.2023] <https://ellunkanat.fi/referenssit/museohankkeen-visuaalinen-ilme/>

historian_museo 1.6.2015, Instagram-kuva. [haettu 20.12.2022]

<https://www.instagram.com/p/3Y023Aglqe/>

historian_museo, 8.6 2015 Instagram-kuva [haettu 20.12.2022]

<https://www.instagram.com/p/4EPwDSglsw/>

historian_museo 10.6.2015 Instagram. [haettu 20.1.2023]

<https://www.instagram.com/p/3v1yVVAllA/>

historian_museo 18.6.2015, Instagram-kuva. [haettu 20.1.2023]

<https://www.instagram.com/p/4EPwDSglsw/>

historian_museo 18.6 2015 Instagram. [haettu 20.1.2023]

<https://www.instagram.com/p/4EQP7tgltG/>

historian_museo 24.6.2015, Instagram-kuva. [haettu 1.2.2023]

<https://www.instagram.com/p/4T8ZjHAluE/>

historian_museo, 29.6 2016 Instagram-kuva [haettu 20.12.2022]

<https://www.instagram.com/p/BHPGx8YAipG/>

historian_museo 11.10.2016, Instagram. [haettu 1.2.2023]

<https://www.instagram.com/p/BMoR4M2Dhnd/>

historian_museo 29.6. 2016 Instagram. [haettu 201.1.2023]

<https://www.instagram.com/p/BHPGx8YAipG/>

historian_museo 16.8.2017, Instagram. [haettu 1.2.2023]

<https://www.instagram.com/p/BX2CudUh69t/>

Kaupunkistrategia: Turku 2023-luvulla. PDF

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turku_kaupunkistrategia.pdf

Laaksonen, Teemu: Turun suurpalo vuonna 1827 mullisti Suomen – kirjailija Mike Pohjola

epäilee tsaarin juonineen taustalla. 5.9.2017 Yle. Verkkohaastattelu. [haettu

24.3.2023] <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/09/05/turun-suurpalo-vuonna-1827-mullisti-suomen-kirjailija-mike-pohjola-epailee>

- Turku.fi: Historian ja tulevaisuuden museo. Verkkosivu. [haettu 4.3.2023]
<https://www.turku.fi/historian-ja-tulevaisuuden-museo>
- Turku.fi:Museo. Verkkosivu. [haettu 23.3.2023] <https://www.turku.fi/historian-ja-tulevaisuuden-museo/uudenlainen-museo-turkuun>
- Turku.fi: Kaupungin museot. Verkkosivu. [haettu 4.3.2023] <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/museo>
- Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.3.2017. [haettu 18.3.2023]
<https://ah.turku.fi/kh/2017/0327008x/3525682.htm>
- Turun kaupunginhallituksen pöytäkirja 27.05.2019. Verkkosivu. [haettu 21.2.2023]
<https://ah.turku.fi/kh/2019/0527014x/3905970.htm>
- Turun kaupungin kulttuurilautakunnan pöytäkirja 25.04.2012. Verkkosivu. [haettu 12.12.2022] <https://ah.turku.fi/kultke/2012/0425004x/2714098.htm>
- Turun kaupungin kulttuurilautakunnan pöytäkirja 24.10.2018. Verkkosivu. [haettu 12.12.2022] <https://ah.turku.fi/kultke/2018/1024009x/3791527.htm>
- Turun museokeskus: Unelmien museo – turkulaiset kertovat. YouTube 13.7.2015. [haettu 1.2.2023] <https://www.youtube.com/watch?v=w6QO48VbRL8&>
- Turun museokeskus: Haastatteluja Turun kauppatorilla. YouTube 14.7.2015. [haettu 1.2.2023] https://www.youtube.com/watch?v=N_58HIyIf-I
- Turun museokeskus: Unelmien museo. YouTube 5.8.2015. [haettu 1.2.2023]
<https://www.youtube.com/watch?v=udF9JMrFVMI>
- Turku Åbo 1827 -näyttely laajenee Luostarinmäelle Digimuseo.fi-palvelussa. Blogiteksti. [haettu 19.2.2023] <https://digimuseo.fi/turku-abo-1827-nayttely-laajenee-luostarinmaelle-digimuseo-fi-palvelussa/>

Tutkimuskirjallisuus

- Aarnipuu, Petja: Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2007.
- Bunning, Katy; Kavanagh, Jen; McSweeney, Kayte; Sandell, Richard: Embedding plurality: exploring participatory practice in the development of a new permanent gallery. *Science Museum Group Journal* 4.1.2015.
- Caronia, Letizia; Caron, André H: The Panoscope 360: An Ethnography of the Appropriation of an Interactive and Immersive Technology in a Science Center. *Creativity and technology : social media, mobiles and museums*. Toim. Katz, James E; LaBar. Wayne; Lynch, Ellen. Museumsetc, Edinburgh 2011.
- Caulton, Tim: *Hands-On Exhibitions : Managing Interactive Museums and Science Centres*. Routledge, London 1998.
- Classen, Constance, Howes, David. The Museum as Sensescape: Western Sensibilities and Indigenous Artifacts. *Sensible Objects : Colonialism, Museums and Material Culture*. Toim. Elizabeth Edwards, Chris Gosden, Ruth B. Phillips. Berg, Oxford, New York 2006.
- Drake, Knut: *Menneisyys, nykyisyys, tulevaisuus: Turun kaupungin historiallinen museo- Turun maakuntamuseo 1881-1981*. Turun maakuntamuseo, Turku 1995.
- Flinn, Andrew; Sexton, Anna: Research on community heritage: Moving from collaborative research to participatory and co-designed research practice: *A museum studies approach to heritage*. Toim. Sheila Watson, Amy Jane Barnes, Katy Bunning. Routledge, New York 2019.
- Golding, Viv. Dreams and wishes: the multi sensory museum place. *Museum Materialities: Objects, Engagements, Interpretations*. Toim. Sandra H. Dudley. Routledge, New York 2010
- Hein, Hilde S: *The museum in transition: A philosophical perspective*. Smithsonian institution press, Washington 2000.
- Hänninen, Kirsi: *Visiosta toimintaan: Museoiden ympäristökasvatus sosiokulttuurisena jatkumona, säätelymekanismina ja innovatiivisena viestintänä*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2006.
- Hällström, Jaana af: *Museoammattilaisen käsikirja*. Museoalan ammattiliitto, Helsinki 2011.
- Hällström, Jaana af: *Näyttelyviestintä*. Suomen museoliitto, Helsinki 2011.

- Hänninen Kirsi: *Visiosta toimintaan: museoiden ympäristökasvatus sosiokulttuurisena jatkumona, säätelymekanismina ja innovatiivisena viestintänä*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2006.
- Jauhiainen, Jussi S; Harvio, Susanna: *Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Helsinki 2008.
- Johansson, Christina: Including issues of migration and ethnic diversity in museum exhibitions: A reflection on different approaches used in Sweden. *Crossings*. Bristol, 2017, Vol.8
- Kalliomäki, Helka; Ruoppila Sampo: *Turun kaupunkitutkimusohjelma 2019-2023*. Turun yliopisto, Turku 2019.
- Kinanen, Pauliina: Suomen museoliitto museokentän rakentajana. *Suomen museohistoria*. Toim. Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2010.
- Koster, Emilyn. Evolution of Purpose in Science Museums and Science Centres. *Hot Topics, Public Culture Museums*. Toim. Fiona Cameron, Lynda Kelly. Cambridge Scholars Publishing, UK 2010.
- Kostet, Juhani: Onko suomalaisella museolla aatteellista perustaa? *Suomen museohistoria*. Toim. Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2010.
- Loaiza Carvajal, Daniel Alejandro; Morita, María Mercedes; Bilmes, Gabriel Mario: Virtual museums. Captured reality and 3D modeling. *Journal of Cultural Heritage Volume 45, September–October 2020*.
- Lynch, Bernadette T; Alberti, Samuel J.M.M.: Legacies of prejudice: racism, co-production and radical trust in the museum. *Museum Management and Curatorship Volume 25, 2010 Issue 1*.
- Rastas, Anna; Koivunen, Leila: *Marginaaleista Museoihin*. Vastapaino, Tampere 2021.
- Rönkkö, Marja-Liisa: *Louvren ja Louisianan perilliset: Suomalainen taidemuseo*. Dimensio 2 Valtion taidemuseon tieteellinen sarja, 1999
- Suorsa, Tiia: Digitoitu maito ei valu: Digitaalisten ja aineellisten museoesineiden materiaalisuus, aika ja suhde museokävijään. Pro Gradu tutkielma, Turun yliopisto, Turku 2017.
- Terhivuo, Juhani: Luonnontieteellisen museoalan syntyvaiheet ja kehitys erillisistä kokoelmista museotoimen sektoriksi. *Suomen museohistoria*. Toim. Susanna Pettersson & Pauliina Kinanen. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki 2010.

- The Multisensory Museum : Cross-Disciplinary Perspectives on Touch, Sound, Smell, Memory, and Space, edited by Nina Levent, and Alvaro Pascual-Leone, Rowman & Littlefield Publishers, 2014.
- Salmi, Hannu: Catastrophe, Emotions and Guilt. The Great Fire of Turku, 1827. *Catastrophe, Gender and Urban Experience, 1648-1920*. Toim. Deborah Simonton & Hannu Salmi. Routledge New York 2017.
- Sathian, K; Lacey, Simon: Cross-Modal Interactions of the Tactile System. *Current directions in psychological science : a journal of the American Psychological Society, 2022, Vol.31*. SAGE Publications, Los Angeles 2022.
- Stevenson, Richard J.: The Forgotten Sense: Using Olfaction in a Museum Context: A Neuroscience Perspective. *The Multisensory Museum : Cross-Disciplinary Perspectives on Touch, Sound, Smell, Memory, and Space*. Toim. Nina Levent & Alvaro Pascual-Leone. Rowman & Littlefield, New York 2014.
- Viinikkala, Lauri: Digitaalisia valheita vai historiallista tietoa? Aineellisen todellisuuden, kerronnan ja historiallisen tiedon suhde yhdistetyn todellisuuden teknologiaa hyödyntävissä menneisyyden esityksissä. Turun yliopiston julkaisuja, Turku 2018.
- Vahtikari, Tanja; Kivilaakso, Aura; Latvala-Harvilahti, Pauliina: Kaupunki, kulttuuriperintökokemus ja osallisuus. *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Vastapaino, Tampere 2021.
- Valli, Jenny: #Valtanuorille, #Siisteinnäyttelyikinä: Dialogista kehittämistä ja oppimista taidemuseossa. *Marginaaleista museoihin*. Toim. Anna Rastas, Leila Koivunen. Vastapaino, Tampere 2021.
- Väyrynen, Tatu: ”Täs viehättää se et täs elää niinku siin historiassa.” *Port Arthur, portsalaisuus ja symbolinen järjestys – uskontotieteellinen näkökulma asuinalueeseen ja asuinalueidentiteettiin*. Pro gradu -tutkielma, Turun Yliopisto, Turku 2016.
- Wells, Heather Marie. Setting the table for tablets: Starting Small while Thinking Big. *Technology and digital initiatives: innovative approaches for museums*. Toim. Juilee Decker. Rowman&Littlefield, Lontoo 2015.
- Mahdollisuuksien museo: Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030*. Toim. Mirva Mattila. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2018.

Sähköiset aineistot

Museoiden ja tiedekeskusten verkkosivut ja blogitekstit

Aboa Vetus Ars Nova: Aboa Vetus: Vanha Turku. Verkkosivu. [haettu 20.2.2023]

<https://avan.fi/nayttelyt/aboa-vetus-vanha-turku>

Amurin museokorttelin verkkosivut. [haettu 20.2.2023]

<http://www.museokortteli.fi/etusivu/museokortteli/>

Digital Benin: About. Verkkosivut. [haettu 30.10.2022] <https://digitalbenin.org/>

Elfadl, Wisam; Sarantola-Weiss, Minna: Afrosuomalaisuutta tallentamassa. Blogiteksti

Helsingin kaupunginmuseon verkkosivuilla 21.6.2021. [haettu 30.12.2022]

<https://www.helsinginkaupunginmuseo.fi/2021/06/21/afrosuomalaisuutta-tallentamassa/>

Heureka verkkosivut [haettu 10.10.2022] <https://www.heureka.fi/heureka-toiminta/>

Heureka: Rottakoripallo. Verkkosivu [haettu 10.10.2022]

<https://www.heureka.fi/event/rottakoripallo/>

Kansallismuseo: Lokakuussa avautuva Kotiinpaluu-näyttely kunnioittaa saamelaisesineiden repatriaatiota Saamenmaalle. 25.02.2021. Verkkosivu. [haettu 5.3.2023]

<https://www.kansallismuseo.fi/fi/ajankohtaista/kansallismuseon-kotiinpaluu-nayttely-kunnioittaa-saamelaisesineiden-repatriaatiota>

Kansallismuseo: Mesa Verde -kokoelman Yhdysvaltoihin palautettavat esineet nähtävillä

Kansallismuseossa. 07.01.2020 haettu 5.3.2023. [haettu 5.3.2023]

<https://www.kansallismuseo.fi/fi/ajankohtaista/mesa-verde-kokoelman-esineet-nahtavilla-kansallismuseossa>

Kansallismuseo: Toista maata. Kansallismuseon verkkosivut [haettu 30.10.2022]

<https://www.kansallismuseo.fi/fi/naeyttelyt/toista-maata>

Maatalousmuseo Sarka: Näyttelyn avajaiset: Lumoavat laitumet – Laidunnus

monimuotoisuuden ylläpitäjänä. 17.2.2022 Youtube. [haettu 22.3.2022]

<https://www.youtube.com/watch?v=XXZKpGHGz-0>

Museoliitto: Meistä ja museoalasta. Verkkosivu. [haettu 26.3.2022]

<https://www.museoliitto.fi/suomenmuseoliitto>

Musiikkimuseo Fame, tutustu museoon. Verkkosivu. [haettu 30.11.2022]

<https://musiikkimuseofame.fi/tutustu-museoon/>

Pacific Science Center, Verkkosivut. [haettu 29.3.2022] <https://pacificsciencecenter.org/>

- The British Museum: Benin Bronzes. Verkkosivu [haettu 30.10.2022]
<https://www.britishmuseum.org/about-us/british-museum-story/contested-objects-collection/benin-bronzes>
- Tietomaan verkkosivut. [haettu 21.2.2023] <https://www.ouka.fi/oulu/luuppi/esittely-tiedekekus-tietomaa>
- Turun linnan pysyvät näyttelyt, Turun linnan verkkosivut. [haettu 21.2.2023]
<https://www.turku.fi/turun-linna/nayttelyt/pysyvat-nayttelyt>
- Turun taidemuseo: Moderni nainen 10.6. – 28.8.2022. Verkkosivu. [haettu 21.2.2023]
<https://turuntaidemuseo.fi/nayttelyt/moderni-nainen>
- Työväenmuseo Verstaan verkkosivut. [haettu 21.2.2023] <https://www.tyovaenmuseo.fi/>

Muu sähköinen aineisto

- Avara museo: hankkeen osatoteuttajat. Blogiteksti. [haettu 29.12.2022]
<http://avaramuseo.blogspot.com/p/hankkeessa-mukana.html>
- Faron sopimus voimaan Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö 3.11.2017. [haettu 9.3.2023] <https://okm.fi/-/faron-sopimus-voimaan-suomessa>
- ICOM: Museum definition. Verkkosivu. [haettu 20.2.2023]
<https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>
- Jyväskylän yliopisto: Museologia. Verkkosivu [haettu 30.10.2022]
<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/mutku/oppiaineet/museologia>
- Kuntalaki 22 § Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Verkkosivu. [haettu 12.12.2022]
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kaupunkistrategia: Turku 2030-luvulla. 2022. PDF [haettu 20.12.2022]
https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turku_kaupunkistrategia.pdf
- Kuntalaki 22§ Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Verkkosivu. [haettu 12.12.2022]
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410#O2L5P22>
- Museolaki 1992, 2 §. Verkkosivu. [haettu 12.12.2022]
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1992/19920729>
- Museolaki 2019, 5 §. Verkkosivu. [haettu 12.12.2022]
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190314>
- Opetushallitus: Euroopan kulttuurikaupungit. Verkkosivu. [haettu 1.10.2022]
<https://www.oph.fi/fi/ohjelmat/euroopan-kulttuuripaakaupungit>

- Opetus- ja kulttuuriministeriö: Faron sopimus voimaan Suomessa. 3.11.2017. Verkkosivu.
[haettu 15.3.2022] <https://okm.fi/-/faron-sopimus-voimaan-suomessa>
- Opinto-opas: SOST0039 Projektiässäät - projektinhallintaosaamisen valmennus, 5 op. [haettu 19.2.2023] <https://opas.peppi.utu.fi/fi/opintojakso/SOST0039/10307>
- Projektiässäät. Verkkosivut. [haettu 19.2.2023] <https://projektiassat.fi/>
- Smithsonian National Museum of African American History & Culture: Talking About Race
[haettu 6.3.2023] <https://nmaahc.si.edu/learn/talking-about-race>
- Spektrin värejä valitsemassa. Blogiteksti 1.11.2021. [haettu 20.2.2023]
<https://www.wam.fi/blogit/kulttuuriblogi/spektrin-vareja-valitsemassa>
- Suomen museoliitto: ICOM:in museomääritelmä. Verkkosivu. [haettu 10.10.2022]
<https://www.museoliitto.fi/mikamuseo/icom>
- Suomen museoliitto: Museoväki'18. 2018. Verkkosivu. [haettu 15.2.2023]
<https://www.museoliitto.fi/index.php?k=13545>
- Tampere.fi: MOMU - monikulttuurisia museopalveluja. Verkkosivu. [haettu 19.12.2022]
<https://www.tampere.fi/kulttuuri-ja-museot/momu-monikulttuurisia-museopalveluja>
- Tervonen, Taina: Museot ylläpitävät valkoisen ylivallan tarinaa. Maailman kuvalehti
9.10.2020. Verkkoartikkeli. [haettu 20.12.2022]
<https://maailmankuvalehti.fi/2020/5/pitkat/museot-yllapitavat-valkoisen-ylivallan-tarinaa/>
- Turun yliopisto: Museologian oppiaine. Verkkosivu [haettu 15.2.2023]
<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/humanistinen-tiedekunta/museologia>
- Turun yliopisto: Tietoa Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta. Verkkosivu. [haettu 19.2.2023]
<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/turun-kauppakorkeakoulu/tulevaisuuden-tutkimuskeskus>
- Turun yliopisto: Seitsemälle Turun yliopiston maisteriopiskelijalle kannustusapurahaa kaupunkitutkimuksen pro gradu- tutkielmiin. 30.12.2022 [haettu 16.2.2023]
<https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/seitsemalle-turun-yliopiston-maisteriopiskelijalle-kannustusapurahaa>
- Turku.fi: Suomen Sydän – aikamatka historiaan. Verkkosivu. [haettu 19.2.2023]
<https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/kulttuuri/kulttuurikuntoilureitit/suomen-sydän-aikamatka-historiaan>
- Valtioneuvoston asetus museoista 1192/2005. Verkkosivu. [haettu 19.2.2023]
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20051192>

Valtioneuvoston asetus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä tehdystä

Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksesta. Helsinki 27.6.2018. Verkkosivu. [haettu

15.3.2023] <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2018/20180050>